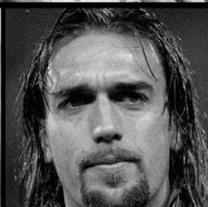

50

Пленителни истории от футболните хроники

Една книга
на
От Засада

ОТ ЗАСАДА
представя

50

**ПЛЕНИТЕЛНИ
ИСТОРИИ ОТ
ФУТБОЛНИТЕ
ХРОНИКИ**

Тази книга или части от нея не могат да бъдат ползвани без писменото съгласие на авторите. Изключение прави употребата на кратък абзац в контекста на ревью.

**© Ивайло Вачев, Иван Александров
[2021]
Всички права запазени.**

Съдържание

Глава 1: Масонската таверна в Лондон - родното място на първите официални правила във футбола

Глава 2: Началото: първият футболен правилник

Глава 3: Първите български мачове и хората, които запалиха искрата

Глава 4: Тъжната история на първия носител на ФА Къп

Глава 5: Първият властелин на аржентинския футбол

Глава 6: Първият първи съдийски сигнал в Испания

Глава 7: Когато Канада бе номер 1 в света

Глава 8: Коледното футболно примирие, което за миг спира

Първата световна война

Глава 9: Първите чужденци в българския футбол - дипломати, банкери и военни

Глава 10: Луиджи Алеманди или първият футболен Юда?

Глава 11: Как Германия остана без шампион

Глава 12: Възходът на Италия през 30-те: Как "скуадра адзура" постави началото на футболното си наследство

Глава 13: Вратарят, който остана на игрището 15 минути след края на мач заради мъгла

Глава 14: Мачът на живота им: най-големият шок на Световните първенства

Глава 15: Големият пробив на Уолтъмстоу в ФА къп

Глава 16: Най-големият кошмар на Англия

Глава 17: Да вкараш 6 гола и все пак да загубиш

Глава 18: Пако Хенто: титан на Европейската купа

Глава 19: Спомен за един легендарен наставник

Глава 20: Как България почти отказа Краля на футбола Пеле от... футбол

Глава 21: Динамо Берлин - страшилище или "шампион по измами"?

Глава 22: Абсурден футбол: когато монета и кален терен определиха полуфиналист в КЕШ

Глава 23: "Футболната война" или когато Хондурас и Ел Салвадор се хванаха за гушите

Глава 24: "Мачът на века"

Глава 25: Как кенче Кола прецака европохода на Боруция
Мьонхенгладбах

Глава 26: Любопитният случай, в който Рейнджърс отпадна преди да продължи

Глава 27: Как Аржентина излезе на голямата футболна сцена

Глава 28: Световната титла на Аржентина от 1978г. - футболна доминация или задкулисна далавера?

Глава 29: Денят, в който Узбекистан заплака

Глава 30: Фаталната кражба на Световната купа

Глава 31: Последният футболен ден в Чернобил

Глава 32: Кайзерът на Бразилия

Глава 33: Най-странният хеттрик

Глава 34: "Шампиона на народа" или тъжната история на скромния Олдъм

Глава 35: Златните години на най-малкия професионален селски отбор

Глава 36: Най-кратката кариера на футболист във Висшата лига: 8 секунди

Глава 37: Най-елементарният хеттрик, който Мартин Палермо така и не реализира

Глава 38: Да загубиш с 0:149

Глава 39: Лудият мач, в който вратарят Дейвид Джеймс бе пуснат в нападение, за да донесе победата

Глава 40: Най-грубият мач в света

Глава 41: Абсурдни футболни правила, които не просъществуваха дълго

Глава 42: Почти шампиони: отбори, които са на минути от титлата, но я губят

Глава 43: "На гости" на Кона Америка

Глава 44: Най-ужасните дебюти в историята

Глава 45: Най-краткият шампионат в света

Глава 46: От Байерн до Бароу: Стремглавото пропадане на Болтън Уондърърс

Глава 47: Батистута: титанът, дарил щастие на милиони и обречен на вечни страдания

Глава 48: Пет случая на политическо вмешателство във футбола

Глава 49: В търсене на 7:7 - най-странните футболни резултати в историята

Глава 50: Защо футболът е много повече от просто игра

Пролог

Как се роди идеята за тази книга?

Реалностите на модерния дигитален свят са такива, че всеки ден читателите са гладни за ново и ново съдържание. За жалост, това значи, че значими и хубави истории понякога се губят или забравят във времето. Именно затова решихме да извадим най-интригуващите материали от първите три години на съществуването на otzasada.com и да ги обединим в една книга.

Материалите, които сме подбрали тук, са близки до сърцето ни и решихме да ги увековечим в този своеобразен сборник от пленителни статии. "50 Пленителните истории от футболните хроники" е един подарък от нас за вас - читателите, които отделяте време за нас и ни подкрепяте вече години наред. Благодарим ви искрено!

- Ивайло Вачев и Иван Александров, основатели на „От Засада“

Глава 1

Масонската таверна в Лондон - родното място на първите официални правила във футбола

Дивашкият облик на тогавашната футболна игра наподобявал същински старовремски въргал. Така популярната сред масите землищна борба с топка между десетки, дори стотици мъже, излезли един срещу друг в многолюден дуел за честта на своите съселяни и съграждани, неизменно била съпроводена с голям шум и жестока блъсканица. Кръвта клопочела разгорещена, а нравите се изостряли още с първия шут. За победител се признавал онзи отбор, който успеел да докара топката в центъра на “противниковия” град. Играело се с всички възможни способности и грубости. Врати, очертания, код за цивилизована джентълменска игра - всичко това щели да бъдат приумици на други, бъдещи поколения футболни личности. А в годините на средновековна Англия между 12 и 16 век зародишът на футбола изглеждал точно толкова суров и първобитен.

През 1603 година на власт в Англия застанал Джеймс I Стюърт, което означавало и навлизането на огнестрелните оръжия в бойния арсенал на британските колонизатори. Простолудieto на Острова, което дотогава било задължено да упражнява ежеседмично уменията си за стрелба с лък, пред това да прекарва безразборно много часове в игра на футбол, използвало възможността да отправи нарочна молба към краля да се подновят игрите - желание, което било изпълнено. През следващите 2 века

обаче футболът останал все така неопределен. Един мач траел часове, играчите на всеки отбор наброявали между 19 и 50 души, а правилата били непълни, неясни и неуеднаквени. Почти всичко било позволено в борбата за топката. Различията били толкова големи, че преди всяко състезание капитаните на двата отбора най-напред се споразумявали по спорните въпроси и едва тогава се давало начало на мача.

Не били малко и предразсъдъците, с които трябвало да се справят футболистите. Така например английските пуритани смятали, че да се играе футбол в неделен ден е грях. Един от по-куриозните случаи е този на Джон Уонкъл от Дърхам, който пред 1779 година е осъден на седмица затвор и на покаяние в църква, защото играел футбол в неделя.

И така стигаме до лондонската кръчма “Фриймейсон”. Дата е 23 октомври, 1863 година, а по желание на Ебанийзър Морли - съосновател и капитан на най-стария познат до този момент клуб в Англия на име Футболен Клуб Барнс (1858 година), в кръчмата се събират деятели и играчи на 12 до 14 английски клуба. Сред тях са ФК Барнс, Публичната служба, Крюсейдърс, Форест оф Лейтънстоун, Клуб Килбърн (познат още като отбора без име - No Names Club), Кристъл Палас (без никаква връзка с настоящия лондонски клуб), Блекхийт, училище Кенсингтън, Пърсивал Хаус, Сърбитън, частно училище Блекхийт и Чартърхаус.

В резултат на общо 6 срещи се взимат няколко ключови решения, довели до създаването на 13 ясни и категорични правила. Сред тях е оповестена и забраната да се играе футбол с ръце - решение,

което впоследствие разграничава завинаги футбола и ръгбито. За пръв път са въведени и ограничения за ритането на противникови играчи, както и за размерите на футболните терени. Но с най-голямо значение е общото съгласие да се основе английска футболна асоциация, която от декември същата година бива наречена еднозначно Футболна Асоциация (ФА). Не е никак изненадващо, когато именно Ебанийзър Морли е избран за първия нейн неформален президент. В следствие на това, в следващите 10 години футболът и ръгбито установяват строго различни правила, униформи, обичаи и дори жестове при тяхното провеждане.

Любопитно подробност е, че сбирката се провежда точно във “Фриймейсон” (“Freemason’s Tavern”), една от основните таверни, първоначално създадени за масонски срещи. Въпреки това, липсват достоверни сведения за някой участник в срещата, който да е бил част от посветителното общество.

Макар незабавното влизане в сила на оповестените правила играта продължава да се развива. Едва през 1871 година на вратарите било разрешено да пипат топката с ръка. Две години по-късно пък било въведено изпълнението на ъглови удари. През 1875 година били направени и други важни промени: приело се, че смяната на полетата трябва да става след изтичане на първото полувреме, тъй като дотогава отборите разменяли полетата си след всеки отбелязан гол. Последвало и заменяне на връвта, която до онова време свързвала отвестните стълбове, предназначени за странични греди. На нейно място била поставена водоравна летва, което дало възможност да се възприеме и играта с глава. През 1876 година станало задължително наличието на футболен съдия,

който да ръководи мачовете. Още по-късно - през 1882 година - страничното хвърляне започнало да се изпълнява с две ръце над главата. През 1883 година пък бил установен законния размер на топката, а през 1889 година въвели и дузпата.

Днес масонската таверна в Лондон съществува под името “Freemasons Arms” и е отворена за посещение от всички футболни любители. В нея можете да откриете немалко препратки към създаването на Футболната Асоциация, както и рамка на смятания за баща на английския футбол Ебанийзър Морли.

Глава 2

Началото: първият футболен правилник

Футболът е един от най-обичаните и практикувани спортове. Заради простите си правила и емоцията, която предлага, за много хора той е повече от просто една игра. Но как започва всичко и кога започва въвеждането на различните закони във футбола?

В частните училища и университетите Кеймбридж и Оксфорд тогава този любителски спорт без правила набира голяма популярност. Именно заради академичната среда, която го заобикаля, се появява желание за оформяне на правила и структура на играта. Също така това има за цел унифициране на позволените и забранените действия, защото в различните градове се спазват различни регламенти.

Двама представители на университета в Кеймбридж - Де Уинтън и Тринг - се заемат с изготвяне на правилник на играта. Те организират среща с хора от останалите университети и училища, на която обсъждат в продължение на почти осем часа списъка с правила. Трудът им се оказва успешен и се приема с радост от хората в тази сфера. Кръщават го "Кеймбриджските правила". Футболната асоциация пък се създава през 1863г. на среща на свободните масони в Лондон. Нейната идея е да има организация, постановяваща кодекса с правила. Там представителите на клубовете избират за президент Артър Пембър. Ето какво гласи първият кодекс за футболните правила:

1. Гол е отбелязан тогава, когато топката премине зад голлинията под гредата, с изключение на случаите, когато топката е хвърлена с ръка.
2. Ръцете могат да се използват само за да спре топката и тя да се постави на земята.
3. Ударите с крак трябва да са насочени само и единствено към топката.
4. Играчите не трябва да ритат топката, докато тя е във въздуха.
5. Не се позволява препъване или ритане по глезените.
6. Ако топката е извадена извън линията на страничното флагче, тя трябва да се върне от играча, който я е извадил, от мястото, където е излязла, като се подаде по права линия към центъра на игрището.
7. Когато топката е попаднала зад голлинията, тя трябва да се вкара в игра от същата тази линия от един от играчите, в чиято врата е влязла.
8. Не се позволява друг играчи да стои на разстояние шест стъпки от играча, който вкарва топката в игра.
9. Играч попада в засада в момента, в който се окаже пред топката. Той трябва да се върне зад нея по най-бързия начин. Ако топката е ритната от негов съотборник покрай противников играч, то тогава той няма право да я докосва или ритам, както и да напредва, докато играч от противниковия отбор не я ритне пръв, или играч от неговия отбор не я ритне до линията, на която се намира той, или по-напред.

10. Атака не е позволена, когато играч е в засада, т.е. когато топката е непосредствено зад него.

Тези първи правила изглеждат странно, когато ги сравним със съвременните, но хората, създали ги, са имали за основа само игра без закони и структура. Залага се на семпла идея за правила, която де оказва много успешна през годините.

Глава 3

Първите български мачове и хората, които запалиха искрата

През юли 1893г. просветният министър Георги Живков, при едно от посещенията си в Лозана, е възхитен от видените умения на швейцарските учители по телесно възпитание (гимнастика). Той отправя молба към кантоналната гимнастическа организация да изпрати около 20 души, добри и опитни преподаватели, за учители по гимнастика в средните училища в България. На 17 май 1894г. в България пристигат следните девет швейцарски учители:

1. Даниел Бланшу - за учител в Кюстендил
2. Алоиз Бюнтер - за учител в Търновската мъжка гимназия
3. Жак Фардел - за учител в Казанлъшкото училище
4. Шарл Шампо - за Софийската мъжка гимназия
5. Луи Айер - за Ломското училище
6. Август Векер - за Пловдивската мъжка гимназия
7. Жорж де Режибюс - за Варненската мъжка гимназия
8. Виктор Роберти - за Силистренското училище
9. Емил Кюпфер - за Габровската мъжка гимназия

Футболът е представен за първи път в България под побългареното название ритнито от швейцарския учител по физкултура Жорж дьо Режибюс в двора на Варненската мъжка

гимназия в края на учебната 1893-1894г. Учителят формира два отбора от учениците с по единадесет души. Маркира врати от двете краища на игрището с ученически палта и обяснява на кратко правилата на играта. Поставя кожена топка по средата на терена и дава старт на първата футболна среща някога в България. Следващите дни още няколко групи от класовете в гимназията опитват това ново изживяване. Режибюс се превръща в организатор и рефер на училищните футболни двубои, а понякога участва и като играч. Мачовете се провеждат на различни места във Варна, като един от терените е бил на мястото на днешната Морска градина. Един от учениците, практикуващи футбол под ръководството на Режибюс, е бъдещият премиер на България Васил Коларов. Режибюс преподава в България в продължение на 2 години и напуска страната на 12 юли 1896г.

Шарл Шампо е също измежду основоположниците на футбола в България. Година по-късно представя новия спорт на своите ученици в Първа софийска мъжка гимназия. Освен в двора на гимназията, те играят на поляната, на чието място е издигната сградата на ректората на Софийския университет „Св. Климент Охридски“. Отборите са съставени от ученици от V и VI клас, сред които бъдещият писател Стефан Костов. По време на състезания в София през 1897г. Шарл Шампо ранява тежко крака си и се завръща в Швейцария.

Глава 4

Тъжната история на първия носител на ФА Къп

По-запалените футболни фенове вероятно знаят кой е първият носител на ФА Къп. Най-старата клубна надпревара в света стартира през 70-те години на 19-ти век, когато реалностите в английския футбол са съвсем различни. Клубове като Манчестър Юнайтед, Арсенал, Челси и Ливърпул все още не съществуват, а тяхното отсъствие дава възможност за триумф на други доста непознати отбори.

Логично е първият носител на ФА Къп да е най-старият отбор в света - ФК Шефийлд, нали? Да, но футболната игра неведнъж е показвала, че в нея логиката не съществува. Не че тимът, който печели не е стар, дори напротив.

Името на този клуб е протичкото "Футболен клуб Уондърърс". Той е основан през 1859г. като "Футболен клуб Форест", но след това името му е сменено. Тимът е съставен главно от бивши възпитаници от лондонските публични училища. Разбира се, в първите няколко години Уондърърс главно тренирали и правели двустранни игри. Чак през 1862г. се появил друг отбор в района, срещу който да се играе футбол.

Първият мач на Уондърърс е срещу Кристъл Палас и "роувърс" побеждават. Тук правим уточнението, че този Кристъл Палас далеч не е онзи, който е в момента във Висшата лига, а аматьорски

клуб, основан от хората, които отговаряли за строежа на така наречения Кристален Дворец - футуристична за времето си сграда в Лондон, която символизирала индустриалния и икономически растеж на кралството. Двубоят се изиграл по съществуващите по онова време Кембриджки правила.

Уондърърс, още под името Форест, е и сред тимовете, основали Футболната Асоциация през 1863г. Логично, когато най-сетне е взето решение за провеждане на турнир под името "Challange Cup" през 1871/72, "роувърс" са сред 15-те участника. Техният път до финала е сравнително лек, след като първият им опонент Хароу се отказва от мача. След това пък с 1:0 е сломен тимът на Клапам Роувърс. В полуфиналите вече е доста интересно. Там Уондърърс за пръв път стигат до преиграване след 0:0 срещу шотландския Куинс Парк. Ситуираният в Глазгоу тим не може да си позволи да пътува два пъти до Лондон в рамките на месец, заради което отказва да се появи за двубоя с Уондърърс.

Тук трябва да споменем и сериозната роля на тогавашните мениджъри на отборите. От тях далеч не се е искало да измислят тактика и стратегия за играчите си, да не говорим пък за това да коментират новата прическа на някой разглезен футболист, посетил скъпоплатения си фризьор. Повечето от наставниците са били шофьори на таксите и няколко часа преди началото на двубоя са обикаляли града, за да съберат играчите си. И това, разбира се, след като вече са проучили въпросния човек и са се убедили, че той ще им е от полза.

Първият финал за ФА Къп се играе на 16 март 1872г. на съоръжение, наречено "Кенингтън Овал" - игрище за крикет, пригодено и за футболен мач. Двубоят, играл се на врати без горни греди, без мрежи, без фалове и дузпи и без смени, е тотална класика. Още повече, че схемите на двата тима са нещо от сорта на 1-1-8. Уондърърс печелят с 1:0 срещу Роял Инжиниърс с ранен гол на Мортън Бетс, който остава в историята като първия играч, вкарал гол на финал за ФА Къп. Срещата е толкова впечатляваща, че 2000-те зрители гледат с наслада, а специалният пратеник на медиите пише: "Това беше най-бързият и твърд мач, който някога се е играл на "Овала". Видяхме някои от най-добрите моменти, изпълнени индивидуално и колективно, които някога са се случвали в историята на футбола."

Ако по това време е имало награда от сорта на "Играч на мача", тя със сигурност е щяла да отиде у играча на "роувърс" Уолпул Видал. Това е човекът, който дава асистенцията на Бетс. Видал е и най-младият футболист на терена, а качествата му са били безспорни, тъй като той е носел гръмкия прякор "Принцът на дрибъла", защото веднъж вкарал 3 гола в един мач, дриблирайки директно от изпълнението на център, без някой от противниците изобщо да докосне топката. Освен това, той бил един от малкото, които се появили навреме за мача. По това време тези му качества били достатъчни, за да се превърне той в първата футболна звезда.

Друг ключов играч за Уондърърс е състезател на име Чарлс Уилям Оллок, наричан още "Капитана" и описван като "човек с осезаемо присъствие и лидерски качества, който имал сериозната дарба да убеждава хората да правят нещата както на него му харесва". Тъкмо той е и човекът, който събрал седем души в офисите на

Футболната Асоциация и ги накарал да повярват, че един турнир би бил наистина добър начин за "убиване на време". Така се родила и надпреварата за ФА Къп.

През следващата година Уондърърс стават първият отбор, успял да защити трофея. "Роувърс" получават още по-лесен път към финала, тъй като те се облагодетелстват максимално от така нареченото "Правило 9", според което носителят на купата трябва да играе само срещу победителя от квалификационните мачове. По този начин Уондърърс играят един-единствен мач и това е финалът срещу Оксфорд Юнивърсити.

Въпреки това, голяма част от футболистите на Уондърърс дори не се появили за тази среща, въпреки че тя се провела в техния квартал. Защитниците Томпсън и Уилсън, както и нападателите Крейк и Хуман решават, че двубоят е с прекалено ранен час за тях. ФА решават финалът да се играе от 11:30 сутринта, тъй като в ранния следобяд се провежда интригуващо състезание с лодки, така че хората да могат да отидат и да го гледат. Приоритети...

Странно защо Уолпул Видал не е сред селектираните, а неговото място е заето от някой си Хенри Стюърт, шотландец по произход. Така отговорността за дрибъла паднала на лорд Артър Кинеърд, но той се справил добре и дори успял да открие резултата в средата на първото полувреме. Това принудило техните опоненти от Оксфорд да предприемат смелото решение да пуснат вратаря си да играе в предни позиции. Същинско чудо е, че Уондърърс вкарват втори гол за крайното 2:0 чак след 80-та минута.

През следващите две години обаче "Правило 9" отпада и Уондърърс се включват в надпреварата още от самото ѝ начало, но отпадат в четвъртфиналите. Те се връщат на върха през сезон 1875/76 и печелят три пъти поред трофея, подобрявайки собственото си постижение, а във финалите те побеждават отборите на Олд Етонианс, Оксфорд Юнивърсити (първият финал, решен след продължения) и отново Роял Инжиниърс.

Това са и последните трофеи в историята на този футболен клуб. В следващите 2 издания той отпада рано, а след това на два пъти не се явява на мачовете и е дисквалифициран от турнира.

Постепенно играчите на Уондърърс решават да се присъединят към новоучредените клубове в родните им квартали и напускат "роувърс". Дори се стига до там, че през 1878/79 те отпадат от тим, воден от същия този лорд Артър Кинеърд. На Уондърърс започва да им е все по-трудно да съберат отбор, с който да се включат в надпреварата. Според някои източници клубът прекратява съществуването си през 1884г., но според други годината на тяхното разпадане е 1887-ма. Така или иначе, с техните 5 отличия от турнира, те продължават да са в топ 10 на отборите с най-много титли от ФА Къп.

Над 120 години по-късно, футболни ентусиасти отново сформират ФК Уондърърс с позволението на потомците на футболистите, печелили трофеите в края на 19-ти век. Първоначалната идея е тимът да играе благотворителни мачове и през 2009г. "роувърс" организират панаирен двубой срещу Оксфорд Юнивърсити. През 2011г. пък Уондърърс подават документи за включване в

Комбинираните лиги на графство Съри. През 2012г. тимът игра двубой срещу Роял Инжиниърс по повод 140-тата годишнина от първия финал на ФА Къп.

Дори в момента ФК Уондърърс съществува и се подвизава в аматьорските лиги на английската футболна система. Тимът едва ли някога ще си върне предишната слава, но никой не може да отнеме спечелените 5 купи от ФА, а в историята срещу първия носител на трофея винаги ще пише "ФК Уондърърс".

Глава 5

Първият властелин на аржентинския футбол

През годините Аржентина е дала страшно много на световния футбол. В границите на тази южноамериканска страна са се родили множество виртуози на играта, които в продължение на десетилетия радват масовия футболен запаляйко. На клубно ниво пък местните Бока Хуниорс и Ривър Плейт са сред най-успешните отбори не само на континента, но и в целия свят.

Тъкмо грандовете от Буенос Айрес са и най-известните местни клубове. В момента те са лидери по спечелени титли от местното първенство, като Ривър Плейт имат 37 отличия, а големият враг Бока не е далече със своите 34. Разбира се, тук се включват и титлите от стария формат на турнира, където има шампиони и за двата полусезона - Апертура и Клаусура.

През годините първенството на Аржентина е претърпявало множество промени и реформи, но интересен факт е, че първият местен шампионат се е провел преди почти 130 години. Още по-интересното пък е, че в първия сезон два тима си поделят титлата. Това са отборите на Сейнт Андрюс и Олд Каледонианс. Разбира се, състезателите в тях са били британски преселници, работещи в местните ЖП линии.

След това щафетата минава в ръцете на отбора на Ломас Атлетик, който е осъществявал множество спортове, включително ръгби и

крикет. "Триколюорите", както е прозвището на този тим, печелят 5 титли в периода 1893-1898.

Тъкмо в тези години на сцената се появява отбор на име Алумни Атлетик Клуб. Официалната му дата на основаване е 3 октомври 1898г., но според записките тимът започва да играе футбол още през 1893г., когато ученици от Английската езикова гимназия в Буенос Айрес се присъединяват към човек на име Александър Хътън, който е считан за "бащата на футбола" в Аржентина. Целта на клуба е да се състезава в шампионата, организиран от Аржентинската футболна асоциация.

Хътън пристига в Буенос Айрес още през 1882г. и веднага е поканен за директор на Шотландското училище "Сейнт Андрюс". Той приема, но бързо напуска поста си, защото институтът няма пари, за да осигури изискваните от него спортни игрища, които са били изключително важни за методите му на преподаване. За да реализира целите си, Хътън създава собствено училище - Английската езикова гимназия в Буенос Айрес, а специалното направление на учебното заведение е футбол. Професорът кани своя сънародник Уилям Уолтърс да работи като треньор, което е ключово, защото тъкмо Уолтърс донася първите футболни топки в Аржентина през 1884г.

До края на десетилетието вече много училища и колежи разполагат с футболни отбори и редовно практикуват новия и набиращ главоломна популярност спорт. Това налага създаването на Аржентинската футболна асоциация, което се случва през 1891г. АФА е първата футболна асоциация в света извън Обединеното

кралство. Разбира се, основателите са изцяло британски емигранти. Още същата година се провежда първият сезон на шампионат, който по-късно ще приеме името Примера Дивисион.

Изненадващо, голяма част от отборите не се записват да участват в надпреварата. Според тях организацията е много лоша и те бойкотират състезанието. Тъкмо това налага и закриването на футболната асоциация, в следствие на което през 1892г. няма първенство. Хътън обаче не се предава и през февруари 1893г. създава нова асоциация, която носи същото име, а самият той се самопровъзгласява за президент. Шампионатът се подновява и все повече и повече клубове се включват в него.

През 1898г. популярността на играта вече е толкова голяма, че Министърът на правосъдието разпорежда във всяко училище да се включи физическо обучение на възпитаниците. Изискването е всяко учебно заведение да създаде свой собствен спортен клуб, в който да се състезават бивши и настоящи ученици. Така през същата година на бял свят се появява и футболен клуб Алумни, който обаче първоначално носи името Атлетически клуб на Английската езикова гимназия (English High School Athletic Club).

По това време АФА решава да създаде и втора дивизия. Тъкмо там се записва за участие тимът на Английската езикова гимназия и през сезон 1899 остава на второ място зад първенеца Банфийлд. Клубът решава през следващия сезон да се пробва в елита - нов век, нов късмет. Така за сезон 1900 в тима пристигат "сериозни" имена. Неколцита бивши възпитаници на училището се връщат да

играят за него, а най-ценната придобивка са тримата братя Томас, Карлос и Хорхе Броун, пристигнали от състава на Ланус.

Първенството се състои от 4 отбора и Английската езикова гимназия става шампион с лекота. Тимът на Хътън печели 5 от 6-те си мача и убедително заема първата позиция с 11 точки. Година по-късно обаче АФА забранява на отборите да носят имената на училища. Това налага измислянето на ново наименование на най-популярния по това време клуб в цяла Аржентина (според анкетата на вестник Буенос Айрес Хералд). Един от футболистите, Карлос Роуърс, предлага името "Алумни", което веднага е прието. Така English High School Athletic Club се превръща в Alumni Athletic Club, или просто Алумни. Това, което Хътън и хората му едва ли са предполагали е, че славните дни тепърва предстоят.

Алумни успява да триумфира с титлата в три последователни сезона. През 1901г. тимът печели всичките си 6 мача, през 1902г. допуска само едно равенство, а през 1903г. претърпява и първата си загуба. Тъй като всичките останали двубои на Алумни завършват с победи, тимът става безспорен първенец на Аржентина. Едновременно с това аржентинците успяват да спечелят 2 пъти и турнира Тай Къп (Tie Cup), който реално се води международен и противопоставя клубове от тогавашните две велики сили на южноамериканския футбол - Аржентина и Уругвай.

През 1904г. титлата е преотстъпена на тим, наречен Белграно Атлетикс, като Алумни завършва на второ място, но в следващите 3 кампании следват три нови шампионски трофея. Отново

Белграно прекъсва хегемонията на момчетата на Алекс Хътън през 1908г., но те отговарят подобаващо и печелят още 3 поредни титли. Така в рамките на 12 години, тимът на Алумни печели общо 10 пъти шампионата (9 като Алумни и 1 като Английска езикова гимназия), превръщайки се в първия футболен хегемон на Аржентина.

Титлата през 1911г. обаче е последната в историята на този славен някога клуб. Както често става в онези години, разпределението на силите бързо се променя. Въпреки че подава документи за участие за сезон 1912, Алумни така и не играе в него. Тимът губи служебно първите 3 мача от кампанията, съответно от Естудиантес, Килмес и Расинг и според правилника на АФА е дисквалифициран от по-нататъчно участие.

Две са главните причини да се стигне до това. Първо, че Алумни почти никога не приема в състава си играчи от училища, различни от Английската езикова гимназия. Това в един момент се оказва проблем, тъй като тимът не успява да събере достатъчно голяма група, за да участва в първенството. Втората причина пък е доста странна като за онова време - Алумни закъсва финансово. Клубът раздава припечеленото за благотворителност и в един момент се оказва, че касата е празна.

След дисквалификацията, повечето играчи се местят да играят в други отбори от аржентинския елит, главно в такива с британски корени. За сезон 1912 титлата отива в ръцете на Килмес - тим, който година по-рано губи от Алумни с 0:5! На 24 април 1913г. аржентинската футболна общественост е разтресена от неприятни

новини - отборът на Алумни, някога определян за най-популярен в южноамериканската страна, е закрит. Всичките активи на тима, които се равняват на малко над 12 хиляди долара, са раздадени като дарения за различни публични институции - болници, библиотеки и т.н.

Макар и официално да не съществува от над 100 години, Алумни Атлетик Клуб все още е в топ 6 на най-титлуваните аржентински клубове в историята. Тимът поделя заветната шеста позиция с Велес Сарсфийлд, като и двата отбора имат по 10 титли. Освен трофеите от шампионата, Алумни печели още 12 различни купи - 5 републикански и 7 международни. През 50-те години на 20-ти век, Спортен клуб Алумни е възроден, но като отбор по ръгби. Той съществува и до ден днешен под името Асоциацион Алумни.

Въпреки това, Алумни държи доста постижения и има някои интересни факти около него. Това е първият отбор, който печели три поредни титли в повече от 1 случай. Освен това нападателят на тима Елизео Броун става голмайстор на Примера Дивисион в 4 поредни години. Много футболни клубове започват да носят червено-бели раирани екипи в опит да подражават на Алумни, а редица по-скромни тимове вкарват наименованието "Алумни" в официалното си име.

Освен това, за краткото време, в което съществува, Алумни успява да нанесе разгромни загуби на огромна част от противниците си. Повечето от клубовете, които са сред футболните сили в Аржентина в началото на века, вече не съществуват, или пък отдавна вече не са фактор, но трябва да се отбележат победите с

6:0 и 6:1 над Естудиантес и с по 5:1 над Расинг и Ривър Плейт. Един от най-потърпевшите пък е тимът на Килмес, който бързо се възползва от затрудненията на Алумни, но в 9 мача инкасира фамозните 50 гола в мрежата си, като успява да вкара едва 2...

Глава 6

Първият първи съдийски сигнал в Испания

Тук ще ви разкажем за един знаков футболен сблъсък, привлякъл само 120 души публика, но не става дума за плейофен мач между Верея и Витоша под жаркото следобедно слънце в кв. „Кольо Ганчев“, а за люлката на испанския футбол. Но нека първо се запознаем с малко предистория.

Днес Испания изглежда като една от най-футболните страни, която дори не можем да си представим без тази игра. Клишето гласи, че футболът е един вид религия за хората и в това определено има голяма доза истина. Испания обаче се запознава с този спорт едва към края на XIX в. (първите документирани свидетелства са от 70-те години на века), и то благодарение на множеството британски заселници в страната. Футболът първоначално се играе главно от британските работници и студенти, които са разположени най-вече в крайбрежните региони на Андалусия, Галисия, Баската държава, Каталуния, Канарските острови и т.н., както и в по-големите градове като Мадрид и Севиля. Местните също проявяват значително любопитство към футбола и крикета, тъй като към онзи момент английската култура вече е набрала популярност и е станала модна сред висшите общества в Испания. За тамошните големци следобедният чай с бисквитки и последващата игра на футбол, тенис или крикет на плажа или край реката се превръщат в любими занимания. Тъкмо това предполага и по-елитарното естество на ранните испански отбори, което пък обосновава много от по-късно зародилите се вечни съперничества, но това е друга тема.

Историческите данни са относително подвеждащи и непълни, но понастоящем за родно място на играта в Испания можем да считаме Виго, Галисия, където през 1873г. английски служители в телеграфна агенция учредяват първото спортно работническо дружество – Exiles Cable club, което се отдава на различни спортни игри край морските пристанища в града. Шест години по-късно в Мадрид пък английски имигранти и местни аристократи създават първия вече официално регистриран спортен клуб – Cricket у Football club, в който през лятото се е практикувал крикет, а зимно време – футбол. Междувременно в Андалусия през 1878г. сред миньорите се ражда Río Tinto English club, но подобно на клуба от Виго не бива записан официално. Всичко това обаче в същността си са общи физкултурни дружества, които на любителски начала се занимават с различни модерни за онази епоха спортове, организират културни мероприятия и т.н. и по-скоро служат за разтуха на чуждестранните работници и местните джентълмени.

Постепенно обаче се приближаваме към момента, в който на бял свят формално се появява доайенът на испанския футбол, най-старият и непрекъсвал съществуването си футболен отбор – Реал Клуб Рекреативо де Уелва (към момента Рекре се състезава в петото ниво на футбола в страната). Тимът всъщност се корени във вече споменатия клуб на работниците от мините край река Рио Тинто. На 12 юли 1883г. шотландският доктор Уилямс Александър Макай подписва договор с Rio Tinto Company Limited и се преселва в град Уелва, където работи като лекар. Убеден в здравословното влияние на футбола, заедно със своите приятели Чарлс Адамс и Робърт Ръсел Рос, решава да основе свой клуб, в който да играят не само миньорите от региона, но и всички негови пациенти,

нуждаещи се от физическа активност. Място в отбора, разбира се, намират и всички останали любители на играта сред британската общност. Така д-р Макай полага началото на това начинание в град Уелва, а първото име на клуба е Sociedad de Juego de Pelota (Сдружение за игра с топка). Постепенно играта привлича и местни младежи, а Макай и останалите британци нямат нищо против да приемат в редиците си испанци и по този начин хора като Хосе Гарсия Алманса, Илдефонсо Мартинес, Алфонсо Ле Бург и др. се превръщат в първите редовно играещи испански футболисти. Така се стига до две срещи на 18 и 23 декември 1889г., на които официално и тържествено е основан и регистриран клуба Huelva Recreation club, а няколко дни след това от Лондон пристига кораб с екипировки и пълни правила на играта футбол. Три години по-късно е избрана и емблемата на клуба, символично носеща цветовете на Уелва и Шотландия – синьо и бяло.

В началото Рекреативно играе срещу отбори, скалъпени от английските моряци, пристигащи с корабите на пристанището, а също и срещу други по-обща физкултурни организации от Андалусия, като например Рио Тинто. В това време най-бурни процеси по създаването на друг официален футболен клуб текат в столицата на провинцията – Севиля, където в течение на две десетилетия се създават и закриват редица сдружения, което затруднява точната датировка на раждането на Футболен клуб Севиля, но можем да обобщим, че първият му предшественик възниква съвсем малко след Рекреативно - на 25 януари 1890г. и също произхожда от местната британска общност, както и от богатите и влиятелни севилци. Домът на Севиля и до днес се намира в един от най-престижните и елитни квартали на града, а именно „Нервион“.

Идва време да преминем и към самия исторически, първи документиран и описан мач в Испания между два официално регистрирани футболни отбора. Ръководството на Football Club de Sevilla, съставено от президента Едуард Джонстън, секретаря Айзаяс Уайт и капитана на тима Хюго МакКол, изпраща до своите колеги от Уелва покана за футболен двубой, а те радушно приемат. Събитието е обявено официално на страниците на вестник La Provincia още на 28 февруари, макар че ръководителите на Рекреативо приемат предизвикателството публично чак на 3 март. За място на срещата е избран хиподрумът край пасището Таблада, където десет години по-рано започват да се организират първите конни състезания в страната. Управителите на хиподрома дават разрешението си и поставят греди, както и всичко друго нужно за провеждането на играта. Датата на този основополагащ мач пък е 8 март 1890 година.

Играчите на Севиля разказват как са провели здрава физическа подготовка в дните преди срещата и са очаквали с нетърпение срещата, надхвани от севилската преса и местната общественост. Мачът се играе по правилата на английската Футболна асоциация и започва в 16:45 часа, но уви, пред едва 120 зрители, тъй като заедно с гостуващите футболисти пристига и проливен дъжд, който отказва повечето от желаещите да гледат мероприятиято. След две полувремена от по 35 минути и с попадения на Ритсън и Юглес Севиля се превръща в първия победител на испанската футболна сцена, печелейки с 2:0 срещу гостите от Уелва, които разбираемо са били изморени от пътуването с влак и неочаквано тежките условия, имайки предвид тогавашното ниво на подготовка на играчите. Като съдия пък се изявява британският

вицеконсул, което напук на дъжда, калта и рехавата посещаемост, връща част от блясъка на събитието.

Епилогът на двубоя се състои в 20:00 часа в севилското кафене Café Suizo, където играчите и ръководителите на двата отбора в джентълменски дух поливат фундаменталното събитие сред обилна и вкусна храна и под звуците на наздравии за здравето на кралските фамилии на Англия и Испания, а също така и авторски изпълнения на пианото в заведението. Подкрепени от почерпката, двата клуба смело си обещават ответна среща в Уелва в близките седмици.

Глава 7

Когато Канада бе номер 1 в света

В днешната програма на летните Олимпийски игри присъстват множество спортове, някои от които е трудно да се повярва, че изобщо са придобили статут на "олимпийски". И докато за атлети от цял свят най-високото призвание, което могат да получат и най-висшето отличие, което могат да спечелят, е златния олимпийски медал, то на футболния турнир в игрите се гледа малко пренебрежително. Може би при липсата на световно първенство, Олимпиадата би била най-силният международен футболен форум, но поне от 90 години насам това не е така.

Връщаме се близо 120 години назад, за да проследим историята на футбола на Олимпийските игри. За пръв път набиращата все по-голяма популярност игра се появява на Олимпиадата в Париж през 1900г. Там обаче не участват национални отбори, а клубове. Освен това състезанието е с демонстрационен характер, а в основната схема на турнира има два 3 тима - ФК Ъптън Парк от Великобритания, Клуб Фрациас от Франция и белгийския Отбор на университета в Брюксел. По някаква странна логика, Ъптън Парк грабва златните медали, след като изиграва само един-единствен двубой и побеждава Клуб Фрациас с 4:0. Французите от своя страна играят 2 мача, като освен тази загуба нанасят погром с 6:2 над белгийския си опонент, но заради по-лошата си голова разлика остават втори. Мач между Ъптън Парк и Университета в Брюксел не се състои. Схемата на турнира също е шантата - групов фаза с 3 участника, като дори не се изиграват пълният брой срещи. В крайна сметка великобританците се

окичват със златото в първия футболен турнир на Олимпийски игри.

Сега обаче нещата стават интересни. Олимпиадата през 1904г. се провежда в Сейнт Луис, Мисури. Участие в нея взимат атлети от едва 10 страни (всъщност 9 + 1 сборен отбор от участници от САЩ, Франция и Куба). По това време футболът все още е в доста ранен стадий на развитие, за да може европейски отбор да си позволи презокеанско пътешествие за да участва на такъв форум. Тъкмо за това в игрите взимат участие два американски отбора - Сейнт Роуз Париш (отбор на едно от католическите училища в Охайо), Крисчън Брадърс Колидж (съставен от ученици от католическо училище в Сейнт Луис) и канадският ФК Галт. И трите тима са от доминантните в северноамериканския футбол, като дори Крисчън Брадърс е тотален хегемон в колежанската лига на Щатите, печелейки титлата 15 поредни пъти. Отборът на Галт пък печели първите 3 издания на Купата на Онтарио - първият футболен турнир в Канада, през 1901, 1902 и 1903г.

Олимпиадата през 1904г. е първата, на която Канада е официално представена. На изданието през 1896г. в Атина северноамериканската страна няма представител, а на тази в Париж има един-единствен канадец, но той се състезава за отбора на САЩ и дори печели златен медал в дисциплината 2500м крос. Оригинално игрите се провеждат в края на август и началото на септември, но футболният турнир се състои два месеца по-късно.

Първоначално се смята, че ще има цели 8 участника в надпреварата. Отборът на Берлин Рейнджърс (става въпрос за

канадския град Берлин, по настоящем носещ името Китчънър) обаче решава, че не може да си позволи пътуване до Щатите на стойност 500 долара и се отказва. Друг от потенциалните отбори - Университетът в Торонто пък се отказва непосредствено преди началото на игрите. Той играе две контроли с Галт в Канада и тъй като в едната губи, а в другата завършва наравно, отборът от Торонто отсъжда, че след като не успява да спечели на родна земя е доста малко вероятно да го направи на Олимпиадата и решава да не ходи въобще.

Така само отборът на Галт се появява на игрите. Малцина знаят, че година преди Олимпиадата, тимът прави турне в щата Манитоба, в което от 17 мача постига 16 победи и веднъж завършва наравно при голова разлика 46:2. Съставен от доста опитни играчи, Галт не се затруднява да спечели срещу двата американски представителя. Галт печели със 7:0 срещу Крисчън Брадърс и с 4:0 срещу Сейнт Роуз, завоювайки златните медали в дисциплината. Тимът е подкрепян от 50 верни канадски фена, пропътували разстоянието от Онтарио до Сейнт Луис с влака и платили по \$10,70 за билет. Те дори пребоядисват вагона, с който се появяват в Щатите в червено-бели цветове и окачват знамена на всеки прозорец. С тях пътува и кметът на град Галт, Марк Мънди. Надъхвани от тази екзотична публика, канадските играчи получават медалите си на 18 ноември, 1904г., като за това отиват пред офиса Джеймс Съливън - шеф на американския отдел за физическа култура. Той първоначално е смятал да изпрати отличията по пощата, но когато близо 70 души - играчи, треньори, фенове и кметът Мънди нахлуват в офиса му, той веднага дал медалите на победителите. Канадците в типичен свой стил похвалили цялата организация и сговорчивостта на господин Съливан. Отборът на Галт се състои от 14 играчи, сред които, освен

канадци, има още двама шотландци и един германец. Щабът пък се състои от 4 души - един мениджър, един треньор и двама директори.

Събитието се състои само шест месеца след учредяването на ФИФА и цели 8 години преди да бъде създадена Канадската футболна асоциация. След този наистина знаков успех на Галт и канадския футбол, никога повече северноамерикански отбор не печели златото в Олимпийските игри. Медалите неизменно отиват в Европа, Южна Америка и дори в Африка. С появата на световното и различните континентални международни първенства, футболът на олимпийските игри губи притегателната си сила. В наши дни отборите дори изпращат младежките си формации, като има ограничение едва трима от играчите да са над 23-годишна възраст. На игрите в Токио през 2021г. взеха участие домакините от Япония, Южна Африка, Мексико, Франция, Нова Зеландия, Южна Корея, Хондурас, Румъния, Египет, Испания, Аржентина, Австралия, Бразилия, Германия, Саудитска Арабия и Кот д'Ивоар. За съжаление, канадският тим не бе представен в тази дисциплина, но дори и да се бяха класирали, северноамериканците едва ли щяха отново да са фаворити за медалите.

Глава 8

Коледното футболно примирие, което за миг спира Първата световна война

Още от създаването си в средата на XIX век, футболът е един от най-популярните спортове в света. Играта е идолизирана и обичана от милиони хора, а основната и цел винаги е била да сплотява почитателите и около обща идея. Примерите, в които тя е служила като помирително средство, не са никак малко. Днес, в духа на настъпващите коледни празници, ще ви разкажем именно за такъв случай – как един футболен мач успя за миг да помири враждуващите войски по време на Първата световна война.

Периодът 1914 – 1918 бива белязан от едно от най-кръвопролитните събития в световната история – Първата световна война. В битките между Антантата и Централните сили взимат участие близо 72 милиона войници, повечето от които европейци, а броят на жертвите се равнява на около 19 милиона, сред които цивилни и военнослужещи. На пръв поглед изглежда сякаш в толкова ожесточена война няма място за временно примирие или сантименталност, но всъщност не е точно така. Един от най-паметните моменти на помирение се е случва точно на Бъдни вечер, в първите месеци на войната, като той винаги ще бъде помнен с един футболен мач.

Зимата на 1914г. не носи лесната победа, която и двете страни очакват. Животът на войниците през тези месеци може да бъде описан като монотонен и мизерен, а суровите метеорологични условия не помагат за повдигането на духа. Още в първите декемврийски дни римският папа Бенедикт XV се опитва временно да помири двете световни сили по случай идващите празници, но диктаторите категорично отказват подобно споразумение. Това не е приятна новина за войниците на най-

важния фронт във войната – западния. Там се използват най-качествените и смъртоносни оръжия, което логично води и до най-голям брой жертви. Когато не са се състоят военни действия обаче, войниците трябва да копаят дупки в земята и да се крият на уютни места, за да оцелеят през студените месеци. Идването на най-светлия християнски празник – Коледа, дава шанс на военните от Западния фронт да разведрят сивото си ежедневие. Немските военнослужещи са първите, които забравят за войната, и една вечер запяват дружно коледната песен „Stille Nacht“. Британските войници първоначално смятат приповдигнатото настроение на германците за добре устроен капан, но след като забелязват, че противниците им не носят оръжия, се присъединяват към техните празненства на ничия земя. Враждуващите лагери си разменят храна и цигари, говорят си приятелски, но най-важното – играят заедно футбол. Британският войник Ърни Уилямс описва първия случай, в който бива спретнат футболен мач:

„Изведнъж от някъде се появи топка, не знам точно от къде, но със сигурност от другата страна. Те направиха футболни врати и след като един колега застана под нашата, изиграхме един приятелски мач. Мисля, че няколко стотин човека взеха участие в мача. Опитах се да дриблирам с топката. Бях доста добър тогава, на 19 години. Изглеждаше сякаш всички се забавляваха. Никой не искаше да направи „мръсно“ на другия. Нямаше съдия, нито резултат. Беше чисто и просто едно меле – нищо общо с футбола по телевизията. Обувките, които носехме, бяха опасни за футбол, а топките по онова време бяха направени от кожа и нашата бързо стана много мека и мокра.“

Британските медии не закъсняват в отразяването на случая:

„Този следобед имаше футболен мач отвъд окопите, точно където врагът има пълен изглед към нашите убежища.“ – The Bolton Chronicle

„Немските и британските войници, изиграли знаменития мач на ничия земя на Бъдни вечер през 1914г., не са имали постоянно топка. Вместо това са импровизирали. В някои случаи войниците са ритали купчина сено, вързана с ластик, а в други – използвали дори празен буркан от сладко.“ – The Guardian

Немците също си водят записки от прословутия футболен сблъсък. Лейтенант Курт Зехмиш увековечава момента в своя дневник:

„Англичаните извадиха топка от своите окопи и много скоро настъпи оживена игра. Колко невероятно бе, а същевременно колко странно. Коледа, празникът на любовта, успя да направи кръвни врагове едни истински приятели поне за кратко.“

Още един немски лейтенант – Густав Риебенсам, също пише няколко думи за мача в своите записки:

„Англичаните са изключително благодарни за временното прекратяване на огъня, за да играят футбол отново. Но цялото нещо малко по малко стана нелепо и трябваше да спре. Ще кажа на другите, че от тази вечер всичко приключва.“

Така и става – европейските лидери са бесни от смекчаването на подхода към враговете и освен че прекратяват неформалното примирие, то нито веднъж не се повтаря през следващите 3 години.

В днешно време основно англичаните си спомнят с добро Коледното помирение – възпоменателна плоча на войниците, взели участие в събитието, може да бъде намерена в Националния мемориален дендропарк, намиращ се близо до Личфийлд, Стафордшир. През 2014г. пък британската и немската армии играят приятелски мач, за да ознаменуват 100-годишнината от онзи двубой на ничия земя. Един от секторите на стадиона на Алдършот Таун е отделен специално за британски военнослужещи.

Когато някой ви попита защо именно футболът е една от най-обичаните игри, съвсем спокойно можете да му разкажете за Коледното примирие. История за кръвни врагове по идеали, които за миг забравят враждите помежду си и стават добри приятели с помощта на една кожена топка или празен буркан от сладко.

Глава 9

Първите чужденци в българския футбол - дипломати, банкери и военни

Дълги години се тиражира мнението, че първият чужденец в българския шампионат е Сейран Осипов, подписал с Хебър Пазарджик през 1989г. Почти седем десетилетия преди това обаче в българските клубове играят немалко чуждестранни футболисти, а някои вдигат и шампионската титла на страната. Няма доказателства кой е първият „легионер“ в родния футбол, затова е прието началото да се води от пристигането на швейцарския преподавател Жорж де Режибюс във Варна с първата футболна топка през 1894г.

След края на Първата световна война, българските клубове привличат цял отбор белогвардейски емигранти. През 1920г. корпусът на генерал Александър Кутепов се установява в Османската империя и сформира футболния клуб Галиполи. Отборът играе приятелски мачове с български тимове, а след като се установява във Велико Търново, то офертите не закъсняват. В отбора на ФК 13 преминават националите на Руската империя Александър Мартинов и Григорий Бохемски. Вторият е определян като една от най-големите звезди в Русия до революцията и е шампион на страната със сборния отбор на Одеса. По-дълготрайно в тима се задържа Фридрих Клюд, който получава и българско гражданство и през 1927г. става първият натурализиран футболист, играл за националния отбор. Играещият като дясно крило етнически немец започва като титуляр в мач с Турция, но бива заменен още през първото полувреме.

От Галиполи в България играят още Юрий Сурин, Валерий Рибак и Валерий Смирнов (ФК Слава), Марченко и Всеволод Кузнецов (Напредък Русе), Дубейтис (Кракра Перник). Михаил Борисов пък е първият официален треньор на Левски през сезон 1923/24, като допринася за тактическото развитие на играчите и налага много млади футболисти като Асен Пешев и Асен Панчев. Най-успешен от белоемигрантите е халфът Иван Булгаков (брат на известния писател). Булгаков изиграва 8 сезона във Владислав Варна и печели две титли на България.

Редом до Булгаков в тима играе италианецът Егон Терцета, който носи и капитанската лента на Владислав по това време. Дошъл в България като корабен агент, нападателят бързо се налага като голямата звезда на тима и вкарва победния гол във финала на Царската купа през 1925г. срещу Левски. Едновременно с това е първи председател на местната съдийска комисия. След края на кариерата си е банков служител, но е обвинен от Народния съд в шпионаж в полза на Германия и лежи в затвора 7 години. След като излиза на свобода е екстрадиран в Италия.

Друг пионер с подобна съдба е холандецът Андре Бринк. Вратар на Левски през 1936 г., впоследствие Бринк се насочва към дипломатията и работи в Нидерландското посолство в София. Също като Терцета обаче е обвинен в шпионаж от новата власт, но тъй като е на дипломатически пост не е осъждан, а „само“ екстрадиран и обявен за персона нон грата. Нидерландецът продължава дипломатическата си кариера във Франция.

На вратата на „сините“ две години по-рано пази чехът Карел Буркерт. Стражът оставя толкова добри впечатления с изявите си, че му е предложено да играе за националния отбор. Интересен факт е, че Буркерт пази в приятелски мач с Югославия, без да има българско гражданство. Карел така и не получава паспорт и разочарован се завръща в Чехословакия, където изиграва 6 мача за националния отбор, включително и един на Световното първенство през 1938г.

В края на 30-те години за Левски играят двама унгарски нападатели. Ерньо Вайнбергер вкарва 5 гола в 7 срещи за „сините“ през сезон 1938/39. В следващия сезон пък неговият сънародник Ищван Пища записва 5 срещи, в които вкарва 1 гол. Последният чужденец преди 1944г. носил синята фланелка, е Амедео Клева. Роден в Плевен, бранителят прави първите си стъпки във футбола в Победа София, а от 1942 до 1953г. носи екипа на Левски. Междувременно играе и баскетбол и е двукратен шампион на България под коша. През 60-те години е осъден за „икономически шпионаж“ и прекарва над 1500 дни в затвора.

Последният за този период чуждестранен футболист в България е Скендер Бегея. Рекордьор на Албания в спринта на 100 метра и национал на страната по време на Балканската купа през 1947г., нападателят записва висше образование в България. При създаването на Академик София са селектирани студенти, за да попълнят тима. Сред тях е и Бегея. Албанецът прекарва 3 сезона с екипа на Академик, като става бронзов медалист от първенството и играе финал за Купата на съветската армия. След дипломирането си през 1951г. се завръща в родината си и играе в Динамо Тирана. По-късно пък заема ръководни длъжности в

Албанската футболна федерация и Албанския олимпийски комитет.

Глава 10

Луиджи Алеманди или първият футболен Юда?

Думите "скандал" и "италиански футбол" автоматично ни отвеждат към все още наболелия случай от 2006г., когато Калчото претърпя огромни сътресения. От "Калчополи" може и да изминаха 15 години, но Серия "А" все още не може да възстанови стария си блясък от преди онези мрачни събития.

Както преди време разказахме, това далеч не е първият подобен скандал в италианския футбол. Връщайки се назад трябва задължително да споменем и "Тотонеро", случил се в началото на 80-те и родил една от големите легенди на играта - тази за изкуплението на "затворника" Паоло Роси.

Ровейки се из историята на италианския футбол вероятно ще открием и други скандали с уговорени мачове, поръчкови съдии или подкупени футболисти, тъй като на Ботуша тази порочна практика датира още от 20-те години на 20-ти век. Чували ли сте името "Луиджи Алеманди"? Не? Набързо ще поправим това. За да започнем нашата история, трябва да се върнем цели 94 години назад до горещото лято на 1927г.

Освен температурите, страстите в Торино също са горещи през споменатото лято. Градът е зает от полемики, скандали и разправии за последното Скудето, завоювано от тима на Торино. Скоро обаче малкият образ на трофея, който шампионът на

Калчото обикновено носи през следващата кампания на екипите си, позорно е разшит и отнет от фланелките на "бикове". Защо ли?

Насред развълнуваната тълпа футболни привърженици, в града откриваме един журналист, пристигнал на север от столицата Рим. Неговото име е Ренато Ферминели и той поддържал своя колонка в спортния вестник "Paese Sportivo". Освен там, Ферминели често предоставял метериали на други издания, сред които и римски ежеседмичник на име "Il tifone", където, съзнателно или не, Ренато щял да напише най-важната статия в кариерата си, озаглавена "Има нещо гнило в Дания", цитирайки знаковата поема "Хамлет" на Уилям Шекспир.

Историята, съдържаща се в тези текстове, случайно достигнала до ушите на Ферминели, докато той удобно си седял в креслото на стаята си в малък торински хотел, намиращ се на площад "Madonna degli Angeli". Без да знае, Ренато бил съсед на студента в Политехническият университет Франческо Гаудиозо, а също така едва ли някога е подозирал, че ще чуе разговора му с футболист на име Луиджи Алеманди, защитник на Ювентус и националния отбор на Италия по това време.

Каква роля би имал един обикновен студент в тази футболна история? Обстоятелствата са доста сложни и за да ги изясним ще трябва да започнем от самото начало.

1926г. е доста специална за италианския футбол. Сезонът, който започва на 3 отковри е първият, който обхваща цялата страна. Шампионатът получава името "Divisione Nazionale" и разбира се, е по идея на фашистката партия, която по това време властва на Ботуша. Режимът искал да промотира идеята за една обединена страна - нещо, което в миналото е изглеждало немислимо на фона на отколешното разединение между севера и юга.

Структурата на "Divisione Nazionale" далеч не приличала на сегашната, която се практикува в Серия "А". Отборите били разделени на две групи от по 10 отбора, като най-добрите тимове играели във финална група, която трябвало да определи новия носител на Скудетото. Във въпросния сезон 1926/27 шестте най-силни отбора в Италия били Ювентус, Интер, Дженоа, Торино, Болоня и Милан.

След няколко изиграни мача сценарият започнал да се проявява и се очаквало надпреварата за трофея да е между тимове на Торино и Болоня. "Биковете" притежавали редица класни футболисти и нападението им било съставено от легенди на играта като Адолфо Балончиери, Хулио Либонати и Джино Розети. Техният талант в предни позиции им осигурил прякора "триото-чудо" и те вкарвали общо 44 гола в първата фаза от сезона. Болоня пък, които били шампиони за 1924/25, също разполагали с атомен тризъбец на върха на атаката в лицето на Анжело Скиавио, Елардо Монцельо и Джузепе Муциоли.

Страстите на Ботуша започнали да се разгорещават още на 15-ти май 1927г., когато в пряк мач Торино победил Болоня с 1:0, но

съдията отменил, според мнозина, напълно редовен гол на гостите. И все пак най-големият скандал тепърва предстоял. Той идва в дербито срещу Ювентус, станало известно по света като Дерби дела Моле, играно на 5-ти юни.

Първият двубой бил спечелен от "бианконерите" с 1:0, но президентът на Торо Енрико Мароне Цинцано желаел неговият отбор да триумфира в реванша на всяка цена. Той дори се обзаложил със своя колега в Юве Едоардо Аниели за крайния изход от мача. Междувременно изпълнителният директор на "биковете" - човек на име Нани, сметнал, че дербито представлява възможност да се действа в тази насока, за да се задоволи гладът за победи и трофеи на Цинцано.

Тук някъде на сцената се появява нашият приятел Луиджи Алеманди.

Защитникът е описван по следния начин от легендарния спортен журналист Джани Брера: "Той беше истинска природна стихия. Имаше гъста къдрава коса и приличаше на самия дявол. Бързите му спринтове бяха впечатляващи, както и акробатичните му отскоци. Той винаги достигаше топката преди своя опонент."

По това време Алеманди е най-добрият защитник на Ювентус, а заедно с колегата му Виржинио Розета и вратаря Джампиеро Комби, той бе оформил непробиваема стена, която да отблъсква всички противникови атаки. Спойката между тримата стоеше в основата на завоюваното Скудето за предния сезон 1925/26.

Когато сицилианският студент от по-нагоре в статията Франческо Гаудиозо споделил на Нани, че живее в един и същ хотел с Алеманди, изпълнителният директор на Торино не можал да повярва на ушите си. Той най-сетне получил перфектната възможност да изпълни пъкления си план. Гаудиозо служил като посредник на Нани, който обещал да плати на Алеманди крупната за онова време сума от 50 000 лирети. Задачата на бранителя на Юве и "скадра адзура" била проста - да "удари едно рамо" на Торино, което да осигури победа на "биковете" в предстоящото Дерби дела Моле. В знак на добра воля, Нани платил на Луиджи половината сума предварително, а останалата "бианконерото" щял да получи след мача.

Най-сетне стигаме и до заветния ден. Преди него Торино водели в класирането с 12 точки, а Юве били на трето място със 7. Между тях се намирал тимът на Болоня. Това била и последната възможност за "бианконерите" да прекъснат победния поход на своите градски съперници към почти сигурното Скудето. Двубоят започнал според очакванията със силен натиск на "биковете", докато Юве отбранявал геройски вратата на Комби. Алеманди се представял на обичайното познато ниво и отбивал всички атаки на виненочервените. В края на първата част двубоят предприел неочакван курс, когато играчът на "бианконерите" Антонио Вояк попарил отбора на Торо с гол.

През втората част картинката не се променила и Торино бил отборът, който имал сериозно предимство. Десетина минути след подновяването на играта защитникът на тима Михали Баласикс

изправил от пряк свободен удар. Шутът на Беласикс преминал точно през съмнително разтворените крака на Розета, за да изненада вратаря Комби.

Обсадата на черно-бялата врата продължила, а двубоят започнал полека-лека да се изплъзва от възможностите на Юве. Техният нападател Пиетро Пасторе бил изгонен от главния съдия, оставяйки тима си в числено намален състав. Останали с 10 човека на терена, "бианконерите" не издържали на натиска и в крайна сметка Либонати отбелязал за 2:1, което бил и крайният резултат от двубоя.

Въпреки разочарованието сред тифозите на "старата госпожа", те не могли да отречат, че Луиджи Алеманди отново бил във вихъра си. Той дал всичко по силите си чак до последния съдийски сигнал. А какво станало с онези 50 000 лирети, ще попитате вие? Тъй като Ювентус загубили мача, Алеманди пожелал да му бъдат доплатени останалите 25 000. За негово неудовлетворение, Нани отказал да изпълни обещанието си, защото според него защитникът на "бианконерите" не направил нищо, което да улесни Торино по пътя към победата. Това неизпълнено плащане било главната причина Алеманди да посети хотелската стая на Гаудиозо и на висок глас да обясни на студента каква договорка е имал с неговия приятел Нани. Тъкмо това пък бил ключовият разговор, който журналистът Ферминели дочул през тънките стени на хотела. Информацията била напълно достатъчна, за да се напише историята, кръстена "Има нещо гнило в Дания".

След като материалът на Ферминели се появил в "Il tifo", секретарят на италианската футболна федерация Джузепе Дзанети моментално разпоредил разследване по случая. След няколко разпита, истината най-сетне излязла наяве, когато Нани признал абсолютно всичко. На 4 ноември 1927г., федерацията излязла с постановление, според което титлата на Торино се отнема. Няколко седмици след това ръководното тяло издало нова заповед, дисквалифицираща Алеманди от футбола доживот. Други двама футболисти на Юве пък, Федерико Мунерати и Пиетро Пасторе, били смърдени заради "пренебрегване на техните задължения като футболисти", но те не получили ефективни наказания.

Днес вече са минали 94 години от въпросния мач и все още много подробности около скандала остават неясни. Защо например Мунерати и Пасторе се отървали само с мъррене и освен това защо никой не заподозрял Розета в съучастничество, след като неговите действия, довели до изравнителния гол във вратата на Юве, били меко казано съмнителни? У италианското общество останало убеждението, че Алеманди е бил нарочен за изкупителна жертва, която да прикрие доста по-сериозен скандал, в който са замесени доста повече играчи и футболни хора.

Самият Алеманди не бил наказан да не играе футбол доживот. Забраната му била вдигната година след скандала и той играл още за отбори като Интер (тогава известен като Амброзиана), Рома, Венеция и Лацио, преди да прекрати кариерата си. Той така и не казал и дума за събитията, довели до дисквалифицирането му, а единственият път, когато е говорил по темата, е през 1976г., две

години преди смъртта му: "Да, имаше нещо съмнително в този ден, но вината за това не бе моя..."

Въпреки че уж всичко било изяснено още тогава, Скудетото за сезон 1926/27 не било присъдено на втория Болоня. Това било защото президентът на Италианската футболна федерация Леандро Арпинати вече бил разпоредил преместване на седалището на организацията в Болоня и не искал да изглежда сякаш всичко това е с цел да се фаворитизира тимът от неговия град, което пък би лепнало лошо име на режима на Мусолини.

Вместо това, когато поглеждаме списъка с шампиони на Серия "А", срещу сезон 1926/27 можем да намерим думите "Няма победител". Точно така, това е една от малкото години, в което "Скудетото" остава без притежател.

Дори днес последиците от този скандал могат да се доловят в Торино. Настоящият президент на едноименния клуб Урбано Кайро внесе иск Скудетото за въпросния сезон да бъде присъдено обратно на "биковете", защото, според него, е било отнето несправедливо. Само че неговите кампании остават безумешни. Срещу годината 1926/27 все още седят тези две смущаващи думи: "Няма победител". Думи, които продължават да ни напомнят колко мръсна игра може да бъде футболът. Продължават да ни напомнят, че винаги политиката и личните интереси могат да съсипят и окалят основните принципи на спорта да бъде "честен".

Историята около Луиджи Алеманди се е случила през 1927г. - осъзнавате ли колко отдавна всъщност е това? Случаят е преди Втората световна война и преди светът да се превърне в това, което познаваме днес. Преди италианският футбол да получи името "calcio moderno", преди в играта да навлязат телевизионните права и спонсорските договори, преди алчните за милиони футболни агенти, преди собствениците-милиардери, които в наши дни хвърлят сянката на съмнението, че красивата игра се е превърнала в един мръсен бизнес, покварен от интереси и много пари.

Дори през 1927г. обаче са се намерили хора, които да измислят план, който да остане в историята като първия футболен скандал в Италия. Скандал, който все още носи името на човек, който по всяка вероятност не е бил виновен повече, отколкото мнозина други - "Луиджи Алеманди".

Глава 11

Как Германия остана без шампион

В отделна глава ви разказахме прелюбопитната случка от лятото на 1927г., която остави италианския футбол без първенец. Това е един от редките случаи, в който в Калчото няма шампион, като винаги причините за това са далеч не-футболни.

Нека се върнем до пролетта на 2020г., когато футболът по целия свят е парализиран заради глобалната пандемия от коронавирус. Футболните федерации са в хаос, никой не знае какво ще се случи със сезон 2019/20. Постоянно се появяват нови информации, които мътят главите на запаленковците: това или онова първенство ще бъде прекратено, титлата ще бъде връчена на еди кой си, няма да има шампион и т.н.

Точно такава бе ситуацията в Първа Бундеслига. В най-черните дни от локдауна със сигурност шефовете на Немския футболен съюз са обмисляли да прекратят кампанията без да бъде излъчен победител. По ирония на съдбата, тъкмо германците първи подновиха шампионата, за да подпечатат осмата поредна титла на Байерн Мюнхен.

Въпросът, който бе надвиснал над най-многолюдната европейска нация обаче, бе дали 2020г. ще се превърне в едва третата година за последния век, в която Бундеслигата ще остане без крал. За последно това се бе случило през 1945г., когато капитулацията на Германия и последвалото разкъсване на страната на отделни

области лишава запалянковците от първенец, но тогава това е една от последните грижи на народа.

Превъртаме лентата още по-назад, чак до 1922г. Поглеждаме във вечната ранглиста на немския футбол и забелязваме, че точно преди 99 години Германия отново няма шампион. Защо обаче става така? Тъкмо това ще разберем днес.

Както добре знаете, Първа Бундеслига съществува в сегашния си формат едва от 1963г. насам. През сезон 1963/64 отборът на Кьолн става първият победител в новоучредената лига, което, по ирония на съдбата, се оказва и последната титла на "козлите" към настоящия момент.

Преди това обаче, немският футбол претърпява какви ли не промени, прекроявания и реконструкции. През 1922г. форматът на първенството е такъв, че Германия е разделена на 7 футболни области, във всяка от която тече собствен шампионат. Победителите от всяка област плюс първенецът от предходния сезон играят финален турнир на елиминационен принцип.

Разбира се, футболните реалности през 1922г. са много далеч от днешните. Във финалната осмица се състезават отбори, които дори и най-запалените фенове на играта у нас едва ли са чували. Тимове като Виктория Форст и 1899 Лайпциг-Линденау са водещите претенденти за немската титла. Финалът обаче противопоставя два добре познати отбора, които съществуват и

днес, макар и в доста бледа сянка на някогашното си величие - Хамбургер и Нюрнберг.

Големият сблъсък се играе на 18 юни 1922г. в Берлин, но след 90 минути игра резултатът е 2:2. Както може би се досещате, по онова време дузпите все още са илюзия, а дори хвърлянето на монета трябва да почака още 30-тина години, за да бъде въведено. Това налага двата отбора да играят до "Златен гол" - първият, който отбележи, печели титлата.

Само че това така и не става. След 189 минути футбол, двубоят е прекратен, тъй като се свечерява, а осветление на стадионите също все още не съществува. Освен това футболистите на двата отбора са на предела на физическите си възможности след над 3 часа тичане.

И ако си мислите, че това е драма, чакайте само да прочетете за преиграването. То се състои цели 7 седмици по-късно пред над 50 000 екзалтирани зрители на стадиона в Лайпциг. Там 90 минути също не стигат, за да се излъчи победител, като крайният резултат е 1:1. Отново влиза в сила правилото за "Златен гол" - който вкара печели, но ново попадение така и не пада.

Тимът на Нюрнберг е с по-малко хора на терена. След едва 18 минути футбол играч на име Вили Бьос бива изгонен, а малко след това негов съотборник напуска с контузия. Смени все още не съществуват, така че Нюрнберг играе с 9 души. В 100-тната минута друг футболист на баварския тим получава червен картон. Едва 7

минути по-късно физическите сили Лутголд Поп от Нюрнберг са тотално изчерпани и той отказва да продължи да играе.

Така Нюрнберг остават с едва 7 футболисти на игрището, а според тогавашните правила даден отбор трябва да има поне 8 играча, за да може двубоят да продължи. Налага се съдията Пеко Бауенс, който след Втората световна война става и президент на Немския футболен съюз, да прекрати срещата.

Правилата гласят, че титлата трябва да бъде присъдена на Хамбургер, въпреки че реферът прави формална грешка, която може да доведе до ново преиграване. Според инструкциите, той трябва да поднови играта, след като Нюрнберг са останали със 7 души на игрището и чак тогава да свири край, но той не го прави.

Това дава повод на отбора на Нюрнберг да внесе протест срещу съдията, така че футболният съюз се отказва от намерението си да присъди титлата на Хамбургер. Това пък от своя страна води до контра-протест от отбора на Хамбургер, тъй като Нюрнберг така или иначе е със 7 души на терена и двубоят трябва да бъде прекратен.

След серия от разправии, ръководителите на футбола в Германия все пак решават да наградят Хамбургер с титлата, но тя вече има горчив привкус, така че "червените шорти" отказват да приемат трофея. Така официално немският футбол остава без шампион за 1922г.

В наши дни е трудно да си представим, че такова нещо изобщо може да се случи, камо ли пък че някой от топ-шампионатите в света може да остане без победител. В контраст с 1922г., която е била преди почти цял век, когато футболът се е практикувал повече като хоби, днес играта е мултимилионен бизнес.

Невъзможно е да сравним тези две буквално различни епохи, но в наши дни е от жизненоважно значение мачовете да се играят и да бъде излъчен шампион - заради феновете, заради телевизионните права, заради букмейкърите и кой ли още не...

Глава 12

Възходът на Италия през 30-те: Как "скуадра адзура" постави началото на футболното си наследство

В наши дни Италия е една от най-големите световни футболни сили. "Скуадра адзура" е завоювала цели 4 титли от световните първенства и дели второ/трето място по този показател с отбора на Германия, изоставайки на само 1 трофей от рекордьора Бразилия. Освен всичко това, местното първенство Серия "А" е считано за едно от най-добрите в света, италианските клубове са сред най-силните на планетата, а италианските футболисти - едни от най-класните.

Как обаче "скуадра адзура" се превърна в един от най-титлуваните отбори в историята? Как започна всичко? За да ви запознаем с това трябва да върнем лентата с около 1 век назад.

Както много други, в началото на 20-ти век Италия е завладяна от увлечението по новата игра, наречена футбол. На Ботуша започват почти ежедневно да се появяват нови и нови отбори, които първоначално ритат по поляните, но постепенно започват да организират турнири помежду си, след което и регионални лиги, за да се стигне до появата на италианския шампионат през 20-те години.

По една или друга причина, голямото израстване на футбола в страната съвпада с идването на власт на фашисткия лидер Бенито

Мусолини. След като заема поста на министър-председател на Италия през 1922г., "Ил Дуче" прави множество промени, голяма част от които и до ден днешен се считат за "нехуманни".

Наред с това обаче, Мусолини далеч не е първият т.нар. диктатор в света, който се сеща да използва спорта за пропагандни цели. Изведнъж футболът започва да става приоритет номер 1 на правителството, с което Италия по мирен начин да натрива носовите на своите политически врагове. Голяма част от похватите на Мусолини в последствие са използвани от Хитлер в Нацистка Германия.

Разбира се, режимът влага мисъл във всяко едно свое действие. Тренировките на спортистите често са ползвани и като подготовка за армията. Освен това, според други мнения, спортът държи фокуса и концентрацията на младите хора далеч от истинските проблеми на страната като тежката политическа обстановка и сериозната безработица.

Това може и да е така, но футболът получава сериозен тласък напред. Редом със засиления строеж на пътища, фашистите изграждат и обилно количество стадиони из цялата страна, като тяхната цел е те да останат като вечни паметници за славата на Мусолини.

Така например в Торино се появява стадион "Мусолини", който домакинства Световните университетски игри през 1933г., в Болноя пък е изграден "Литориале", стадион "дела Витория" в

Бари, "Берта" във Флоренция, "Еда Чано Мусолини" в Ливорно, "XXVIII октомври" в Л'Акуила и "Чита дело Спорт" в Рим. Всички те биват издигнати по време на управлението на "Ил Дуче". Тяхната цел, освен да приемат спортни събития, е и да покажат пред света икономическата мощ на Италия. Ние обаче се фокусираме върху футболната част, която наистина е силно облагодетелствана от тази политика. Множеството нови съоръжения стоят и в основата на избирането на страната за домакин на второто Световно първенство по футбол през 1934г.

Влиянието на Мусолини не се ограничава само с построяването на физически стадиони, но то се простира и до всяко едно организационно действие, което се случва в спорта. Фашисткят режим държи изкъсо всички административни тела в държавата, като футболът не прави изключение.

До тук разгледахме организационната част, която стои в успеха на Италия през 30-те, но сега ще видим и доста по-важната, която наистина се гледа на терена - спортно-техническата част. През 1929г. начело на националния отбор на страната е назначен човек на име Виторио Поцо. Той е добре познат на Апенините, тъй като води "скадра адзура" на Олимпийските игри през 1912г., а също и тима на Торино.

Виторио Поцо, нисък, закръглен като бъчва, с черни очилца и побелял кичур коса, е персона, често описвана като витална за италианския футбол. Той се оказва точният човек за поста, който след години на тотален хаос в националния отбор, успява да внесе ред и дисциплина. Спокойно можем дори да го наречем

своеобразен "диктатор", тъй като "скупадра адзура" се превръща в един мини-макет на ситуацията в страната, а Поцо е човекът, който дърпа конците. Верен на фашистите, той успява да изведе Италия до безпрецедентен успех, като в 88 мача постига 60 победи и губи едва 11 пъти.

Критикуван многократно за политическите си убеждения, Поцо се превръща в истински символ, не само на италианския футбол, но и на фашисткия режим. Мнозина го намразват още повече, когато по време на откриването на първенството във Франция през 1938г. той заповядва на играчите си да задържат фашисткия поздрав, докато всички в публиката спрат да ги освиркват. През 90-те пък се появяват доказателства, че Виторио всъщност е бил нещо като двоен агент, тъй като е помагал на анти-фашистката съпротива, но това са неща, които не ни интересуват особено.

Преди неговото пристигане начело на националния отбор, близо 30 треньора са сменени в рамките само на 15 години. В даден период "скупадра адзура" е водена от комитет, който е съдържал не само футболни треньори, но още бивши играчи, политици и дори съдии. Поцо вкарва ред в хаоса и налага добилата в следствие голяма популярност система "Методо".

До края на 20-те години "най-вървежната" футболна тактика е така наречената "Кембриджка пирамида", изразяваща се в система 2-3-5. Разработен от така известния британски университет, този модел се задържа до появата на две нови тактики - WM, наложена от треньора на Арсенал Хърбърт Чапман и "Методо", за чийто пък

откриватели се считат Поцо и неговият голям приятел и противник Хуго Майзъл.

Освен с новата схема, Поцо става известен и като пионер в използването на лагер-сборове на националния отбор преди голям турнир. До тогава никой в света не се сеща, че футболистите имат нужда да прекарат малко време заедно, за да успеят да се нагодят към играта един на друг. "Методо" предполага доста по-бърз, агресивен и атрактивен футбол в сравнение с WM.

Също така Поцо е и първият човек, който успява да наложи така нареченото "натурализиране" на играчи. Така например за националния отбор на Италия пристигат футболисти като Луис Монти и Раймундо Орси - и двамата аржентинци и национали на своята страна, но потомци на италиански преселници. В крайна сметка и двамата играят за "скуадра адзура" на Мондиала през 1934г.

По това време в Серия "А" властва отборът на Ювентус. В периода между 1930-1935 "бианконерите" печелят 5 поредни титли от шампионата. Торинци имат цели 9 представители в националния отбор на Световното първенство в Италия, а големите звезди на "скуадрата" са халфът на Интер Джузепе Меаца и нападателят на Болоня Анжело Скиавио.

Така се стига до началото на Световното първенство, което се състои в 8 града - Болоня, Флоренция, Генуа, Милано, Неапол, Рим, Триест и Торино. 32 отбора играят квалификации, а 16 се

класират за финалната схема на турнира и започват от осминафиналите. За самите мачове се знае доста малко, тъй като по това време телевизията все още не съществува. И все пак на този Мондиал е и първото преиграване в историята на световните първенства. В четвъртфинала Италия и Испания завършват наравно 1:1, но все още никой не се е сетил, че могат да се бият дузпи.

Сблъсъкът е предимно физически, а белгийският главен съдия Луис Баерт пуска доста свободна игра. Дори италианският журналист Джани Брера заявява: "Съдията Беарт се държеше, сякаш напълно осъзнаваше в коя страна се състои мача."

Преиграването пък е спечелено скандално от Италия с 1:0 с гол на Меаца, за който пък все още има спор, че е паднал от очевидна засада. След това пък "скуадрата" отстранява и "Wunderteam"-а на Австрия с 1:0.

Самият финал също предполага сериозни емоции. В него Италия среща бойкия тим на Чехословакия, а на "Стадио Фламинио", или както е бил по-известен тогава "Национален стадион на фашистката партия" в Рим, присъстват над 55 000 зрители. Вечерта преди мача самият Мусолини изнася вдъхновяваща реч пред футболистите си: "Ако чехите играят честно, и ние ще играем честно. Това е най-важното нещо, но ако те играят мръсно, ние ще трябва да играем още по-мръсно."

За ужас на цяла Италия чехите излизат напред в резултата след 71 минути игра с гол на Антонин Пуч. Мечтите за световна доминация и демонстрация на превъзходството на фашисткия

режим бавно се изпаряват и са заместени от тотална паника и гняв. Италианците са готови за война още тогава.

Тъкмо тогава същият този "аржентинец" Раймундо Орси вкарва изключителен гол за 1:1. Това е и крайният резултат от мача, а в продълженията Скиавио бележи за 2:1 след асистенция на Меаца и най-сетне донася така желаната радост на родината си. Камерите улавят Мусолини, който аплодира играчите си от ложата. Вестникът "Il Popolo D'Italia", който се изявява едва ли не като партийен говорител и главен разпространител на пропагандата на "Ил Дуче" заявява, че отборът е показал "дисциплина, ред, кураж и жажда за хармония", каквито са и ценностите на фашисткия режим.

На другия ден италиански журналисти карат Орси да повтори гениалното си изпълнение при изравнителния гол, когато с невероятен фалц матира чешкия вратар от средна дистанция и забива кълбото право в ъгъла. Играчът прави над 20 опита да вкара същото попадение, но се проваля.

Но това е без значение. Доминацията на Италия продължава и на Олимпийските игри в Берлин през 1936г. Както и световната купа, златните медали значат много за Мусолини, така че целта е победа на всяка цена. Политическата обстановка в Берлин е почти взривоопасна. И тук турнирът не минава без различни скандални решения. Най-виден е примерът в мача на "скуадра адзура" срещу САЩ още в първия кръг, когато бранителят Архиле Печини напада двама американски футболисти, но немският съдия Карл Вайнгартнер не успява да му покаже картон, тъй като

италианските играчи хващат ръцете му и му запушват устата. В крайна сметка Поцо и неговите момчета стигат до финала, където побеждават Австрия с 2:1, отново след продължения, за да се окичат със златото.

Като победител в Мондиала през 1934г. Италия печели автоматично класиране за следващото първенство на планетата, което се провежда във Франция. Тук вече в редиците на "скуадрата" се появява още едно добре познато в наши дни име - Силвио Пиола.

Италианците елиминират Норвегия и домакина Франция, преди да спорят за място във финала с тима на Бразилия. Това е и първият по-сериозен пробив на кариоките, като те са и един от големите фаворити в турнира, но си позволяват типично по южноамерикански една сериозна глупост. В полуфинала с Италия, те решават да оставят цели 8 от титулярите си извън състава, за да почиват за евентуален финал. Сред тях е и основният голмайстор на тима Леонидас да Силва.

Разбира се, хората на Поцо наказват подобаващо тази надменност на бразилците и ги елиминират от надпреварата след победа с 2:1. Оказва се, че арогантността на кариоките не спира до тук и те са резервирали единствения полет от Марсилия до Париж, тъй като са били зверски убедени в участието си във финала. За това на италианските състезатели им се налага да пропътуват разстоянието с претъпкания влак, а мнозина от тях дори няма къде да седнат и стърчат прави през цялото време.

Слуховете са, че непосредствено преди финалния сблъсък срещу тима на Унгария, италианците получават телеграма от техния фен номер 1 - Бенито Мусолини, която гласи: "Победа или смърт". И докато за някои това би било перфектното патриотично мотивационно послание, то играчите на Поцо добре знаят, че "Ил Дуче" не се шегува и евентуална загуба в този мач ще означава смърт - истинска и съвсем реална.

На почивката резултатът е 3:1 за "скуадрата", а всичките 45 000 зрители на "Стад Олимпик де Коломб" стават свидетели на един луд и бесен футбол от страна на италианците. Те буквално играят за живота си. Крайният резултат е 4:2 и Италия става първата държава, която успява да защити световната си титла. Вратарят на унгарците Антал Забо пък заявява: "Може и да загубихме мача, но поне спасихме живота им."

Пиетро Рава, защитник на "скуадрата" на въпросния Мондиал, обаче отрича тази телеграма да е заплашвала животите на играчите: "Не, не и не, това не е истина. Мусолини ни прати телеграма, в която ни пожелаваше успех, но не е пишело "Победа или смърт"." Избираме да не взимаме страна в този исторически спор.

Избухналата едва година по-късно Втора световна война слага край на този голям тим на Италия, тъй като футбол не се играе в продължение на няколко години. Италия има други грижи и спортът остава на заден план, а мнозина атлети от Ботуша са мобилизирани в армията.

След края на войната Виторио Поцо води "скуадра адзура" на Олимпийските игри в Лондон през 1948г., но тимът му отпада рано и той напуска. Той е и най-дълго служилият треньор на национален отбор в Европа, както и единственият наставник, който е спечелил две световни титли. Под негово ръководство Италия записва невероятната серия от 9 поредни победи между май 1938 и март 1939г., триумфирайки над Белгия, Югославия, Норвегия, Франция, Бразилия, Унгария, Швейцария, пак Франция и Германия, а общата серия без загуба на тима е от 30 мача.

Това постижение падна едва през 2019г., когато, водени от Роберто Манчини, италианците успяха да подобрят победната серията, само че техните победи дойдоха срещу тимове като Финландия, Лихтенщайн, Гърция и т.н.

С напускането на Поцо и последният елемент, който е бил част от големите успехи на Италия през 30-те, излиза от уравнението. "Скуадра адзура" ще трябва да чака още много години, докато отново стъпи на световния връх. Това се случва чак през 1982г. в една нова порция легендарни мачове, в които взимат участие нова генерация легендарни италиански футболисти.

Глава 13

Вратарят, който остана на игрището 15 минути след края на мач заради мъгла

Мачът от Лига Европа през ноември 2020г., противопоставящ ЦСКА и швейцарския Йънг Бойс, няма да бъде запомнен с нищо друго, освен с непрогледната мъгла, която направи гледането на двубоя почти невъзможно. В духа на тази среща ще ви разкажем за една история от далечното минало, в която отново главен герой е една гъста мъгла.

Действието се развива на 25.12.1937г. в родината на футбола Англия. Един срещу друг се изправят отборите на Челси и Чарлтън Атлетик. Мъглата се била настанила над „Стамфорд Бридж“ и създавала сериозни проблеми още в началото на срещата, което принудило рефера да прекъсне двубоя за кратко. След като ниските облаци се разсеяли, мачът бил подновен, само че не след дълго непрогледната мъгла трайно блокирала видимостта и накарала съдията да прекрати срещата след 61 минути футбол. Проблемът е, че този факт убягнал от слуха и зрението на стража на Чарлтън Атлетик Сам Бартън. Вратарят разказва подробно за комичната случка в своята автобиография:

„В онези години ние [Чарлтън] бяхме един от най-добрите отбори в Англия и затова не се изненадах, когато с течение на срещата виждах все по-малко футболисти да атакуват вратата ми. Излязох спокойно на няколко метра пред голлинията, щастлив от факта, че сме натикали Челси в тяхната половина. ‘Момчетата сигурно размазват ‘Пенсионерите’ [Челси] в момента’ помислих си аз в

онзи момент, докато спокойно разтърсвах краката си, за да се стопля. Все пак беше очевидно дори за мен, че топката не влизаше в тяхната врата. Нито един от съотборниците ми не идваше близо до мен, както обикновено се случва след като отбележат попадение. Времето минаваше и малко по малко започвах да излизам от наказателното поле, взирайки се през мъглата, която ставаше все по-дебела с всяка изминала минута. Пак не успях да видя нищо. Бях убеден, че защитата на Челси се намираше в изключително трудно положение. След дълго време успях да разпозная човешка фигура в далечината. Това беше полицаи, който ме изгледа с недоумение. Думите му бяха:

‘Какво правиш тук, човече? Мачът приключи преди четвърт час. Няма никой на терена.’

Когато влязох в съблекалнята видях, че моите съотборници вече си бяха взели душ, бяха преоблечени в нормални дрехи и се подготвяха да си тръгват. В момента, в който ме видяха, започнаха да се смеят неконтролируемо.“

Глава 14

Мачът на живота им: най-големият шок на Световните първенства

Световното първенство от 1950г. е най-известно с прословутата победа на Уругвай над Бразилия в последния мач от турнира, който шокира цяла една нация и изненадва цял свят. Далеч по-неизвестна е историята зад една друга смайваща победа, която се състои същото лято - тази на аматьорите от САЩ, които пречупват фаворита Англия.

Резултатът от срещата, състояла се на 29 юни 1950г., все още се смята за един от най-шокиращите в цялата история на Световните финали. В днешната статия ще разкажем кое прави тази изненада толкова грандиозна.

Неравностойната банда

Нека да погледнем отбора на Съединените щати, избран да представя страната на онзи паметен турнир. На хартия Американската лига в онези дни се е водила професионална, но никой от футболистите не се издържа с футбол. Всеки от тях си има редовна професия и тренира, когато може - веднъж или два пъти в седмицата. Така например Хари Кео е пощальон, Джон Соуса - механик, Джо Мака - продавач, а Франк Борги - шофьор на катафалка. За тези играчи футболът е призвание и голяма любов, но не и начин да свързват двата края.

Когато футболната федерация решава да събере отбор за Световното, всеки един от повиканите трябва да преговаря с работодателя си, за да намери начин да отсъства няколко седмици. А футболист на име Бен МакЛафлин е принуден да се оттегли от участие в турнира, тъй като от фабриката, в която работи, изрично му е казано, че работата му няма да го чака, когато се върне от Бразилия.

Последната международна изява на САЩ завърша повече от трагично. Американците играят с Италия на Олимпийските игри през 1948г. и са сразени с 0:9.

Групата, която сега ще брани честта на Щатите, се състои от 19 футболисти. Повечето са родени на американска почва, но са синове на имигранти - предимно италианци, британци, германци и португалци. Те са избрани от специален комитет, а безспорно най-ексцентричната добавка е студент по счетоводство от Хаити на име Джо Гейджинс. Джо пристига в САЩ, за да учи, а в същото време мие чинии в ресторант, за да покрие разходите си. Той заявява намерението си да вземе американско гражданство в бъдеще, което според правилата на федерацията, му позволява да играе за националния отбор. За жалост Гейджинс никога не получава този шанс, тъй като е по-късно в живота си е заловен от диктаторския режим на Хаити и убит в затвора.

Отборът се събира седмица преди старта на Световното първенство и почти няма шанс да тренира заедно. Всякакви призови за въвеждането на единна философия са почти напразни.

Играчите все пак изиграват един мач срещу втория отбор на Англия, дошъл на турне в Северна Америка. Албионците са доминантни и побеждават с 1:0. Американците, носещи екипи взети под наем, едва успяват да отправят точен удар към вратата на съперника.

Така приключва тази "звездна" подготовка на американския национален отбор. Готови или не, след няколко дни те ще се явят на първото Световно първенство след края на Втората световна война и ще опитат да оставят своята следа. На този аматьорски отбор, съставен от пощальони и шофьори, букмейкърите дават коефициент 500 към 1.

Дори и в онези времена контрастът с англичаните е повече от явен. Родината на футбола е бойкотирала всички турнири преди войната, но сега нещата са различни. Това е първо участие на Англия на Световните финали и всички в отбора са целеустремени да се завърнат победоносно с трофея "Жул Риме". Всеки играч на албионците е професионалист със стотици мачове зад гърба си. Най-големите звезди са познати дори и на феновете в наши дни - Алф Рамзи (Тотнъм), Били Райт (Уулвс), Стан Мортенсен (Блекпул) и Стенли Матюс (Блекпул). Последният е смятан за най-великия талант на поколението си и в последствие е награден с рицарско звание за спортните си постижения. В състава има още и футболисти от клубове като Манчестър Юнайтед, Ливърпул и Челси. Англичаните са един от фаворитите на букмейкърите с коефициент 3 към 1 или 4.00 да вдигнат трофея в края на турнира.

За тях срещата с Щатите е почти протоколна, след като печелят първия мач от групата си с 2:0 срещу Чили. Дори в миг на добрата стара английска неоправдана арогантност е взето решението Стенли Матюс да почива, за да е готов за следващите сблъсъци с уж по-трудни съперници.

Американците от своя страна показват индикации, че са нещо повече от сбирщина спънати футболисти още в първия си мач срещу Испания. Те повеждат в резултата и успяват да устискат преднината си чак до 81 минута, допускай три гола във финалните десет от срещата. Очевидно фактът, че не са достатъчно тренирани, оказва влияние и силите им привършват в края.

Те не таят надежди, че ще измъкнат каквото и да е от Англия, но преди мача са целеустремени да покажат най-доброто от себе си. Вратарят Франк Борги дори си поставя за цел да органични англичаните само до четири или пет гола. Не повече.

Мачът на живота им

Вторият кръг от груповата фраза се играе в Бело Оризонте, а първоначално около 11 000 души са заели мястото си на стадиона. От тях около 10 000 са бразилци с желание да гледат футбол от Световните финали, а около 1000 са английски работници, пребиваващи в Бразилия.

Очаквано срещата започва под доминацията на англичаните. Те отправят 6 удара до първите 15 минути и два пъти уцелват гредата. Неочаквано за тях, Франк Борги спасява всяка една топка, която лети по посока на вратата му. Борги е бивш бейзболист, който в последствие се ориентира към футбола. Уменията му с крака са нищожни и дори самият той не изпълнява удари от вратата. За сметка на това рефлексите му са лъвски, а силата в ръцете му позволява да хвърля топката със сила, все едно е изстреляна от оръдие - нещо, което допринася за светкавичните контра атаки на съотборниците му.

В 37-ата минута се случва немислимото. Уолтър Бар (ляво крило) успява да се добере достатъчно близо за да отправи удар към вратата на Англия. Стражът Бърт Уилямс се мятта да отрази шута към десния си ъгъл, но в същия момент Джо Гейджинс се хвърля акробатично за да отклони топката към мрежата. 1:0 за САЩ!

На почивката стадионът се изпълва до пълен капацитет от прииждащи бразилски фенове, които чуват по радиото за храбрата игра на аутсайдерите и решават да видят с очите си за какво е всичката тази олелия. Разбира се, много то тях просто искат Англия да изгуби, за да не може да срещне Бразилия в следващите групи на турнира.

Дори самите американци не вярват, че ще издържат на напрежението. През втората част отново Франк Борги е над всички. Според някои от съотборниците му, Англия е можела да спечели с 5:0, ако не са били геройските изяви на Борги. Стражът спира всеки удар към вратата си, безпощаден е при центрирания и

дори веднъж взима топката във въздуха от главата на противников нападател.

Най-голямата опасност идва в 82-ата минута, когато центриране от пряк свободен удар намира английски футболист в малкото наказателно поле. Той насочва топката към вратата и тя тупва на голлинията. Борги отново блести, като с последни сили успява да избие удара преди да намери мрежата.

Срещата най-после приключва при резултат 1:0 за САЩ, а бразилските фенове са толкова въодушевени от видяното, че нахлуват на терена, за да поздравят победоносните футболисти. Гейджинс и Борги са носени на ръце, а останалите играчи получават стотици прегръдки и комплименти.

Резултатът от срещата обикаля новинарските издания по цял свят и шокира всички. Иронично, единствено в родината им, този велик триумф не е отразен подобаващо. Единственият американски журналист, документиращ събитието, е там, благодарение на самоинициативата си и плаща с лични средства за пътуването. В деня след мача няколко издания, които отразяват сокър, дори отказват да публикуват резултата, мислейки че е шега.

А какво се случва с американските герои от Бразилия 1950? Те не са прославени като уругвайците, които вдигат титлата, но при условията, в които играят, за тях победа над Англия е като Световна купа. На летището никой не ги посреща, освен жените

им, а имената им си остават нечувани. САЩ постига един от великите спортни триумфи в историята на Световните първенства и близо 40 години никой в Северна Америка не знае или не се интересува от това.

През 90-те те най-после получават малко слава с излизането на книгата *The Game of Their Lives*, която документира подвизите им. През 2005г. филм със същото заглавие излиза по кината, с главното участие на Джерард Бътлър в ролята на Франк Борги.

Играчите, победили Англия, никога не стават милионери или пък знаменитости в родината си, но с нарастването на интереса към сокъра в САЩ, техните геройски постижения никога няма да бъдат забравени.

Глава 15

Големият пробив на Уолтъмстоу в ФА кълп

Датата е 31 януари, а годината е 1953г. Поредният мразовит зимен ден на острова, който не предвещава, че в ранния следобед ще се случи една от интересните истории в турнира за ФА кълп.

Манчестър Юнайтед, абсолютен фаворит за спечелване на отличието, не успява да победи аматьорския Уолтъмстоу Авеню в среща от четвъртия кръг.

Двубоят на "Олд Трафорд" завършва при резултат 1:1 и се налага да има преиграване. По време на кампанията Уолтъмстоу се намират в така наречената Истмейн Лига, която представлява нещо като мини-лига на клубовете в източен и югоизточен Лондон. Ако трябва да я вместим в пирамидата на английския футбол, тя се равнява на седмото и осмото ниво. Манчестър Юнайтед пък са действащият шампион в старата Първа дивизия, по настоящем Висшата лига.

Логично, "червените дяволи" са абсолютен фаворит в сблъсъка. Те отстраняват Милуол като гост в третия кръг и дори са благодарителствани от факта, че трябва да домакинстват на своя безизвестен съперник. Уолтъмстоу пък започват надпреварата от първия кръг, където правят 2:2 с Уимбълдън. В преиграването Авеню печелят с 3:0 и елиминират своя именит опонент. Разбира се, по онова време Уимбълдън се намират в същата лига както и Уолтъмстоу, така че подвигът не се счита за особено голям.

В следващия кръг съперник е съставът на Уотфорд. "Стършелите" се подвизават в престижната Трета Южна Дивизия, което си е нещо като подниво на третия ешалон в английския футбол. След 1:1 в първия мач и последвало преиграване, Уолтъмстоу печелят с 2:1 като гост. В третия кръг съперник на Авеню е Стокпорт, намиращ се в Трета дивизия. Тук "А-тата" (прозвището на Уолтъмстоу) са безпощадни и елиминират противника си с 2:1 от първия опит. Така Авеню достигат до четвъртия кръг в надпреварата, което е и тяхното рекордно постижение. Те влизат в сблъсъка с Юнайтед като абсолютен аутсайдер.

Около 35 000 зрители се стичат на "Олд Трафорд" за да проследят на живо поредната победа на момчетата на Мат Бъзби. Или поне така си мислят.

Очакванията им започват да се сбъдват, когато "червените дяволи" повеждат в резултата рано-рано. Само че втори гол във вратата на Уолтъмстоу така и не пада. Не само това, ами и те успяват да изравнят чрез играча на аматьорския национален отбор на Англия Джим Люис. Шокът е повсеместен, когато след последния съдийски сигнал на табло то стоят цифрите 1:1. Налага се да има преиграване, което се състои пет дни по-късно на "Хайбъри". Там вече Юнайтед са безпощадни и печелят с 5:2, а двата гола за Уолтъмстоу са дело отново на Люис. В крайна сметка "червените дяволи" вдигат и трофея след края на сезона.

И за да е пълна забавата около тази история, броени часове след края на мача Джим Люис получава телефонно обаждане. Оказва се, че то е от мениджъра на Челси Тед Дрейк. Въпреки актива си от

423 гола в 522 мача за Уолтъмстоу, подвизаващ се в 7-ма дивизия, представянето на нападателя срещу Манчестър Юнайтед грабва окото на Дрейк. Люис прави скок от 6 нива нагоре и се озовава в елитния Челси, с който печели титлата в Англия през 1954/55.

Години по-късно Джим Люис си спомня за знаменития си мач срещу Юнайтед: "Не отдадохме особено значение на този ден, тъй като не мислихме че имаме някакъв шанс. Никога не бяхме играли пред толкова много хора. По трибуните имаше 35 000 души (46 000 в реванша), докато ние бяхме свикнали да има по около 5 000. Еди Люис ни вкара ранен гол, но на почивката никой от нас не се отчая. Излязохме да покажем всичко, на което сме способни. Изравних 10 минути преди края. Бях далеч от вратата, но уцелих точно горния ъгъл. Можехме и да спечелим, но вратарят на Юнайтед Рей Ууд извади страхотен мой удар над гредата, а в последните минути Тревър Бейли (играч по крикет, играещ в Уолтъмстоу по между другото) за малко да вкара. Повярвахме си, че имаме шанс и за малко да успеем. Това е едно от нещата, които правят ФА Къп толкова интересен турнир!"

През 1987/88 Уолтъмстоу се сливат с Лейтънстоун и спират да съществуват, но историята им около тази среща с Юнайтед продължава да живее и да бъде често споменавана, когато се заговори за "Магията на ФА къп".

Глава 16

Най-големият кошмар на Англия

Световните квалификации за първенството в Катар през 2022г. вече са почти в историята. В зона УЕФА обаче видяхме подновяването на едно съперничество, дало на зрителите немалко емоции през последните 70 години. Става въпрос за двубоите между Англия и Унгария. Вероятно знаете, че "трите лъва" изживяват най-ужасното си поражение тъкмо в унгарската столица Будапеща преди почти 70 години. Става дума за контролата на Англия срещу Унгария на 23 май 1954г., загубена с 1:7.

Малко предистория: тази среща се явява своеобразен реванш за един друг мач между двата тима, игран на "Уембли" няколко месеца по-рано - през ноември 1953г. Тогава унгарците отново печелят с внушителното 6:3, което хвърля в амок цялата футболна общественост на Острова. До преди тази среща Англия е загубила само веднъж като домакин - от Република Ирландия през 1949г. Футболната асоциация е в шок: до този ден те смятат, че след като играта е измислена от англичаните, то техните играчи превъзхождат физически и тактически всички останали в света. Това е и причината Англия да не се появява на първите няколко Мондиала - ФА високомерно подминава тези турнири, тъй като "трите лъва" няма какво да доказват. Треньорските съвети, идващи от Европа, също биват игнорирани, като и националният отбор, и повечето клубни отбори на Острова, играят с остарялата схема WM, която представлява: трима централни бранители, пред тях двама вътрешни халф бека, пред тях двама вътрешни нападатели и отпред тризъбец с флангови нападатели и един централен.

Старши треньорът на Англия - Уолтър Уинтърботъм няма опит във воденето на отбор преди назначението си на поста, но от него се очаква да измисли стратегия и да наложи стандарти в английския футбол, които и клубните отбори да спазват. Освен това, той няма думата при определяне на групата за даден мач, комитет към ФА избира играчите по свое собствено осммотрение.

В същото време Унгария играе с тактика, измислена от спортния министър Густав Себеш. Бивш футболист на редица местни отбори през 20-те и 30-те, освен ръководната длъжност в парламента, той е и старши треньор на националния отбор, което му дава пълната свобода да разработва каквито си иска начини на игра.

Иновациите, които Себеш налага, много приличат на Тоталния футбол на Микелс, само че се използват 10-15 години по-рано. Нападението е раздвижено, като за пръв път се въвежда нападател от втора позиция. Унгарците спазват строги режими, като преди международен мач се подлагат на дълги и безбройни тренировки. Освен това почти целият отбор се състезава в местния Хонвед (отбора на унгарската армия) и играчите се познават прекрасно, като всеки знае в какво е добър другият. Преди тази среща Унгария няма загуба от 3 години и половина, като през това време е спечелила златните медали на Олимпийските игри в Хелзинки през 1952г.

Мачът се играе на 25 Ноември 1953г. пред близо 105 000 зрители на "Уембли". В състава на Англия личат имената на сър Стенли Матюс, Били Райт, както и на Алф Рамзи. Унгарците пък разполагат с Пушкаш, Кочиш, Сибор и Хидекути (именно този е нападателят от втора позиция, за когото споменахме). Точно Хидекути открива още в първата минута, но англичаните

отговарят бързо и изравняват. Преди да е изминал половин час игра, "маджарите" вече водят с 4:1 след нов гол на Хидекути и два на Пушкаш. Англия е в шок. Такова нещо никога не се е случвало и англичаните успяват да върнат едва един гол преди почивката. И докато сто и пет хилядната публика очаква да има коренна промяна в представянето на "трите лъва" след подновяването на играта, нищо такова не се случва. Божик и отново Хидекути вкарват бързи голове за да докарат резултата до 2:6, а голът от дузпа на Алф Рамзи след час игра оформя крайното 3:6. През последните 30 минути унгарците просто държат топката и не дават на своите съперници да играят с нея. След последния съдийски сигнал статистиката е стряскаща - гостите са стреляли към вратата на Гил Мерик цели 35 пъти, докато момчетата на Уинтерботъм са отправили едва 5 удара.

Рамзи е бесен и се отказва от националния отбор. Той е малко по-различен тип играч и този "конски" футбол, който англичаните практикуват, го побърква. "Четири от головете им паднаха от извън наказателното поле. Не трябваше да губим!" казва той след мача. Нестандартно мислещ ум като този на Рамзи отказва да приеме истината - че Англия е тотално премазана и надиграна от преливащата и наситена с много пасове игра на унгарците. Така на 23 май 1954г. е насрочена среща-реванш, тъй като от ФА си мислят, че тази загуба е плод на случайност. В същото време, някои от по-компетентните и интелигентни футболни хора на Острова разбират, че играта на Англия трябва да се промени и адаптира към футбола, който се играе извън Острова. Мат Бъзби, Дон Рев и Бил Никълсън започват да експериментират с нови тактики в клубните си отбори и това им носи успех. Не така обаче

смята Уолтър Уинтерботъм и той отново излиза с любимото си WM на мача в Будапеща.

Срещата се играе пред 92 000 зрители на "Непщадион" (по настоящем "Ференц Пушкаш Стейдиъм") в унгарската столица. Петима от футболистите на Англия, играли в първия мач, никога повече не получават повиквателни за националния отбор и са заменени от дебютанти. Унгария излиза с нова тактика, различна от тази в Лондон, като Себеш отново е опитал няколко иновации. Пушкаш и Кочиш водят атаката, а авторът на хет-трик от мача на "Уембли" Нандор Хидекути оперира зад тях. Мачът е повторение на предната среща - "маджарите" отново доминират на терена и не оставят никакъв шанс на надутите си съперници. Още до почивката Лантош, Пушкаш и Кочиш вкарват по един гол, а след подновяването на играта резултатът стига до 6:0 след едва 63 минути футбол! Тактиката на Уинтерботъм е унищожена от бързия и комбинативен футбол на унгарците и Англия едва се добира до почетен гол, дело на Айвър Бродис, а Пушкаш има последната дума, оформяйки крайното 7:1. Този резултат и до ден днешен е най-тежката загуба на английския национален отбор в цялата му история.

Тези два мача бият тревога във ФА и хората в асоциацията осъзнават нещо: Англия изобщо не е доминантна сила в световния футбол, а стилът на игра на "трите лъва" е много демоде. И докато след първата среща футболните управници на Острова замазват очите на зрителите с думи като "късмет" и "случайност", този път няма как това оправдание да мине. Промените са наложителни и все повече английски мениджъри започват да се увличат по унгарския футбол. Още с формирането на турнира за

Европейската купа (КЕШ), Мат Бъзби настоява английските клубове да се включат в надпреварата, въпреки несъгласието на ФА. Дон Ревин пък, който още е активен играч по време на гореспоменатите два мача, се влюбва в играта на Хидекути и променя позицията си от централен нападател на това, което прави унгарецът. Бил Никълсън също прилага видяното в неговия Тотнъм и "шпорите" стават първият английски тим, който постига дубъл (титла в първенството + купата на ФА). Все пак ръководството на английската футболна асоциация търпи Уолтър Уинтерботъм чак до 1963г., когато той е "преместен" на друга позиция, а мястото му е заето от същия този Алф Рамзи, който прилага успешно унгарските тактики в клубния си Ипсуич и постига наистина невероятни неща (за справка, книгата "Аутсайдери" част 1).

Глава 17

Да вкараш 6 гола и все пак да загубиш

Както добре знаете, по Коледа стават чудеса. Тъкмо на едно такова стават свидетели близо 12,500 зрители на "Дъ Вали", когато местният лондонски Чарлтън Атлетик просто отказва да загуби срещата си с Хъдърсфийлд от старата Втора дивизия на 21 декември 1957г.

Поглеждайки студената статистика виждаме, че "адикс" печелят двубоя със 7:6, но развитието на мача е изключително невероятно. Едва 17 минути след неговото начало, капитанът на Чарлтън и основен стълб в защитата Дерек Уфтън трябва да напусне игра, тъй като при едно въздушно единоборство се приземява лошо и се налага да бъде закаран в болницата с извадено рамо.

Припомняме, че по онова време смените все още не са разрешени, така че Атлетик трябва да играят цели 73 минути с човек по-малко. До почивката резултатът е 2:0 в полза на Хъдърсфийлд, но до 52-ата минута авансът на гостите набъбва на 5:1.

Ситуацията за Чарлтън е отчаяна. Остават им 38 минути, те губят с разгромен резултат, а освен това са и с 10 души на терена, като липсва не кой да е, а капитанът им! Едва ли някой е предполагал, че лондончани ще успеят да избегнат очертаващото се поражение, а камо ли, че ще спечелят двубоя.

Тогава обаче на сцената се появява 29-годишното ляво крило на "адикс" Джони Съмърс. Той вече е отбелязал изглеждащия като

почетен гол във вратата на "териерите", но се оказва, че Съмърс едва сега започва да се разиграва.

Мениджърът на Чарлтън в тази среща Джими Тротър разказва след края на мача:

"Джони беше започнал да губи увереността си през сезона, изглеждаше изморен. Сериозно обмислях дали да не го оставя извън състава, но в последния момент реших да го пусна като ляво крило и да му дам последен шанс."

Един от халфовете на Атлетик в мача Били Кийрън също има какво да каже:

"Бяхме доволни, че губехме само с 0:2 на почивката, но изведнъж всичко се обърка и след 52 минути игра вече изоставахме с 1:5. Тогава обаче Джон Райън вкара за 5:2. Нямахме много за какво да се радваме, но пък Съмърс отново вкара за 5:3. Феновете по трибуните, които бяха затихнали, започнаха да се раздвижват. Въпреки че стадионът не беше пълен, те вдигаха огромен шум, защото знаеха, че вече имаме шанс."

"Изведнъж нещата просто потръгнаха. Всеки път, когато се озовавахме в наказателното им поле, бележехме гол. Невероятно, но скоро вече водехме с 6:5. Джони Съмърс бе нанизал 5 гола, а хората по трибуните буквално бяха обезумели от възхищение."

"Тогава Джон Хюи, който се бе върнал да играе в защита на мястото на Дерек Уфтън, си вкара автогол едва 2 минути преди края на мача. С последния удар в срещата обаче, Райтън вкара втория си гол и спечелихме. Цели 11 гола за едно полувреме. Беше невероятно емоционално, а в същото време страшно съчувствах на футболистите на Хъдърсфийлд."

Никога до тогава, а и до сега, не се е случвало отбор да вкара 6 гола и да загуби, поне не и в професионалния футбол в Англия.

Акцентът пада върху въпросния Джони Съмърс, който започва кариерата си във Фулъм, но след това чупи крака си и трябва да обикаля отборите, за да си осигурява титулярен футбол. Играе за Норич и Милуол, преди да акостира в Чарлтън през 1957г. срещу мижавата сума от 5000 паунда. Той също дава интервю, в което разкрива какво му е помогнало да вкара цели 5 гола.

"На почивката смених старите си обувки, които едва бях закрепил цели, залепяйки ги с тиксо, с нови, които все още не бях пробвал. Въпреки че по принцип играя с левия крак, всичките голове ги отбелязах с десния."

През този сезон Чарлтън са новаци във Втора дивизия. Те тъкмо са изпаднали от елита, но осъществяват моментално завръщане, финиширайки на трето място след Уест Хям и Блекбърн. Освен това, "адикс" вкарват и рекордните за кампанията 107 гола - повече от всеки друг професионален клуб в Англия.

Съмърс завършва сезона с 29 гола, но за съжаление неговата история е с доста трагичен край. Той умира от рак през 1962г., докато е едва на 34 години.

Легендарният двубой между Чарлтън и Хъдърсфийлд все още се помни сред феновете на "Дъ Вали". Всеки път, когато наближи Коледа, привържениците на "адикс" обичат да говорят за невероятната победа на своите, макар и от тогава да са минали над 60 години.

През 2001г. британският вестник The Observer включва двубоя в списъка си с 10-те най-велики обрати в историята на спорта. Мачът на "Дъ Вали" е и единственият футболен, а редакторите на изданието го обявяват за *"най-великия обрат в историята на тази игра"*.

Глава 18

Пако Хенто: титан на Европейската купа

Днес ще разгледаме кариерата на един необикновен играч, оставил своето име във футболната история, а именно Франсиско Хенто или още Пако, както са го наричали. Пако е роден през далечната 1933г. в малкото градче Гуарнизо в Испания. Преди началото на своята знаменита кариера, той играе в три различни юношески отбора, като започва професионално да рита в четвърти тим, различен от предходните три.

Началото е дадено. Годината е 1952-ра, а Хенто е облечен с екипа на Расинг Сантандер, които тогава играят в първа испанска лига, позната ни сега като Ла Лига. Още в първите си мачове показва уникална бързина, умения и увереност на терена, като така привлича вниманието на колоса Реал Мадрид. Същият сезон той подписва с “Лос Бланкос”, като така започва всичко! Историята на Пако е дълга и в нея не се споменават малките мачове. А колко ли са големите?

Хенто не е случаен играч - не е нападател, който просто вкарва или поредният трансфер. Той е играл по лявото крило, като и до наши дни се говори за бързината и отличният му дрибъл. Бил е отборен играч. Предпочитал е да доставя топката на съотборниците си и те да вкарват, но въпреки всичко не е забравял и да бележи. Признат за един от най-добрите трансфери в историята на Реал Мадрид, Пако се помни и със своите 761 мача с екипа на белите и 44 двубоя за Испания. Но това са просто цифри

и на вас не ви говорят почти нищо, за това нека обърнем повече внимание на постигнатото от него.

Ако кажете на някой специалист името “Франсиско Хенто”, най-вероятно се е сетил за неговите 6 спечелени финала на Купата на европейските шампиони, днес по-позната като Шампионската лига. Но наградите му не спират до тук. Той печели цели 12 пъти лигата, 2 пъти купата на Испания, 1 път междуконтиненталната купа по футбол и 2 пъти Латинската купа. Интересен факт за Хенто е, че участва в 10 финала на евро турнири, като 8 от тях са за КЕШ и 2 са за КНК. Въпреки че печели само 6 от тях, това е достатъчно постижение, за да стане играчът с най-много спечелени трофеи от КЕШ в историята. В тази на Реал остава също с рекорда си за най-много завоювани отличия, като броят им е 23. За Испания играе на две световни първенства: Чили (1962) и Англия (1966). През 1962г. "Ла фурия" завършва на последно място в групата си, а през 1966г. на трето (отново само в групата). Кариерата на Хенто приключва през 1971г., но подобно на много други легендарни играчи, той решава да започне своето треньорско обучение.

Три години след като се е оттеглил, той започва отначало, този път като треньор. За кратък период става наставник на Кастелон, които тогава играят в третата дивизия на Испания. Явно не му допада толкова треньорската работа по това време и отново си дава три години почивка, като след тях поема отбора на Паленсия (също третодивизионен отбор). Той води тима цели три години, като през 1980г. става треньор на по-известния Гранада, които сега играят в елита. През 1981г. прекратява официалната си треньорска

кариера, като години по-късно помага във футболната школа на Реал Мадрид.

Индивидуално Хенто е поставен в най-добрите 11 на годината три пъти (1960, 1961, 1962). Печели наградата "Златен Крак" през 2004 г. Добавен е в най-добрите 100 играча за всички времена от английското списание „World Soccer“ и бива признат, като един от 48-те легендарни играча на IFFHS (Международната федерация по футболна история и статистика). Определено Хенто е отпечатаал името си с големи букви в книгата на футболната история, като доказва, че дори и от малкия местен отбор, вярвайки в мечтите си, стигааш всички висини!

А ето и някои интересни признания, които дава Пако за самото начало на КЕШ:

“Никой не ни обясняваше какво ще се случи, какъв е форматът на състезанието, нито че ще бъде нещо важно за много години напред. Отидохме да играем и това беше всичко. Трябва да призная, че нямахме представа колко значим ще стане турнирът. Не мисля, че наистина осъзнахме какво означава всичко това, докато не спечелихме първата титла във финала в Париж. Тогава успяхме да видим за какво беше европейската купа. Това беше нещо неописуемо.”

В друго интервю, Пако споделя как Реал печели всички купи между 1955 и 1960г.:

"Никога не сме имали черна дъска и почти никога не сме говорили за нашите опоненти, а това ни помогна да играем играта по нашия си начин. Имахме играчи, на които не беше нужно да им се преподава. През 1962г. изпратихме трима шпиони да гледат Бенфика и тогава загубихме с 3:5. В дните на Ди Стефано просто идвахме на стадиона, слагахме си екипите и играехме."

Сър Боби Чарлтън, докато гледа как Хенто играе, заявява: „Просто седях там, гледах и мислех, че това е най-доброто нещо, което някога съм виждал.“

Глава 19

Спомен за един легендарен наставник

През втората половина на 50-те и първата на 60-те години на миналия век положението в Левски доста е наподобявало сегашното по отношение на титлите. След като триумфират през 1953г. с осмото си шампионско отличие, "сините" не помирисват въпросния трофей цели дванадесет години (в същия период ЦСКА ликува в девет поредни сезона и точно оттам "армейците" започват да се шегуват с врага, лепвайки му прозвището "вечно втори") и добавянето на три национални купи в клубната витрина в тази дванадесетилетка е малка утеха за почитателите на тима. С играчи като Гунди, Патрата, Соколов и още редица национали в състава, от "Левски" се очаква много повече, но нещо все не достига.

Така е до 1964г., когато отборът бива поет от големия специалист Рудолф Витлачил. Чешкият наставник е поканен за треньор на националния ни отбор, като едновременно с това поема и Левски, а това доста вдига летвата на очакванията, защото Витлачил е едно от най-големите имена в Европа по онова време. С Чехословакия той става световен (1962г.) и олимпийски (1964г.) вицешампион, както и бронзов медалист от Европейското през 1960г. Известен като изключителен мотиватор, той успява да стегне "сините" редици и през 1965г. на "сушата" е сложен край. Междувременно успява да класира и представителния ни тим за Мондиал'66 в Англия, където в тежката компания на Португалия, Бразилия и Унгария нашите така и не печелят точка.

Това се оказва удобен повод чехът да бъде прогонен от родината ни. Той отдавна е на мушката, тъй като с присъщия си чепат нрав не цепи басма никому и бързо си печели врагове не само във футболната общественост, но и сред върхушката на БКП. За настроените срещу него властници провалът в Англия идва като манна небесна, която им позволява да му отмъстят. Той обаче не остава дълго без работа. Веднага поема Репид (Виена) (тук е мястото да уточним, че въпреки чешкия си произход, Витлачил си е роден в Австро-Унгария) и в края на сезона ликува с титлата. След което изненадващо отново се завръща в Левски и през 1970г. извежда "сините" до "златен" дубъл.

Само седем години по-късно Витлачил завинаги напуска този свят. На 1 юни 1977г. големият наставник умира в Австрия, оставяйки след себе си една много дълбока и незаличима до днес следа във футболния свят, а в историята на нашето първенство със сигурност са малцина наставниците от толкова висока класа, оставили своя отпечатък върху развитието на родния футбол.

Глава 20

Как България почти отказа Краля на футбола Пеле от... футбол

Футболната история на България е странен микс от горчиви моменти и такива, изпълнени със сладост и екстаз. Днешната история е някъде по средата на тази скала.

На Световното първенство в Англия през 1966г. шампионът Бразилия среща България в първи двубой от груповата фаза. След изиграването на всички срещи от нея, Кралят на футбола Пеле се зарича никога повече да не играе на Световното.

Пътят на българите до мондиала

В квалификациите за това Световно, България е в една група с Белгия и Израел. Нашите сънародници губят в Брюксел с 0:5, но после си връщат за разгрома с 3:0 при домакинството в София. След като се изиграват всички срещи от Група 1 се оказва, че българи и белгийци са с равни точки и ще трябва да се организира един финален двубой на неутрален терен, за да се реши кой от двата тима ще получи билет за Англия.

Така на 29 декември 1965 година във Флоренция представителите на двете нации излизат за решаващия сблъсък. По онова време съставът на Белгия се води за един от най-качествените в Европа и малцина считат нашите “лъвове” за фаворити.

Напук на очакванията и благодарение на финеса и уменията на Георги Аспарухов обаче, България триумфира. Нападателят на Левски София се записва с 2 попадения още в първата част и въпреки свирепите атаки на съперника през второто полувреме, победата с 2:1 е постигната. В онзи ден сънародниците ни дори вкарат всичките попадения - Борис Гаганелов без да иска забива топката в собствената си мрежа.

Срещата, която Пеле никога няма да забрави

През 60-те години България има виртуозни футболисти в състава си, които се помнят и до днес. Георги Аспарухов води нападението, а негов партньор е Динко Дерменджиев. По крилата действат Димитър Якимов и Иван Колев. В центъра са Стоян Китов и Добромир Жечев. Защитният вал е съставен Александър Шаламанов, Иван Вуцов, Димитър Пенев и Гаганелов. На врата е Георги Найденов.

За предстоящия сблъсък със световния шампион Бразилия обаче, нашите момчета нямат почти никаква информация, която да им помогне да неутрализират тактически именитите си съперници. Александър Шаламанов споделя следното:

„За бразилците не знаехме нищо, преди да излезем срещу тях на игрището. Само бяхме чели какви футболисти са Гаринча и Пеле. Няхахме никакво разузнаване. Сами се бихме.”

На Добромир Жечев, се пада нелеката задача да спре най-добрия футболист в света Пеле:

„Колкото и чудно да изглежда, забележителното при Пеле беше играта му без топка. Стремях се винаги да го бия за първа топка, но той имаше едно лъжливо движение. Тръгва метър-два в една посока и изведнъж се обръща и спринтира на другата. Точно тогава получава пас. Винаги имаше вероятност да закъснея, но съумях да играя добре. Очакванията на всички ни бяха да видим неговата брилянтна техника с топката и той я показва на моменти. Но лъжливият му финт бе това, което ме изненада в мача.”

Треньорът Рудолф Витлачил знае, че Жечев ще е в беда и налага на Иван Вуцов да го подкрепи в битката с играча с номер 10 на "кариоките". За нещастие на бразилеца, изглежда че това ще е основната схема на балканците. “Ритайте Пеле” става първи тактически приоритет за нашите момчета, а всеки друг игрови план остава пренебрегнат.

Така на 12 юли 1966г. на стадион “Гудисън Парк” в град Ливърпул, България излиза срещу могъщата Бразилия. Само че това, което “кариоките” не подозират е, че те са поканени на истинско жертвоприношение, а тяхната голяма звезда Пеле е избраното “агне за заколение”.

Най-деен е именно Жечев, който приема ролята си на основен пазач на Пеле присърце. Почти всяка топка до бразилската десетка е пресечена, а когато той съумее да я получи, успява да измине едва няколко метра, преди да бъде посечен като елха по Коледа.

При един от тези пробиви на бразилеца, Жечев го изпуска, но Якимов безкомпромисно се забива в краката на нападателя, подарявайки пряк свободен удар на дъгата на наказателното ни поле. Това се случва в 15-ата минута от двубоя.

Пеле открива резултата със страхотен шут. Голът разгневява българите още повече и тормозът срещу световните шампиони продължава. Гаринча, който оперира по крилото, има повече пространство за действие и успява да сътвори няколко красиви атаки без да е ритан твърде много, но колегата му Пеле все по-често се озовава проснат на терена.

Не винаги той получава фаул, а жълтите картони са рядкост. Може би тук е важно да споменем, че реферите и на трите мача на Бразилия са европейци - един германец и двама англичани. Те виждат бразилците, като основен съперник за световната титла на своите си нации и може би не е случайно, че допускат изключително свободна игра срещу тях. На арсенала от спъвания и ритници на “лъвовете” може да завиди и Конър Макгрегър днес.

Двубоят съвсем реалистично можеше да завърши 0:0 и малката България да измъкне точка от световния шампион, ако нашите

момчета не бяха допуснали някои наивни грешки. Те не се свенят да влизат тежко на бразилците на линията на наказателното поле, че дори и в самата пеналтерия, но главният съдия е милостив.

При пряк свободните удари, българските играчи дори стоят на повече от разрешените в правилника 11 м. Самата стена не е добре построена и има какво да се желае. Българите така и не допускат гол от игра, което показва колко ефективно са свършили работата си в защита. Но не можем да отречем и тяхната безпощадност - за целия двубой балканците извършват общо 20 нарушения. За тях получават едва два жълти картона.

Пеле е толкова охлузен и наритан, че трябва да пропусне следващия мач срещу Унгария. В третия двубой на “кариоките” срещу Португалия, иберийците изкопират видяното на “Гудисън Парк” и довършват Краля на футбола. А от всички най-свиреп е бек на име Мороиш, който за 1 секунда успява да подсече Пеле два пъти. Десетка е принуден да куца до края на двубоя, тъй като в онези време все още не са разрешени смени. Бразилците отпадат още в групите, а Кралят на футбола се зарича никога повече да не играе на Световни първенства. По-късно той споделя:

“Когато се завърнах в Бразилия след Световното, сърцето ми просто не искаше да играе футбол. Мачовете от този турнир ми отвориха очите за неспортсменското отношение и слабото съдийство. Англия стана шампион, но според мен те не бяха най-добрият отбор на терена. Футболът спря да бъде изкуство и се превърна във война.”

Пеле спазва обещанието си цели 2 години, но все пак решава да вземе участие на Световното през 1970г.

След победата на Бразилия над България, един британски журналист споделя наблюденията си от видяното:

“Бях поразен от цялостната липсва на спортменско отношение на терена. Начинът Пеле да бъде спрял очевидно бе да бъде ритан докато краката му се откачат от тялото. Такова поведение е непросимо на мачове от местните галски лиги, а сред професионални играчи от световна класа е просто недопустимо.”

Ето така България почти отказа Пеле от големия футбол, скъпи читатели. Ако ви липсват причини да се гордеете, че сте българи, смятаме, че днес ви дарихме с още една!

Глава 21

Динамо Берлин - страшилище или "шампион по измами"?

Много успешни в миналото футболни клубове в момента са в забвение в долните дивизии, а феновете им редовно си припомнят успехи с поне 30-годишна давност. Един такъв пример е хегемонът на страна, която вече не съществува. Динамо Берлин е клуб номер 1 в Германската демократична република, но от обединението на Германия досега играе в регионалните дивизии.

Всъщност клубът претърпява няколко преобразувания. Основан е през 1949г. като Фолксполицай Берлин, но през 1953г. взема лиценза на съименниците си от Потсдам, за да играе в ГДР-лига, която е вторият ешелон. Футболистите на Фолксполицай Потсдам пък са преместени в Дрезден, където се създава Динамо Дрезден. Следва неуспешен за берлинчани сезон, в който те завършват на 14-то място и така на 1 октомври 1954г. е създаден Спортен клуб Динамо, а досегашният отбор е преименуван на Динамо Берлин-Митте. В новия отбор пък са взети футболистите на Динамо Дрезден, което става причина и за вражда между двата уж „братски“ тима. Национали на страната като Йоханес Матзен, Херберт Шьон и Гюнтер Шрьотер пък са основата на Динамо и през 1959г. е спечелена Купата на ГДР.

През 1966г. футболът в страната е реорганизиран и така се появява Берлински футболен клуб Динамо. Почетен президент е шефът на тайната полиция Щази Ерих Миелке. Трябва да отбележим, че в близост до стадиона на „виненочервените“ е

централният затвор на Щази, днес мемориал в памет на жертвите на комунизма. И все пак по пример на другите ведомства, разузнаването има нужда от свой отбор, за да изгради по-добра репутация сред народа.

Така от промоцията си в Оберлигата, Динамо чака цели 10 години, преди да завоюва първата си шампионска титла. През това време тимът достига 1/2-финал в КНК през сезон 1971/71, като е отстранен от съветските си съименници след изпълнение на дузпи. Следват и три участия в Купата на УЕФА, като най-успешното е през 1972/73 – отпадане на 1/8-финал от Ливърпул.

От края на 70-те до края на 80-те под ръководството на Юрген Богс, Динамо изживява златните си години, печелейки 10 поредни титли на ГДР и достигайки 2 пъти 1/4-финал в КЕШ. Никой не отрича, че е създаден силен тим, с футболисти като Томас Дол, Андреас Том и Франк Рьоде. Въпреки че е тотален хегемон и записва рекордна серия без загуба (36 мача), отборът остава слабо популярен сред феновете. Много от тях го наричат „шампиони по измами“, а съдийската подкрепа се счита за нещо нормално. Неведнъж се е наблюдавало как при допуснат гол противников футболист е изгонен поради неясни причини, или се дава неограничено добавено време, докато Динамо не вкара. Най-популярният такъв случай е през 1986г., когато реферът Бернд Щумпф отсъжда дузпа за Динамо в решаващия титлата мач с Локомотив Лайпциг, благодарение на която берлинчани изравняват в самия край на срещата и отново печелят шампионството.

Освен това клубът често влиза в неразбирателства със собствените си привърженици. Така в двата случая, в които Динамо среща клубове от ФРГ (Хамбургер през 1982г. и Вердер през 1988г.) ръководството отделя малко билети само за партийни дейци, не отчитайки интереса към срещите. Въпреки че не са най-многочислените, феновете се отличават със своя буен нрав. Така на 3 ноември 1990г. по време на мача със Саксен Лайпциг, феновете открито протестират срещу обединението на Германия и провокират полицията, в резултат на което фенът на Динамо Майк Поли е убит от полицаи. Заради тези сблъсъци е отменен така наречения "мач на обединението" между националните отбори на ГДР и ФРГ.

С настъпването на политическите промени обаче Динамо е преименуван на ФК Берлин, а в последния сезон на Оберлигата тимът заема едва 11-то място, с което е „разпределен“ в регионалните лиги. През 1999г. оригиналното име е възстановено, но въпреки това „виненочервените“ са далеч от някогашната си слава.

Глава 22

Абсурден футбол: когато монета и кален терен определиха полуфиналист в КЕШ

Често се казва, че най-злостастният начин за един отбор да отпадне от голям турнир е чрез дузпи, но историята познава и друга случка, сполетяла немския Кьолн, която е с далеч по-горчив и жесток край.

През сезон 1964/65 Ливърпул е действащият шампион на Англия и представител на страната в турнира Купа на европейските шампиони (КЕШ).

“Червените” започват силно кампанията с победа над исландския Рейкявик с общ резултат от двете срещи 11:1, а в 1/8-финалите помитат Андерлехт. Победата над белгийците значи, че техният следващ съперник е далеч по-коравият шампион на Германия ФК Кьолн.

Напомняме, че според старите правила, голът на чужд терен няма никаква тежест, а при две равенства се насрочва трети мач на неутрален терен. Ако и там не се излъчи победител, всичко се решава с хвърляне на монета.

В първите две срещи Ливърпул и Кьолн не успяват дори да си вкарат и един гол и е решено, че третият двубой ще се играе в Холандия. Там англичаните повеждат през първото полувреме с

две бързи попадения, дело на на Иън Сейнт Джон и Роджър Хънт, но в последствие немските шампиони бележат два пъти, за да хвърлят мача в продължения.

Дузпите в турнира няма да бъдат въведени още пет години и така след 300 минути футбол на територията на три различни страни, Ливърпул и Кьолн не успяват да се победят и сега, според регламента на УЕФА, всичко трябва да се реши от случайността на монетата.

След сигнала за край на мача, белгийският рефер Роберт Шаут привиква капитаните на двата отбора в лицето на Рон Йейтс и Волфганг Оверат в центъра на терена за голямата развръзка. Хаосът е пълен - членове на двата отбора и камери от всички страни заобикалят тримата герои, а за да е пълна драмата теренът е кален и неравен. Всичко това ненужно затруднява уж простия процес на хвърляне на монета.

Капитанът на Ливърпул Рон Йейтс си спомня:

“Аз избирах първи и казах, че искам тура. Той хвърли монетата и тя се заби по странен начин на земята и беше трудно да се прецени кой печели. Казах на рефера, че ще трябва да повторим процеса и той се съгласи, за моя изненада.”

Г-н Шаут хвърля монетата отново и тя се приземява на тура, което значи, че ливърпулци продължават в следващата фаза на турнира.

“На път за съблекалнята видях Бил Шенкли (тогавашният треньор) и той ми каза: ”Браво, добра работа! Какво избра?“ Аз отвърнах: ”Тура, шефе!“ Очаквах адмирациите му, но той просто отвърна: ”И аз щях да избира това.“ и си тръгна.”

Глава 23

"Футболната война" или когато Хондурас и Ел Салвадор се хванаха за гушите

Никой не обича комшиите си, без значение дали става въпрос за съседния апартамент, съседната къща или, честно казано, съседна държава. Ние, българите, сме може би шампиони в мразенето на своите съседи, с всеки от които някога нещо сме делили. Е, това е така и в световен мащаб. Но това, което се случва между Хондурас и Ел Салвадор прехвърля всякакви граници. Двете нации влизат във военен конфликт, останал в историята като "Футболната война". Как се стига до него ли? Тъкмо това ще ви разкажем тук.

Разбира се, силно преувеличено е да се смята, че един футболен мач може да предизвика война. Тази теория е доста раздухана от местните медии, като причините за конфликта са изцяло демографски и икономически. Каква е предисторията: През 60-те години на 20-ти век близо 300 000 салвадорци живеят в пограничните земи на Хондурас, тъй като не притежават земя в Ел Салвадор и живеят в немотия. В търсене на по-добро бъдеще, те минават границата със съседната си страна, която е близо 5 пъти по-голяма и с доста повече свободна земя. В същото време салвадорците са близо с 40% повече от хондурасците като население. Логично, земя за всички няма. Тя се държи от богатите феодали, а за обикновените селяни е силно дефицитна, следователно хората просто няма с какво да се препитават.

В същото време по-голямата част от земите в Хондурас са владение на огромни корпорации. "Обединената плодова

компания" например държи 10% от обработваемата земя в страната, като практически елиминира конкуренцията си в бранша. През 1966г. тази компания, заедно с още няколко други, създават "Националната федерация на фермерите и животновъдите в Хондурас" и подеват сериозни действия срещу салвадорските преселници. Дори президентът на Хондурас Освалдо Лопес Ареяно е подложен на натиск да защити интересите и правата на местните богати феодали. В следствие на това през 1967г. се осъществява реформа, която променя закона в интерес на хондураското население. Земята, по които незаконно пребивават салвадорци, са иззети и раздадени на местните селяни. По този начин имигрантите от съседната страна са прогонени от Хондурас, без значение, че хиляди от тях имат сключен граждански брак с местни хора, както и такива, които работят в страната абсолютно легално.

В същото време Ел Салвадор се опасява, че ако тези бедни и безимотни хора се завърнат в родината си, ще трябва да се проведе аграрна реформа за оземляването им за сметка на едрите собственици, а освен това вероятността от партизанска война срещу властта е голяма. Медиите допълнително нажежават атмосферата в двете страни и сякаш конфликтът ще избухне всеки момент.

Така стигаме до заветната дата 26 юни 1969г. В унисон с повишаващото се напрежение между Хондурас и Ел Салвадор, съдбата определя тези два тима да играят бараж за класиране на световното първенство в Мексико през 1970г. Победителят се определя в два мача на разменено гостуване. Срещата в Хондурас завършва с победа 1:0 за домакина, но салвадорците печелят

реванша в Сан Салвадор (столицата на тази страна) с 3:0. И двата двубоя са съпътствани с насилие по стадионите и по улиците на градовете. По това време правилото за повече голове не е валидно и се играе трети мач на неутрален терен, в случая това е стадион "Ацтека" в Мексико Сити. Няколко дни преди решаващата среща, Ел Салвадор къса всякакви дипломатически отношения с Хондурас под предтекст, че близо 12 000 салвадорци са принудително изселени от съседната страна. От Сан Салвадор дори твърдят, че по време на тези действия, хондураските власти са убивали, репресидали и дори изнасилвали салвадорски граждани. Обвиненията са за извършен геноцид.

Логично, съдбата си знае работата. Решаващият футболен двубой е крайно завързан, като след 90 минути игра резултатът е 2:2. Налага се да се играят продължения. В 101-вата минута едно центриране в наказателното поле на Хондурас е засечено от крилото на салвадорците Маурисио Родригес, носещ прякора "Пипо", в мрежата на съперника. Така Ел Салвадор печели с 3:2, а голмайсторът Родригес казва: *"Когато вкарах, веднага си помислих, че не е възможно да ни изравнят, имаше прекалено малко време. Бях сигурен, че ще спечелим!"*. Само че той не е предполагал до какво ще доведе тази победа. След края на срещата двата тима спортсменски си стискат ръцете и напускат игрището в приятелска прегръдка. Изглежда футболът за пореден път е постигнал своята цел - да помири хората.

Не така стоят обаче нещата в отношенията между двете правителства. Около 2 седмици след този мач, салвадорската армия навлиза в хондураските територии. Войната трае точно 100

часа, от където идва и едно от наименованията ѝ - "Сточасовата война". От салвадорска страна биват мобилизирани 30 000 войника и 1000 пилоти. Хондурасците отговарят с 23 000 души пехота и 600 летци. В резултат на това за тези 100 часа падат убити около 3000 души от двете страни - 900 салвадорци и 2100 хондурасци, включително и множество цивилни граждани. Войната е спряна с прякото посредничество на Организацията на американските държави - обединение на всички 35 независими страни на американския континент, сформирано с цел установяване на мира и справедливостта, поддържане на единството и заздравяване на сътрудничеството помежду им.

Напрежението между двете страни трае цели 11 години, като през този период дипломатическите отношения между тях са практически мъртви. Чак през 1980г. е подписан мирен договор, с което формално се слага край на този конфликт. В крайна сметка отборът на Ел Салвадор се добира до участие на световното първенство през 1970г. след победа във финалния плейоф срещу Хаити с 1:0 с гол в продълженията...

Глава 24

"Мачът на века"

Паузата във футбола заради върлуващия коронавирус кара всеки един фен на играта да тъгува. Обикновено тъкмо по това време бе най-напрегнатата част от сезона, където се решаваше общо взето всичко: кой ще е шампион, кой ще изпадне, кой ще е приятната изненада, кой ще направи поредната разочароваща кампания и т.н.

Това ни даде възможност да се върнем назад във времето, когато футболът се е играел най-вече за да радва хората. Тогава, когато играта е била повече шоу, отколкото бизнес. Тогава, когато футболистите са били оценявани заради качествата им на терена, а не заради модерните им прически и устатите им агенти.

Връщаме се в следобеда на 17 юни 1970г. на стадион "Ацтека" в Мексико Сити. Тогава се изиграва един от най-зрелищните и драматични полуфинали в историята на футбола. Противници са отборите на Италия и Западна Германия, а срещата получава прозвището "Мачът на века", защото е изпълнена с обрати и футбол от най-висша класа.

Мондиалът в Мексико през 1970г. е първото домакинство на тази страна на най-големия футболен форум. Участват 16 отбора, разделени в 4 групи, като първите два отбора от всяка група се класират за четвъртфинал. Нашите също взимат участие в надпреварата, като се падат да играят тъкмо със Западна

Германия, Перу и Мароко. Немците са безапелационни и печелят и трите си мача, като надиграват последователно Мароко с 2:1, България с 5:2 и Перу с 3:1 и излизат първи в групата с пълен актив от 6 точки (за победа се печелят 2 точки), а втори се класират перуанците, които на старта правят знаменит обрат срещу нашите от 0:2 до 3:2. На четвъртфинала Маншафтът отново участва в класически мач, а опонента е родината на футбола Англия.

Тук е моментът да вметнем, че двата отбора играят във финала на турнира през 1966г., като "трите лъва" печелят с 4:2 и вдигат първата си и единствена до сега световна титла. Немците успяват да си отмъстят 4 години по-късно и печелят този четвъртфинал с 3:2, като 90 минути не стигат на двата тима да се победят. Налага се да се играят продължения, където Герд Мюлер прострелва вратаря на англичаните Питър Бонети и праща немците на полуфинал.

Италия от своя страна се пада в група със съставите на Уругвай, Швеция и Израел. След колеблива победа с 1:0 над шведите, играчите на "скуадра адзура" в типичния си стил правят две равенства срещу Уругвай и Израел и се класират с мъка напред. На четвъртфинала италианците мерят сили с крайно мотивирания тим на домакините от Мексико. По програма мачът не се играе на "Ацтека", а на далеч по-скромния откъм размери стадион в Толука, който побира едва 26 851 души. Домакините, лишени от най-силното си оръжие, а именно феноменалната подкрепа на 100 000 бесни мексиканци, губят катастрофално с 1:4 и отпадат. Италия се класира за полуфинала с лекота.

Този път няма грешка - двубоят е на "Ацтека", като близо 103 000 зрители се стичат да гледат битката между тези два колоса. И в двата отбора личат страхотни имена. "Скуадра адзура" има в редиците си именитите играчи на Интер Джачинто Факети, Сандро Мацола и Роберто Бонинсеня. На върха на атаката е поставен голмайсторът на Каляри Луиджи Рива. На пейката остава една от най-големите легенди на италианския футбол Джани Ривера. Германците също са впечатляващи - пази "Котката от Анцинг" Сеп Майер, а пред него личат имената на Франц Бекенбауер, Берти Фогс, Волфганг Оверат, Уве Зелер и Герд Мюлер.

Двубоят започва по мечтан начин за италианците - още в 8-мата минута Бонинсеня нанася страхотен удар с левия кръг извън наказателното поле и Майер е безпомощен. 1:0 за Италия. Мачът преминава с надмощие на немците, но те така и не успяват да вкарат гол. Още по-голям проблем за тях е и фактът, че Бекенбауер се контузва през втората част, но треньорът Хелмут Шон е извършил вече и двете си смени и няма как да го замени. Така "Кайзера" стиска зъби и доиграва срещата с извадено рамо, а лекарите успяват единствено да го превържат.

Чак в 90-тата минута идва и основната развръзка - левият защитник на Милан Карл-Хайнц Шнерлингер успява да засече центриране от ляво и да изравни. Немският коментатор изригва "Точно Шнерлингер ли?!?", тъй като бранителят няма гол от над 5 години, а за националния отбор не е вкарвал никога! Мачът е пратен в продължения.

По онова време рядко имаше мач на Германия, в който Герд Мюлер да не се разпише. "Бомбардирът на нацията" отново се показва, след като е проспал първите 90 минути от тази среща. В 94-тата минута Мюлер се възползва от неточна намеса на защитника на Интер Таркизио Бурнич и отблизо преодолява вратаря Албертози. Едва 4 минути по-късно именно Бурнич изравнява, като по този начин се реваншира за грешката си. В самия край на първото продължение, рекордьорът по голове за "скуадра адзура" Луиджи Рива получава пас отляво, преодолява немски защитник и с много точен удар по земя отново матира Майер. И двете асистенции за головете на Италия в продължението са на Джани Ривера.

След 115 минути игра резултатът е 3:2 за "скуадрата". Мюлер отново успява да вкара в 110-тата минута след като успява да заеме добра позиция при едно центриране и отблизо да отбележи с глава. Човекът, който изпуска "бомбардира", е именно Ривера, което пък кара вратаря Албертози да му се накара сериозно.

Точно една минута по-късно, още от центъра, "Златното момче" на Милан поема топката и организира светкавична атака. Нападението на Италия е отляво, където се е изнесъл Бонинсеня, който пробива и намира непокрытия Ривера около точката за изпълнение на дузпа. Той пък с много точен удар праща Майер в грешния ъгъл и вкарва нов гол - 4:3! Италианците ликуват, а Бекенбауер с превързана ръка вади топката от мрежата и бърза да я занесе в централния кръг.

До края на мача обаче, германците не успяват да вкарат нов гол и отпадат от надпреварата, а "скуадра адзура" се класира за финала срещу Бразилия. Този знаменит полуфинал е определен за "Мачът на века", а пред стадион "Ацтека" е поставен паметник, на чиято плоча пише: "Стадион "Ацтека" отдава почит на националните отбори на Италия и Германия, които на Световното първенство през 1970г. изиграха "Мача на века". 17 юни 1970г."

Глава 25

Как кенче Кола прецака европохода на Борусия Мьонхенгладбах

В мач от първия кръг на Шампионската лига за сезон 2020/21, едно старо съперничество бе възобновено. Става въпрос за срещата между италианския Интер и немския Борусия Мьонхенгладбах. На пръв поглед не изглежда тези два тима да има какво толкова много да делят, но ако погледнем в историята, ще видим, че през 70-те те изиграват един скандален мач.

В момента отборът на Борусия Мьонхенгладбах е един от стабилните в немската Първа Бундеслига. "Жребчетата" бяха в сериозен спад в края на 20-ти и началото на 21-ви век, когато заредиха дори няколко сезона във второто ниво на местната футболна йерархия, но към момента те се справят доста добре.

Връщаме лентата назад до 70-те години, когато Борусия бе един от най-силните отбори в Европа. Във въпросното десетилетие Гладбах наредиха 5 титли от Бундеслигата, една национална купа, както и 2 трофея от турнира за Купата на УЕФА.

През 1971/72 тимът правеше едва второто си участие в турнира за Европейската купа, когато на пътя му се изправи един от колосите на Стария континент по онова време Интер. Срещата е от втория кръг на надпреварата, но определено е един от най-вълнуващите сблъсъци, който може да се получи въобще - първенците на Германия и Италия да мерят сили толкова рано.

Жребият определя Борусия да домакинства в първия мач, така че на 20 октомври 1971г. стадион "Бьокелберг" в Мьонхенгладбах се пръска по шевовите от немски фенове, които очакват да гледат едно невероятно зрелище. Разбира се, съоръжението далеч не отговаря на класата на "жребчетата", но те ще трябва да почакаат още около 35 години, за да се сдобият с новия си "Борусия Парк".

Немците разполагат с някои изключителни легенди на играта в състава си. Нападението се води от Йозеф "Юп" Хайнкес, а зад гърба му оперира останалият втори в надпреварата за "Златната топка" за 1972г. Гюнтер Нетцер. Други от култовите футболисти на тима са датският национал Улрик льо Фавр, който действа отляво на нападението, бъдещият световен шампион Херберт Вимер, както и тоталният професор на играта в защита Берти Фогс.

В тима на Интер пък също можем да намерим футболисти, оставили своя отпечатък върху световния футбол. Нападението се води от стрелеца Роберто Бонинсеня, а зад гърба му действа Сандро Мацола. Джачинто Факети и Таркизио Бурнич пък са двама от стожерите в защита.

Шоуто е гарантирано!

Двубоят започва обещаващо, като още в 7-ата минута домакините повеждат. Точен е тъкмо Хайнкес, а феновете по трибуните на "Бьокелберг" предусещат велика победа. До 21-вата минута

резултатът вече е 2:1. Голмайсторът на Серия "А" за предходния сезон Бонинсеня е изравнил, а датчанинът Льо Фавр отново е дал преднина на своите.

Тъкмо тогава обаче настъпва един скандален момент, заради който двубоят ще получи звучното прозвище "Мачът на кенчето" (Büchsenwurfspiel). Срещата изведнъж е прекъсната поради неясни тогава събития. Голмайсторът Бонинсеня, както се намира в близост до тъчлинията, изведнъж надава вик и се свлича на земята. По спомените на футболистите, Мацола изкрещява нещо на нападателя мигове преди той да падне.

На терена настава тотален хаос!

Всички играчи наобикалят главния съдия Джеф Дорпманс, като всеки претендира за нещо. Италианците настояват мачът да бъде прекратен, докато бесните германци обвиняват Бонинсеня в симулция. Двама души запазват самообладание - Гюнтер Нетцер и Сандро Мацола.

Първият се навежда и видимо изхвърля нещо от игрището, докато вторият забелязва двама италиански привърженици в тълпата да пият Кока-Кола от кенче, след което ги моли да му дадат поне едно, за да покаже на съдията, че Бонинсеня е уцелен по главата тъкмо с такъв предмет. Разбира се, Мацола обяснява, че кенчето, с което е ударен неговият съотборник е пълно. Галимацията е невероятна!

След 7 минути на хаос и разправии, реферът решава да поднови мача. Треньорът на Интер Джовани Инверници няма избор, освен да замени зашеметения Бонинсеня. Италианските футболисти са толкова сигурни, че заради събитията УЕФА ще реши да анулира мача, че до края на срещата не оказват никаква съпротива на немските си опоненти. Така головете ваят в мрежата на вратаря Виери, докато резултатът не придобива смехотворни измерения.

След последния съдийски сигнал, таблото показва победа за Борусия Мьонхенгладбах със 7:1. Отново Лео Фавр и Хайнкес бележат по веднъж, Нетцер се разписва на 2 пъти, а крайният резултат е оформен от защитника Карл-Дитер Зийлоф от дузпа. Играчите на Интер са толкова бесни, че съдията не е прекратил срещата, че дори крилото Марио Корсо си позволява да изрита рефера, заради което отнася наказание за няколко мача, макар че "нерадзурите" се опитват да припишат деянието на резервата Джан Пиеро Джио.

Може би ще си помислите, че лудориите свършват до тук, но ще сте в сериозна грешка.

След края на мача, немците нахлуват в съблекалнята на Интер с идеята да търсят саморазправа с Бонинсеня, но установяват, че него го няма. Единственият човек там е клубният лекар, който им съобщава, че голаджията е бил в шок и е имал огромна цицина на главата си.

Всички в италианския лагер са абсолютно сигурни, че заради въпросните събития "нерадзурите" ще получат служебна победа. Единственият, който има някакви съмнения, е спортният директор на тима Франко Мани, който, разтревожен, бърза да говори с вицепрезидента Пепино Приско, който пък е известен италиански юрист.

"Шефе, виж сега, в правилата на УЕФА никъде се споменава какво ще стане в случай като този. Десет пъти изчетох правилата, дори и на френски, но никъде не намерих такъв текст." - казва Мани.

Приско обаче не се трогва от някакъв си правилник и моментално пуска оплакване до УЕФА с искането за служебна победа на Интер. Междувременно пък немският футболен съюз не седи със скръстени ръце и също пише доклад до футболната централа, в който обвинява италиански фен за хвърленото кенче. Полицията в Мюнхенгладбах обаче успява да идентифицира извършителя, който се оказва нидерландски имигрант, опеделено привърженик на Борусия.

Вицепрезидентът Приско обаче е много убедителен в исканията си към УЕФА. Изключително вещ в законоприлагането, той дори присъства на заседанието на дисциплинарната комисия в Женева, където отново изтъква причините си за оплакването. След продължителни дебати, УЕФА все пак решава да отсъди в полза на жалбата на Приско, но не назначава служебна победа, а преиграване на мача, което трябва да се състои дори след реванша в Милано.

Борусия Мьонхенгладбах и Интер се срещат на "Сан Сиро" на 3 ноември, където вече "нерадзурите" печелят с 4:2. Головете са дело на Белуджи, Жаир, Джио и на пострадалия Бонинсеня. За немците пък бележат отново Лео Фавр и поливалентният Ханс-Юрген Виткамп. Преиграването се провежда на неутрален терен в Берлин в началото на декември и завършва при нулево равенство. Така Интер елиминира "жребчетата" и продължава по пътя си към финала, където пък е победен от знаменития тим на Аякс на Йохан Кройф с 2:0.

До ден днешен все още не е напълно ясно какво се е случило във въпросната среща между Борусия и Интер на "Бьокелберг". Италианският журналист Алфео Биаджи пуска подробна статия, в която описва своята гледна точка за събитията:

"В онзи ден се прибрах от въпросния мач в Мьонхенгладбах с петна по палтото. Най-известното кенче в историята на футбола прелетя над главата ми и се заби в черепа на Роберто Бонинсеня. Все още се виждат тъмните петна по дрехата ми. Помня, сякаш беше вчера, как кенчето удари Бобо (Роберто) по главата. Също така видях как Сандро Мацола вдигна нещо от земята и го даде на съдията Дорпманс. Веднага се обърнах назад и видях как пълен рус мъж се опитваше да се измъкне, но двама полицаи моментално го заловиха и го отведоха някъде. Палтото ми беше светло и петната от Кока-Кола все още се виждат по него, въпреки че го носих на химическо чистене, когато се върнах в Италия."

Това е всичко, което се знае за "Мача на кенчето" (или още Büchsenwurfspiel и la Partita della Lattina, както е известен съответно в Германия и Италия). Какво стана обаче с въпросното кенче от Кока-Кола? Първоначално съдията Дорпманс го връща в родната си Нидерландия, където го дарява на музея в стадиона на Витес. 40 години по-късно обаче, от ръководството на Борусия Мьонхенгладбах молят Витес то да им бъде върнато, така че в момента то се намира в музея в Гладбах. Хората в града смятат, че "жребчетата" са имали достатъчно силен състав, за да се борят за Европейската купа през онзи сезон, но това кенче ги е лишило от възможността. А дали е така, никога няма да разберем.

Глава 26

Любопитният случай, в който Рейнджърс отпадна преди да продължи

През годините във футбола сме ставали свидетели на какви ли не гафове и недоразумения. Пресни примери са изгонването на Киърън Гибс вместо Алекс Окслейд-Чембърлейн в мач срещу Челси, абсурдната симулация на Ривалдо, донесла червен картон на футболист на Турция на световното първенство в Япония и Южна Корея през 2002г., както и други подобни странни случки.

В средата на 60-те години на миналия век УЕФА приема правилото за гол на чужд терен. Преди това нововъведение две последователни равенства в елиминационната фаза на турнир водели до трети решителен сблъсък. При реми и в третия мач победителят бивал определян чрез хвърлянето на монета. По-сложните и скъпи пътувания из Европа по онова време също натежали в подкрепа на новото правило. Голът на чужд терен, не на последно място, мотивирал гостуващите отбори да се хвърлят в атаки, а не да се защитават глухо, разчитайки на победа в домакиния си мач, което от своя страна радвало УЕФА.

Сезон 1971/72 няма да бъде забравен от по-възрастните фенове на Глазгоу Рейнджърс и ще бъде разказван на по-младите такива. Причината за това е спечелената от шотландците Купа на носителите на купи (КНК). Радостта от трофея е можела да бъде отнета от "джърс" именно от едно недоразумение покрай правилото за гол на чужд терен.

Вторият кръг на КНК определя тимът от Глазгоу да се изправи срещу един от фаворитите за трофея – Спортинг. На "Айброкс" Рейнджърс успяват да победят с 3:2 след два гола на Стийн и един на Уили Хендерсън. "Джърс" имат гол аванс преди сблъсъка в Лисабон. Пътуването до португалската столица е кошмарно за шотландците – мъгла и стачка на служителите на летище "Хийтроу" забавят изключително придвижването на отбора. Глазгоу Рейнджърс пристигат в Португалия едва 24 часа преди началото на срещата. Въпреки това, "Джърс" влизат много добре в сблъсъка. Минутите след началото на втората част резултатът е равен – 2:2. Стийн отново блести, изравнявайки на два пъти. Крайният резултат е 4:3, което прави общият такъв от двата мача 6:6. Глазгоу бележат три гола на чужд терен, а Спортинг – два. Въведеното преди няколко години правило трябвало да изпрати Рейнджърс в следващата фаза на турнира. Това не било отчетено от холандския рефер Лоренс ван Равенс. Воден от равенството – 6:6, съдията отсъжда дузпи, които да решат кой отбор ще продължи напред. Атмосферата на стадиона била изключително нажежена. Няколко местни запалнянковци дори нахлули на терена преди изпълненията на ударите от единадесетте метра. Това разконцентрирало шотландските футболисти. От своя страна, португалците били безгрешни зад бялата точка. Загуба при дузпите, Глазгоу Рейнджърс отпаднали от КНК.

"Спомням си как стояхме с наведени глави в съблекалнята" - разказва футболистът Джонстън, "Тогава журналистът Джон Феъргрив влезе и ни каза, че продължаваме." Рейнджърс сигнализира на УЕФА за грешката, а организацията поправя недоразумението и праща "Джърс" в следващата фаза на КНК.

Победи срещу Торино и Байерн Мюнхен в четвъртфинала и полуфинала на турнира осигуряват на Рейнджърс участие в спора за трофея. Там те срещат Динамо Москва и след като надиграват московчани с 3:2, шотландците вдигат купата.

Глава 27

Как Аржентина излезе на голямата футболна сцена

Годината е 1978-ма, а Аржентина прави своя дебют като домакин на Световни футболни финали, след като по време на жребия, основният опонент на "гаучосите" за тази чест - Мексико, получава домакинството на Мондиала през 1970г. В исторически план това ще се окаже последното Световно първенство с 16 участника. За следващия турнир през 1982г. ФИФА решава да увеличи бройката на 24 отбора.

Мондиалът изглежда, че ще е обещаващ. По стар обичай, претендентите за трофея събират най-доброто, с което разполагат и се отправят на поход. Така в състава на Италия можем да забележим имена като Дино Дзоф, Клаудио Джентиле, Роберто Бетега, Гаетано Ширея, Марко Тардели, както и младия Паоло Роси. Германците качват на самолета Сеп Майер, Берти Фогс, Карл-Хайнц Румениге, Дитер Мюлер, също така и добре познатия у нас Рюдигер Абрамчик. Бразилците имат Зико, холандците имат Рензенбринк, французите имат Платини, но един друг играч блесва над всички останали - нападателят на домакините Марио Кемпес.

По онова време Кемпес играе в испанския Валенсия, като успява да отбележи 28 гола в Ла Лига и още 11 в турнира за Купата на Краля, печелейки трофея Пичичи (дава се на играча с най-много голове през сезона в първенството) за 1977/78. Оказва се, че Марио

е единственият играч в списъка на старши треньора Сезар Луис Меноти за Мондиала, който не се състезава в местното първенство. "Кльошавия" (El Flaco), както медиите наричат Меноти заради високия му ръст и снажната му фигура, заявява, че ще избере в състава само момчета, които са играли в Аржентина в последните две години, така че този му ход изненадва футболните хора в латиноамериканската държава - Меноти е известен със своята непримиримост и че никога не изменя на принципите си.

Президентът на местната футболна асоциация по онова време - Алфредо Кантийо дори иска обяснение от Меноти: "Защо нарушаваш правилото си за един човек? Като правиш нещо, не трябва да има изключения." Но "Кльошавия" е непреклонен: "Кемпес трябва задължително да е в отбора. Той е здрав, има умения, отваря пространства и стреля много силно. Това е играч, който може да направи разликата." Кемпес е толкова специален, че Меноти прави изключение - за пръв и последен път в живота си.

Тогава се появява друг проблем - Валенсия не искат да пускат своя играч да води подготовка с "гаучосите". На Аржентинската футболна асоциация ѝ се налага да плати 25 000 долара обезщетение, за да може "прилепите" да освободят Кемпес и той да започне да тренира за Мондиала. Президентът на испанския клуб изпраща стрелеца с писмо до Меноти: "Да знаете, че спи по 16 часа на ден!" За Меноти обаче това е без значение. Важното е Марио Кемпес да вкарва голове, а през останалото време да прави каквото си иска.

Аржентина имат нужда от неговите попадения, тъй като са в група 1 заедно с двукратния шампион Италия, двукратния финалист Унгария, както и младия, но перспективен отбор на Франция. "Гаучосите" откриват турнира с победа с 2:1 над Унгария, като головете са дело на Леополдо Луке и Даниел Бертони. Във втория мач домакините побеждават Франция със същия резултат - отново Луке е точен, а капитанът Даниел Пасарела отбелязва другото попадение. В третата среща обаче, Италия се оказва прекалено голям залък за момчетата на Меноти и нападателят на Ювентус Роберто Бетега бележи за крайното 0:1.

Така Аржентина се класира за втората фаза на турнира като втори в групата след "скуадра адзура". Марио Кемпес не отбелязва нито едно попадение в първите три мача от турнира, но хората се прехласват по играта му. Нападателят играе без страх, без да се съмнява в себе си, стъпва здраво на терена, но винаги в духа на феърплея. Футболът обаче е игра на голове, а тъй като Марио не успява да отбележи, президентът Кантийо изказва съмненията си в решението на Меноти да повика тъкмо Кемпес, а да пренебрегне всички останали аржентински "легионери", играещи в Европа. Освен това футболната асоциация е платила и немалко пари (за онова време), за да може нападателят да проведе пълноценна подготовка с отбора.

Аржентина се пада в група 2 от втората фаза на първенството с отборите на Бразилия, Полша и Перу. Първият мач за "гаучосите" е доста труден - съперник е бронзовият медалист от Световното през 1974г. Полша. В състава на поляците блести името на Кажимерж Дейна, както и на изгряващата звезда Збигниев

Бониек. Абстрахирайки се от сложните имена - двамата са отлични футболисти. Дейна се нарежда трети в класацията за Златната топка през 1974г., а Бониек няколко сезона след този Мондиал ще бъде трансфериран директно в италианския гранд Ювентус. "Дружина полска" е с голяма кошница за това първенство, като в този сблъсък дори Аржентина е сочена за аутсайдер.

На всичкото отгоре Кемпес прави и дузпа в мача с - спира с ръка голов удар и единствено старите разбирания, че червен картон се дава само ако на терена е извършено убийство, го спасява от изгонване. За негов късмет обаче, вратарят Убалдо Филол успява да спаси. Спасяването на Филол е ключово - това е мачът, в който големият поспаланко Марио Кемпес най-накрая се събужда и повежда своите. Той избухва с два безответни гола и поляците са на колене.

Следващият съперник е вечният враг от Бразилия. Кариоките нямат кой знае колко големи имена в състава си (освен Зико) и не играят много впечатляващ футбол. Двубоят завършва със скучното 0:0, което е добре дошло за "гаучосите". В този момент Бразилия и Аржентина водят групата с по 3 точки, а в последния кръг момчетата на Меноти имат сравнително лека задача срещу загубилия шанс за класиране тим на Перу, докато на Бразилия ще се наложи да играе с разгневените поляци. Кариоките печелят мача си с 3:1, но Аржентина печели с 6:0 и заради по-добрата си голова разлика се класира като първи отбор в групата. Кемпес отново избухва с два гола, колкото вкарва и Луке, а по един добавят Тарантини и Хусман.

Тук е моментът да отбележим, че втората фаза на турнира представлява две групи с по 4 отбора, като първият от всяка група се класира директно за финала. Накратко казано, тази победа срещу Перу гарантира на "гаучосите" място в най-големия мач на света. Техен съперник там става съставът на Холандия, който печели групата си с Италия, Западна Германия и Австрия след две победи и едно равенство. Преди големия финал шансовете изглеждат изравнени. Голмайсторът на "лалетата" Роби Рензенбринк е вкарал 5 попадения и е главната заплаха за вратата на аржентинците. Те обаче имат в състава си вдъхновения Марио Кемпес, който просто няма спирачка.

Мачът върви равностойно, като положенията се редят и пред двете врати, но двамата вратари Филол и Шрайверс правят страхотни спасявания. И така чак до 38-мата минута, когато Кемпес получава една топка пред наказателното поле на "лалетата", надбягва прекия си пазач Рууд Крол (капитан на Холандия в турнира) и бележи за 1:0. Над 70 000 аржентинци по трибуните на "Естадио Монументал" в Буенос Айрес са на крака - техните любимци взимат преднина в този двустър мач.

През второто полувреме положенията продължават да ваят едно след друго, но чак в 82-рата минута централният нападател на Рода Дирк Нанинга, който влиза като резерва малко преди това, засича едно центриране и отбелязва страхотен гол с глава. За аржентинците няма време за реакция и мачът влиза в продължения. Кемпес обаче все още не е казал последната си дума. В самия край на първото продължение, десетката на домакините получава пас в коридор в наказателното поле,

слаумира между двама защитници на Холандия и стреля. Вратарят Шрайвес спасява, но токпата се връща в Кемпес, който успява да я промуши между притеклите се на помощ играчи на "лалетата" и резултатът става 2:1.

Холандците са отпаднали физически и не успяват да сътворят кой знае какво в нападение. Вместо това, Даниел Бетони се възползва от двойно подаване с Кемпес и грешка в защитата на "лалетата", за да вкара трети гол. Крайният резултат след 120 минути игра е 3:1 за Аржентина. "Гаучосите" стъпват за пръв път на големия футболен връх. Сезар Луис Меноти запазва каменното си изражение след края на мача, но играчите носят Кемпес на раменете си. Той безспорно е големият герой за тях в този турнир. Головете, които отбелязва, се оказват безценни за "гаучосите", а двадесет и петте хиляди долара, платени на Валенсия, изглеждат изключително незначителни.

В интервю след финала, президентът на АФА Кантийо казва, че ако знаеше, че Кемпес щеше да е толкова ценен, щеше да плати на "прилепите" и милион долара, за да го пуснат. Освен всичко друго, Марио става и голмайстор на турнира с 6 попадения. Признанията за Кемпес следват едно след друго - Най-добър играч на Аржентина за 1978г., Най-добър играч на Южна Америка за 1978г., място в Най-добрите 11 на Световното първенство, както и най-ценният индивидуален приз - "Златната топка".

Асоциацията, която всеки футболен фен си прави, чувайки името Аржентина, е с Диего Армандо Марадона. Безспорно Дон Диего

беше феноменален както в клубовете, в които е играл, така и за "гаучосите". Само че човекът, който постави Аржентина редом до великите футболни сили, е Марио Кемпес!

Глава 28

Световната титла на Аржентина от 1978г. - футболна доминация или задкулисна далавера?

Всички много добре знаем какво означава футболът за хората в Южна Америка - страст, религия, начин на живот. Играта, която радва стотици милиони по земното кълбо, никъде другаде не е обичана така, както при латиносите. Самият факт, че в Аржентина има религия, която почита Диего Марадона като Бог, би трябвало да ви говори достатъчно за това какво значи футболът за хората, живеещи на този континент.

И като заговорихме за Аржентина, бихме желали да ви разкажем една история. Тя се развива по време и малко преди Световното първенство през 1978г., на което домакин е тъкмо латиноамериканската страна.

Както в повечето страни от континента, времената в Аржентина са смутни. След смъртта на дългогодишния лидер Хуан Перон, който изкарва няколко периода на власт, държавата е разкъсвана от проблеми. Начело на Аржентина застава съпругата на покойния президент - Мария де Перон, но управлението ѝ е белязано от икономическа криза, корупция, хаос и мизерия и в крайна сметка приключва с военен преврат през 1976г. Властта бива поета от военна хунта на име "Монтореньос", а президент е нейният лидер Хорхе Рафаел Видея. Славата на новите управници не е никак добра. Те са свързвани с множество терористични актове и атаки

през последните няколко години, целящи да дестабилизируют страната, както и става.

По това време Аржентина вече е определена за домакин на Световното първенство през 1978г., така че това е един добър начин страната да поизмие малко от лошата си репутация и да покаже пред света, че се развива в правилната посока.

"Мониторенъс" неистово желаят Световната купа, която да прикрие фактите, че по време на тяхното управление над 30 000 граждани биват изтезавани, изчезват безследно или са убити. Преди началото на самия Мондиал, правителството изгражда стена около бедняшките квартали в Росарио, която изрисува с красиви къщи.

Турнирът започва по вкуса на "гаучосите" и тимът, предвождан от легендата Луис Сезар Меноти, с лекота прескача груповата фаза, където съперници са тимове на Франция, Италия и Унгария. Аржентина остава на второ място в групата, но все пак се класира за следващия етап на надпреварата. По онова време след първата групов фаза има втора, където се класират само най-добрите два отбора от всяка група. Победителят от въпросните втори групи отива директно на финал, докато останалият на втора позиция играе за бронза.

Аржентина попада във втората групов фаза в обкръжението на големия враг Бразилия, Полша и Перу. В другата група се състезават само европейски отбори - Холандия, Италия, Западна Германия и Австрия. Хората на Меноти започват с победа с 2:0 над

Полша, които са в ролята на аутсайдери, а в същото време Бразилия печели срещу Перу с класически резултат. Във втория кръг двата големи противника от Южна Америка завършват наравно 0:0 помежду си. Преди последните мачове, Бразилия има преднина от 1 гол в класирането и печели срещата си с Полша с 3:1. Това означава, че Аржентина трябва да спечели най-малко с 4 гола разлика срещу Перу, за да изпревари "селесао" и да участва във финалния сблъсък.

Именно тук се развива и така важната сцена от този Мондиал, която остава в сянка. Аржентина е фаворит срещу тима на Перу, но пък няма гаранция, че ще спечели с поне 4 гола разлика. Перуанците нямат шанс да оглавят групата, но при победа срещу "албиселесте" ще могат да мерят сили за бронза срещу Италия. И двата тима преследват сяко своите цели, което дава повод за решаване на ситуацията на най-високо политическо равнище.

Както навсякъде на континента, в Перу също властва военна диктатура. Лидер на страната е генерал Франсиско Бермудес, който поема властта през 1975г. след поредния преврат срещу предишния президент, също генерал - Хуан Веласко. Новият предводител все още укрепва позициите си, което включва гонения срещу привържениците на опозицията. Заловени са 13 важни политически особи, които са подложени на сериозен натиск с цел да подпишат самопризнания, узаконяващи властта на Бермудес. Подобно на страните на изток от Желязната завеса в Европа, лидерите на южноамериканските страни често се подкрепят един-друг главно за да си осигурят спокойствие по границите.

За среща между двамата диктатори не се споменава никъде. Факт е, че Видея влиза в съблекалнята на Перу преди така ключовата среща, за да говори с играчите. Минути по-късно те излизат на терена с ясната цел - да загубят катастрофално. Аржентина печели с убедителното 6:0, а звездата Марио Кемпес бележи на два пъти. Представянето на вратаря на перуанците Рамон Кирога е крайно съмнително, но никой не му търси сметка. "Гаучосите" се добират до финалния сблъсък, където побеждават Холандия с 3:1 и вдигат първата си Световна купа.

Две седмици след края на първенството, 35 000 тона пшеница са изпратени от Аржентина към разкъсваната от бедност и нищета Перу. Също така аржентинските банки размразяват перуански активи на стойност 50 милиона долара, а 13 перуански политически затворници минават по обратния път. В Аржентина те биват измъчвани и бити, докато доброволно се съгласяват да подпишат фалшиви самопризнания.

Всички тези факти излизат на бял свят през 2012г., когато бившият перуански сенатор Хенаро Ледесма дава показания пред съда в Буенос Айрес по делото срещу Франсиско Бермудес. След тези разкрития, мнозина други участници на въпросния Мондиал, също развързват езиците си.

Играчи от отбора на Франция разкриват, че в мача им срещу Аржентина са били сериозно оцетени. Нещо повече - след нарушение на капитана на "гаучосите" Даниел Пасарела срещу

крилото Дидие Сих в наказателното поле, главният рефер е предупредил бранителя, че при някой от следващите пъти най-сетне ще е принуден да свири дузпа за "петлите".

Аржентинският нападател Леополдо Луке пък заявява: "След като разбрах всичко това, не мога да кажа, че се гордея с тази победа. Не осъзнавах какво се случва, никой от нас не го осъзнаваше. Просто играехме футбол."

Други слухове твърдят, че аржентинците са играли всичките си срещи на амфетамини, та се е налагало да ходят да тичат в парка в продължение на часове след края на мачовете, за да могат да нормализират състоянието си. Внезапните допинг тестове също не били от полза, тъй като "водоноската" в отбора Окамбо осигурявал чиста урина с помощта на жена си, която работела в болницата. Ченгетата били смаяни, когато даже се оказало, че един от играчите бил бременен.

Разбира се, това вече звучи наистина прекалено налудничаво... но пък, дали?

Глава 29

Денят, в който Узбекистан заплака

Когато чуем за авиокатастрофа, в която цял футболен отбор губи живота си, веднага се сещаме за добре познатите трагедии. Бебетата на Бъзби, загинали в онзи ужасен следобед на 6 февруари 1958г., легендарният тим на Гранде Торино, отишъл си от този свят на 4 май 1949г., както и най-скорошният пример. Бразилският Шапекоензе, пътуващ за да спечели първата международна купа в цялата си история, но вместо това влиза в черната статистика на 28 ноември 2016г.

Това са най-известните самолетни катастрофи, в които футболисти загиват трагично, но освен тях, съвсем наскоро се отбеляза 42-рата годишнина от едно друго подобно събитие. По всяка вероятност то е малко популярно, главно защото се случва в границите на тогавашния Съветски съюз, който усилено пази своите тайни и сяпо държи на безупречното си реноме пред света.

Може би никой от вас не е чувал за футболен клуб Пахтакор. Това е някак си нормално, тъй като той се състезава в първенството на Узбекистан, където е и рекордьор по титли - цели 14 от 1992г. насам. Интересен факт е, че до 2020г. старши треньор на Пахтакор Ташкент бе бившият грузински национал Шота Арвеладзе, под чието ръководство клубът стана първенец 2 пъти за 2 години.

Малко история

Футболен клуб Пахтакор Ташкент е основан на 1956г. и едва 3 години по-късно печели промоция за Съветската Висша лига. Той е и единственият узбекистански отбор, някога състезавал се в нея. И не само това, но Пахтакор успява и да се задържи там. Сезон 1962 дори е най-успешният за тима, като той завършва на 6-та позиция. През 1968г. пък "лъвовете", както е един от прякорите на отбора от Ташкент, достигат до финал за Съветската купа, но губят от Торпедо Москва с 0:1.

Така стигаме до въпросната 1979г. Пахтакор отново е новак във Висшата лига и сезонът се развива нелюбопитно. Програмата от поредния кръг на първенството постановява узбекистанците да пропътуват над 3700 километра за гостуването си на Динамо Минск. "Лъвовете" използват обикновен пътнически самолет, както повечето отбори по онова време. Разбира се, между Ташкент и Минск няма директен полет, така че тимът прави прикачване в Донецк, сегашна Украйна (или не точно). Според маршрута, самолет Ту-134Ас трябва да премине над кулата за въздушен контрол в Харков, като точно този въздушен коридор е изключително натоварен. Така кулата трябва да се грижи за повече от дузина полети наведнъж.

По стара съветска традиция, не всички, които работят на позициите си, са квалифицирани за това. Проблемът с претоварването на въздушното трасе съществува от години, но не е решен. Както при всички големи аварии и трагедии, тук отново има натрупване на неприятно стекли се обстоятелства. Бригадата, която е на смяна в кулата, е доста неопитна и не успява да се справи с интензивния трафик във въздуха. Цели 75 градуса от небосклона остават непредвидими за хората в кулата и те не

успяват да реагират навреме и да подадат вярна информация на пилотите. В следствие на това, въпросният самолет Ту-134Ас, на борда на който е целият отбор на Пахтакор, заедно с треньора и клубния администратор, както и още 60 цивилни пътници, се сблъсква с друг самолет от същия модел, летящ по направлението Воронеш-Кишинев.

Катастрофата се случва на височина близо 8400 метра над украинската област Днипродзержинск, в наши дни известна като Камянске. В следствие от това, самолетът, пътуващ към Кишинев, става на парчета и отломки от него падат в радиус от 3 до 16 километра от сблъсъка. Машината, в която се вози тимът на Пахтакор, някак си е по-здравата от двете и пилотите дори опитват аварийно кацане, но на височина 4000 метра губят контрол и също се разбиват. Всички 178 души, включително и 13 души екипаж, които се намират на двата полета, загиват на място. Двама от играчите на Пахтакор са и национали на Съветския съюз. За този трагичен инцидент са обвинени двама от служителите в кулата за въздушен контрол заради подаване на неправилна информация и немарливост. И двамата са осъдени на по 15 години затвор. Единият излежава 6,5 от тях и е освободен заради прилично поведение, а другият се самоубива зад решетките.

Както вече споменахме, властите в Съветския съюз не бързат да разтръбят новината. Чак седмица след инцидента е съобщено, че футболния отбор на Пахтакор е загинал и играчите са погребани, без да се съобщава какво ги е убило. Въпреки това, мъката в родния им Узбекистан е огромна. Тимът е доста популярен и като единствен местен представител в Съветската Висша лига, доста

обичан и подкрепян от целия регион, в който живеят над 15 милиона души.

С оглед на това, че загива целият отбор, заедно с треньорите, Пахтакор се превръща в организация, в която няма кого да организираш. Мнозина биха предположили, че това ще е краят на клуба, но това не само, че не се случва, но и "лъвовете" играят официален мач от следващия кръг едва 12 дена след трагедията. За късмет, старши-треньорът Олег Базилевич не пътува с отбора към Минск, така че е натоварен със задачата да започне буквално от нулата и да изгради нов боеспособен състав.

Все пак властите в Съюза са благосклонни към узбекистанския клуб и разпореждат на другите отбори да му дадат играчи. Освен това Пахтакор е имунизиран от изпадане за следващите 3 сезона. "Лъвовете" така или иначе не се нуждаят от този реверанс, тъй като не се замесват в борбата за оцеляване, а вместо това, точно 3 години след трагедията, записват ново шесто място в крайното класиране за сезон 1982, изпреварвайки тимове като Зенит, ЦСКА Москва и Шахтьор Донецк.

Въпреки всичко, датата 11 август остава черна в историята на Пахтакор. Ежегодно тя се почита от клуба, а и от целия узбекистански народ. Всяка година на 11 август се организира младежки футболен турнир, чийто спонсор е Пахтакор. След разпадането на Съюза, тимът остава символ на страната си, също както Динамо Минск в Беларус, Динамо Киев в Украйна и Динамо Тбилиси в Грузия. Към момента играчите на Пахтакор съставят

близо половината национален отбор на Узбекистан. Ето колко значими са "лъвовете" за нацията си.

Глава 30

Фаталната кражба на Световната купа

Всеки футболен фен много добре знае историята за кражбата на Световната купа преди Мондиала в Англия през 1966г. - как трофеят "Жул Риме" изчезва от Уестминстърския съвет, как седмица по-късно случаен гражданин, разхождащ кучето си в изюжен Лондон, намира купата, увита в стар вестник и скрита в живия плет на собствената му къща. Това обаче не е единствената кражба в историята на този трофей.

Както всички знаем, Световната купа е представена за пръв път на първото световно първенство по футбол в Уругвай през 1930г. Първоначално името ѝ е било просто "Victory" (Победа), но през 1946г. купата е кръстена на основателя на Мондиала - французина Жул Риме в негова чест. По време на Втората Световна Война трофеят е трябвало да се намира в трезора на една от банките в Рим, тъй като италианците са действащите световни шампиони, но тогавашният вицепрезидент на ФИФА - италианецът Оторино Бараси, тайно изнася купата от трезора и я скрива под леглото в спалнята си, опакована в кутия от обувки. Бараси е знаел, че Адолф Хитлер ще поиска от Мусолини да му предаде трофея, защото тогава такава е била политиката на нацистите - да изземват всичко ценно, до което се докопат.

След края на войната купата "Жул Риме" се появява отново на бял свят и с подновяването на Световното първенство през 1950г., тя отново влиза в употреба. Печелят я последователно Уругвай, Западна Германия, Бразилия на два пъти, Англия и отново Бразилия. Кариоките, като първия отбор, успял да спечели 3 пъти Световното първенство, получават правото да запазят трофея "Жул Риме" в тяхно владение завинаги. За Мондиала през 1974г. е представена новата Световна купа - тази, която се ползва и до ден

днешен. А трофеят "Жул Риме" е бил изложен в сградата на Бразилската футболна конфедерация в Рио де Жанейро за вечни времена, за да показва надмощието на бразилците над останалия футболен свят. Да ама не!

Купата е открадната отново през 1983г. Крадците са трима бразилци - банкерът и футболен агент Серджио Айрес (още известен като Серджио Пералта), бившият полицаи Франсиско Ривера (също познат като Чико Барбудо) и бояджията Жозе Луиш Виейра (Луиш Бигоде). Айрес е бил главният инициатор на операцията, като той е вербувал другите двама да му помогнат. Всъщност се оказало, че Ривера и Виейра са тези, които са проникнали в сградата на Бразилската конфедерация и са откъмнали не само купата "Жул Риме", но и още два трофея - Еквитатива и Журито. Айрес е вербувал и касоразбивача Антонио Сета (по прякор Броа), но Сета му отказал поради патриотични причини, а също така и защото брат му бил починал от инфаркт по време на победата на Бразилия на финала през 1970г. над Италия.

Скоро след кражбата, Айрес, Ривера и Виейра са арестувани бързо-бързо, но по време на разпитите твърждали, че трофеят е бил претопен на златни кюлчета от аржентинския търговец на злато Хуан Карлос Ернандес. Ернандес, разбира се, веднага отрекъл да е претопявал купата. Иззети са били проби от фабриката, където се твърди, че е претопен трофеят, но не е открито съответствие между златото, намерено там и материала, от който е направен "Жул Риме". В допълнение на това, разследващият инспектор Педро Бервагнер е писал в докладите си, че купата не била направена от масивно злато, така че не е имало как да се претопи в златни кюлчета, а и реално трофеят е бил много по-ценен непокътнат - нещо, което Айрес, Ривера и Виейра е нямало как да не са знаели.

Тридесет и осем години по-късно, съдбата на крадците е следната: Ривера е бил разстрелян от 5 души в бар през 1989г. Сета (който също е сред обвиняемите, въпреки че в показанията си казал, че е отказал участие) е загинал в катастрофа през 1985г., като иронията

е, че тъкмо е отивал да свидетелства по делото. Виейра е лежал в затвора до 1998г. Ернандес (в чиято фабрика уж била претопена купата) пък избягал във Франция и е бил арестуван чак през 1998г. на една автобусна спирка в Сао Пауло за трафик на наркотици. Главният инициатор Айрес пък също излежал присъдата си до 1998г., а през 2003г. е починал от инфаркт.

И до ден днешен в сградата на Бразилската конфедерация е изложен дубликат на купата, направен през 1984г. Истинският трофей "Жул Риме" така и не е открит...

Глава 31

Последният футболен ден в Чернобил

Събота сутрин, 26 април, 1986 година. Сивкав съветски хеликоптер “Мил” ненадейно каца наред скромно футболно игрище в северна Украйна. Мъже в сребърни високозащитни костюми бързо наизкачат от него, всеки с гайгеров брояч в ръка, с помощта на който започват да измерват радиацията на терена, докато публиката и играчите на домакиния отбор гледат в неведение. Няколко от специално облечените химици и учени се приближават до играчите с простото, но еднозначно съобщение: ”Няма да има мач днес. Имаше инцидент в близкия реактор на атомна електроцентрала ‘Владимир Илич Ленин’ - съоръжение от реактори, днес познато на света като Чернобил.

Настроението по дървените трибуни на стадион “Авангард” само минути по-рано е особено приповдигнато - рядък признак на въодушевление за посърналото ежедневие на работническата класа, подкрепяща местния ФК Строител Припят. В ранните часове на този необикновен ден е разпоредено провеждането на полуфиналния мач на петодивизионния състав на Строител за регионалната купа срещу ФК Бородеянка. Витае футболна тръпка, дъх на спортна наслада и мисъл за победа и финал. Но събитията от 8 часа по-рано пренасочват в изцяло друг, пагубен житейски коловоз всичко, което предстои. Тези събития са с начален час 1:23 вечерта, в минути на безумна небрежност и поредица от опустошителни последствия. Редица фатални решения в централата на реактор 4 на електроцентрала “Владимир Илич Ленин” предопределят гибелта както на ФК Строител Припят, така и близо 60,000 други жители в днешна Украйна, Беларус и ред

други съседни страни. В резултат на най-голямата химично-ядрена катастрофа в цялата човешката история, с до 400 пъти по-големи радиоактивни вълни от атомните бомби в Хиросима и Нагазаки, експозицията в атомната електроцентрала на Чернобил оставя всичко в своята смъртна сянка, в това число и футбола в Припят.

Припят поначало е малък работнически град, основан през 1970 година от пролетариата, трудещ се на около 10 километра в Чернобилската електроцентрала. Селището е деветият на брой 'атомен' град, основан от Съветския съюз. До дните на ядрената експлозия там живеят близо 50,000 души. През първите си години градът е далеч от това да предостави нужното разнообразие от увеселения за работното население - отмора са единствено градският басейн, киното, увеселителният парк и мачовете на стадиона на ФК Строител Припят.

"В Припят всеки обичаше футбол," разказва по това време бившият защитник на Строител Александър Вишневски пред Soviet Sport. "Поне 2000 души ни подкрепяха на мачовете ни."

Създаването на отбора съвпада и с откриването на първия атомен реактор в Чернобил през 1977 година. Най-младият играч на отбора във въпросната година е Валентин Литвин, който е все още студент и един от шестима братя футболисти. Наред с останалите играчи в Припят, които работят до 4 смени в Чернобил като него, Литвин получавал футболна отстъпка в размер на 2 рубли и 50 копейки на месец, равносилни на около 7 лева, за изиграните мачове от петото футболно ниво на Съветския съюз, и 5 рубли, или

14 лева бонуси върху заплатата, за участието му в регионалните мачове от купата. Някои от съотборниците му обаче са изрично привлечени от съседни селища и провинции за да играят за отбора.

“Наричахме ги ‘снежинките’,” разказва Литвин за псевдонима на новите си съотборници, които те получават заради преселването си в края на зимния период през първата година на съществуване на ФК Строител Припят. “Получаваха заплати и бяха записани във ведомствата. Но те изобщо не работеха.”

С подкрепата на електроцентралата и със ‘снежинки’ в състава си, ФК Строител Припят неколкратно шурмуват класиране в четвъртото, вече полу-аматьорско ниво на съветския футбол.

Въпреки привличането като треньор на небезизвестния бивш нападател на Динамо Киев Анатолий Шепол и спечелването на 3 последователни регионални купи през 1981, 1982 и 1983 година, ФК Строител Припят така и не успяват да сглобят боеспособен отбор, който да ги изведе до четвъртата дивизия.

През 1986 година отборът открива и новия си терен - Стадион “Авангард” - мащабно съоръжение с по-добри инсталации, нови прожектори, с голяма козирка над основната трибуна и капацитет от 11 хиляди зрители. Откриването му съвпада и с годината, когато съветските власти планират да открият пети реактор в Чернобил и да увеличат с още поне 5 хиляди работническото население в Припят.

“Стадионът е толкова важен за града, колкото и самият реактор,” заявява директорът по индустриално устройство тогава Василий Кезима.

Архитектите му предвиждат, че вече изцяло новоизграденият стадион ще приеме първия си мач на 1 Май, 1986 година. Но преди това за отбора от Припят предстои въпросният полуфинален мач за регионалната купа срещу ФК Бородянка на 26 април, 1986 година.

Вечерта на 25 срещу 26 април на 1986 година е паметна. Четвърти реактор на атомната електроцентрала в Чернобил експлодира. Жителите на Припят виждат блясък и разтърсващ грохот. В далечината се виждат пламъци, а скоро пожарникарите в града са призовани да се включат в потушаването им. Това обаче далеч не е първият инцидент в Чернобил по това време и затова до паника не се стига. Частично разтопяване на главното ядро на един от реакторите създава авария още през 1982 година, а през нощта на 1986 година жителите предполагат, че този инцидент не е по-различен от онзи 4 години по-рано и че пожарът бързо ще бъде овладян.

С настъпването на изгрева и привидното потушаване на пожара, нищо не подсказва, че градът е преживял най-голямата атомна и екологична катастрофа в историята на човечеството. Единствено возилата, пръскащи анти-замърсители по улиците индикират за нещо по-обезпокоително. Към този сутрешен час все още не

предстои да настъпи фазата на евакуация, която ще влезе в ход след 36 часа. Жителите на Припят продължават рутинното си ежедневие всяка събота - пазаруване, подготовка за предстоящата традиционна първомайска манифестация и насочване към футболния стадион за големия мач.

Валентин Литвин прекарва нощта преди мача в съседното село Ямпил със семейството си. Връщайки се за тренировка в 9 сутринта на 26 Април, той е спрял от полиция в постъпите на Припят.

“Попитах ги какво е станало, но те не знаеха нищо за случилото се. Затова пресякох моста и се запътих директно към стадиона,” споделя Литвин.

Там играчът се присъединява към наставника и останалите играчи и научава следните новини: Автобусът на ФК Бородеянка е спрял някъде в близост до Чернобил и му е изрично забранено да премине към града и стадиона.

Литвин тогава решава да се запъти до централата на отбора за да разбере дали мачът ще бъде отменен. Малко след като стига до 9-етажната сграда, Литвин научава за кацането на хеликоптера на игрището. Тогава взима решение да се качи до последния етаж на централата и да наблюдава случващото в посоката на стадиона и тази към Чернобил.

“Видях непрестанния дим, който се извисяваше от четвърти реактор в Чернобил,” разказва Литвин. “Информацията, която получавахме от властите и военните не само, че беше крайно недостатъчна, но беше и абсурдна. Дори и не помисляхме, че реакторът би могъл да експлодира. Разбрахме за случилото се, едва когато във Швеция на разстояние от над 1200 километра беше засечено невъобразимо високо ниво на радиоактивност.”

Близо седмица след аварията се установява 30-километрова високо радиоактивна зона, а жителите на Припят са евакуирани. За последен път те виждат града си и се сбогуват набързо с отбора си. Голям брой от тях се изселват във съседния град Славутич. Футболистите, които се задомяват там, създават на свой ред временния наследник на отбора си - ФК Строител Славутич. Валентин Литвин пък се озовава в Обуков, където заиграва за ФК Заря Владиславка.

Насред отливите от хора, които се евакуират от региона, намиращ се на север от днешната украинска столица, е и 9-годишният Андрий Шевченко. Все още млад юноша в Динамо, Шевченко е временно евакуиран от областта Оболон в северен Киев, където се провеждат спортните му тренировки, ръководени от Олександър Шпаков, заминава на юг за дълъг лагер някъде по съветските брегове на Черно море.

На 2 май, 1986 година, по-малко от седмица след злополуката в Чернобил, идва ред на отбора на Динамо Киев да се изправя срещу Атлетико Мадрид в първи европейски финал за КНК от 11 години. Непосредствено преди мача Валерий Лобановски, треньорът на

украинския гранд, споделя мнението си за случващото се в родината му: “Що се отнася до събитията около Чернобил,” казва той, “моите играчи знаеха за случилото се, но не бяха разтревожени по никакъв начин в подготовката си за мача.” Динамо Киев - отборът, в който по това време играят националите и легенди Олег Блохин, Василий Рац и Игор Беленов, разбиват Атлетико с 3:0 в Лион, Франция.

Днес стадион “Авангард” в Припят си остава забравеният мавзолей на футболни сенки - с прожектори, сляли се със своята ръжда и униние, терен, погълнат от бурени и дървета, и приглушен вече ек на 2000 забравени фенове на работническия отбор ФК Строител Припят. Малък отбор с немалко мечти, за 16 години съществуване тимът на Чернобил остава без бъдеще по черна съдба. А ако прогнозите се сбъднат за това, че Чернобилската забранена зона с площ от 2600 километра ще остане замърсена с радиоактивни елементи в следващите 3000 години, то съвсем няма да е скоро денят, в който отново ще видим и чуем за футбол в град Припят.

Глава 32

Кайзерът на Бразилия

„Животът е маркетинг“, казва гордо Карлош Енрике Рапосо, още известен в бразилските футболни среди като Карлош Кайзер – най-добрият фуболист, който никога не е играл футбол.

Роден в Рио Пардо, но израснал в Рио ди Жанейро, Кайзер е направил кариера по терените на 3 контитента, продължила през 3 десетилетия, но без нито една изиграна среща. Фрапантната история на футболиста-менте започва в Мексико, където е част от отбора на Пуебла още като 16-годишен. Задържа се за няколко месеца, но така и не стъпва на тревата за официален двубой. Без перспектива за развитие в страната на маите, той се връща в родината си, където започва своята уникална схема.

Непоправим плейбой, с голяма уста и много харизма, Кайзер бързо завързва контакти както с именити футболисти, така и със собствениците на най-култовите заведения по Копакабана, Ипанема и други горещи точки. Благодарение на него, много топ играчи от местното първенство не само получават ВИП обслужване във вървежните барове и ресторанти на града, но и се радват на компанията на хубавиците от Рио, за които дори песните на Антониу Жобим не са достатъчни. Това, което „пречи“ на Карлош да играе, са непрестанните му контузии, появяващи се в най-важните моменти – точно преди официален мач или няколко минути след началото на тренировка. Без нужните технологии в лазарета на клубовете по това време, нужни за да потвърдят или

отрекат травмите му, докторите са били принудени да му се доверят.

Много преди телефоните и интернета да станат част от ежедневието ни, приятелите му, чиито доверие Карлош е спечелил с много безплатно пиене и женски ласки, просто казват на президенти и треньори, че са намерили уникален играч с неоспорими качества. Така той преминава през няколко големи бразилски отбора като Ботафого и Фламенго, преди да се озове във Франция с втородивизионния Аячо. Идвайки с репутацията на топ талант от бразилското първенство, при представянето си пред феновете, от страх да не бъде разбран що за играч е всъщност, Карлош набързо изритва всички топки към феновете и целува емблемата на отбора. След като се прибира обратно у дома, благодарение на приятелството си с известни спортни журналисти, той е посрещнат на родна земя като голмайстора на френския тим, в който е прекарал 8 сезона – а не няколко месеца, с о изиграни мача и вкарани голове.

Кайзер дори успява да спечели доверието на Карлош де Андраде – един от най-големите престъпници в Бразилия по това време и собственик на клуба Бангу от Рио ди Жанейро. Докато е на скамейката в двубой за червено-белите, той е изпратен да загрява. Отново опасяващ се да не развали перфектното си резюме, Карлош се сбива с фенове, които по негови думи наричат де Андраде „крадец“. Получава червен картон за действията си, но и удължен договор от страна на шефа. „Аз бях важен за отбора си не с игра, а с думи – сплотях отбора и носех със себе си добри емоции в съблекалнята“ споделя Кайзер. „Когато треньорът

искаше да ме разкара, всички играчи се събираха около него и се опитваха да го разубедят“.

Сред многото приятели на „играча“ са легендите Карлош Алберто Торес, Бебето, Ренато Гаучо. Те обаче така и не го виждат в игра...

Глава 33

Най-странният хеттрик

Да вкараш хеттрик винаги е страхотно постижение. Но колко играча са вкарвали три гола в един мач на трима различни вратари? Не много. Всъщност, по наши данни е само един - защитникът на Уест Хям, Алвин Мартин.

Като ученик Алвин е играл за тима на Евертън, но на 16-годишна възраст напуска "карамелите", защото не могат да му гарантират титулярно място в никоя от формациите си. Следват неуспешни проби при Куинс Парк Рейнджърс, а един ден по-късно Мартин опитва късмета си в Уест Хям. "Чуковете" подписват с бранителя и той дебютира за тях през далечната 1978г., едва 19-годишен и изкарва на "Ъптън парк" чак до 1996г., записвайки над 600 мача за клуба. Та за хеттрика!

В следобед на 21 април 1986г. се играе срещата между Уест Хям и Нюкасл. Арена на събитието е "Ъптън парк", а преди двубоя "свраките" имат проблем. Титулярният им вратар Мартин Томас не е напълно възстановен от травмата си, но тъй като и резервният вратар на "джордитата" също е контузен, това не оставя голям избор на мениджъра Уили МакФол. Томас все пак застава под рамката, но травмата в рамото му си оказва влияние и до края на първото полувреме резултатът е 4:0 за "чуковете", а Алвин Мартин бележи още в 4-тата минута с хубаво воле.

На почивката вратарят Томас уведомява съотборниците си, че не е в състояние да пази и през втората част. Напомняме, че в този мач Нюкасл са без резервен вратар. Това налага полеви играч да застане под рамката. Нападателят Питър Битърдсли изявява желание, но МакФол нарежда на халфа Крис Хедуърт да пази, тъй като е доста по-висок. Точно 15 минути преди края на срещата, Алвин Мартин отбелязва гол с глава, като при ситуацията новият вратар Хедуърт пада лошо и контузва ключицата си.

Отново трябва на вратата да застане друг играч. Най-накрая Битърдсли получава своя шанс, а Хедуърт, превързан, е върнат обратно в центъра на титулярната си позиция. Нападателят на Нюкасл допуска още 3 леки гола до края на срещата, като последният от тях е от дузпа, изпълнена отново от Алвин Мартин. Крайният резултат е 8:1, а бранителят на "чуковете" Мартин става първият и за сега единствен играч, за когото ни е известно, че е вкарал три гола на трима различни вратари в един мач.

Сезон 1985/86 е много успешен за Уест Хям, като те завършват на трето място в старата Първа английска дивизия - най-високото класиране в цялата им история...

Глава 34

"Шампиона на народа" или тъжната история на скромния Олдъм

Всички добре помним онзи отбор на Байер Леверкузен, който имаше възможността да запише златен трепъл през сезон 2001/02, но само в рамките на седмица от три стола седна на земята. Тогава "аспирините" отстъпиха титлата в Първа Бундеслига на Борусия Дортмунд, загубиха финала в турнира за Купата на Германия от Шалке 04, а след това бяха сразени от Реал Мадрид в спора за най-ценния клубен трофей в Европа - Шампионската лига.

Разбира се, Леверкузен далеч не са единственият отбор в историята на футбола, който губи на няколко фронта в края на сезона. Примери за това - колкото щеш. Днес обаче, с помощта на ВВС, ще ви разкажем една история от преди 30 години, когато скромният английски Олдъм също бе на крачка от фамозен своеобразен трепъл.

Олдъм Атлетик е основан през 1895г. като ФК Пайн Вила. "Латикс" нямат много успехи, да не кажем никакви, като имат в архива си няколко местни купи от областта Ланкашър. И толкова. В първите години на 20-ти век тимът дори играе в елита на Англия, но след като изпада през сезон 1922/23 следва едно почти 70-годишно лутане из дивизиите.

Когато през 1982г. за мениджър е назначен бившият нападател на Евертън, Манчестър Сити и националния отбор на Англия Джо

Ройл, Олдъм се намира в тогавашната Втора дивизия и е главен кандидат за отпадане. Постепенно новият наставник успява да стабилизира клуба, въпреки много тежката финансова ситуация.

Целта на Ройл е да върне "латикс" в елита и той прави всичко по силите си, за да може това да се случи. Олдъм се класира за плейофите за сезон 1986/87, но губи от Лийдс. След този неуспех голяма част от водещите играчи на клуба напускат в търсене на по-добро и високоплатено бъдеще. Атлетик започват наново да изграждат боеспособен състав, част от който е и юношата на тима Анди Барлоу. Тъкмо той помага на Ройл в разказа за невероятната история на Олдъм.

"Нашето селектиране на играчи бе на много високо ниво." - казва Джо Ройл. - "Джим Касъл и аз наблюдавахме футболисти на Манчестър Юнайтед, Манчестър Сити, Ливърпул, Евертън и Лийдс, които главно седяха на резервната скамейка. Ние знаехме повече за техните резерви, отколкото самите тях."

"През моите 12 години в Олдъм, в повечето случаи винаги бяхме на плюс от трансферите. Методиката ни беше правилна. Знаехме всичко за юношите на Манчестър Сити и взехме Пол Уорхърст и Ърл Барет. От Лийдс пък придърпахме Анди Ричи и Денис Ъруин (да, онзи Денис Ъруин, който после игра в Юнайтед), а от Евертън се сдобихме с Иан Маршал и Нийл Адамс."

Барлоу добавя:

"Джо имаше голям късмет, че ни събра в Олдъм, но също така мисля, че той добре знаеше какво прави. Той всеки път трябваше да купува и продава, но неговата цел бе да намира такива футболисти, които се чувстваха пренебрегвани в клубовете си и с подходящата мотивация щяха да постигнат добри резултати."

Ключът към сериозните мераци на Олдъм за промоция се крие още в 1986г., когато техният дом "Баундъри Парк" получава нова настилка - изцяло изкуствена. Адаптацията на играчите към този вид терен дава своите резултати в сезон 1989/90, когато те постигат сериозна победна серия между януари и март. Гостуващите клубове не се чувстват комфортно на изкуствената трева и "Баундъри Парк" започва да става ужасяващо място, където да мериш сили с Олдъм. Освен това стадионът е признат за най-студения в цялата футболна лига и е третият най-високо разположен по надморска височина в цяла Англия.

През сезон 1989/90 "латикс" успяват да победят като домакини бившите европейски клубни шампиони Астън Вила, както и многократните шампиони на Англия Евертън и Арсенал. Освен че се бе запътил към ново попадане в зоната на плейофите, които да осигурят на Олдъм елитен футбол, Атлетик също така напредваше уверено и в турнирите за местните купи - ФА и тази на Лигата.

"Бяхме много добри на изкуствена трева, но и купихме играчи, за които знаехме, че могат да задържат топката." - спомня си Ройл

"Когато противниците ни загоряваха, те носиха три различни вида футболни обувки със себе си. Чудех се защо просто не поглеждаха какво носим ние и да обуят същото? Вместо това те излизаха с тренировъчни обувки, с маратонки "Астротърф" и с гуменки. Виждах как хората сменяха новите си обувки с изтъркани гуменки в опити да се нагласят към терена, но това бе все едно да ходиш по лед, беше абсолютно безполезно. Смятам, че половината от мачовете си спечелихме психически още преди дори да бяха започнали." - допълва Барлоу.

В думите на бившия играч има голяма доза истина, тъй като в турнира за Купата на Лигата Олдъм сразява на два пъти Лийдс Юнайтед, а след това прегазва и Скарбъро със 7:0. Нападателят Франки Бън пък поставя нов клубен рекорд, забивайки 6 гола в мача. Следващото препятствие по пътя обаче се казва Арсенал.

И отново домакинството на "Баундъри Парк" се оказва сериозен коз за Атлетик. С 2 гола на Анди Ричи и един на Ник Хенри, "латикс" сломяват съпротивата на действащия шампион на Англия и печелят с 3:1, хвърляйки екзалтираната публика в пълен екстаз.

"Само поглеждаш тима на Арсенал и си казваш: "Уау, какви играчи!" Само че те бяха южняци, така че гостуванията им далеч на север, в студената вечер, със силния вятър, със ситния дъжд - те мразеха това! Дори в Бирмингам им беше трудно, а какво оставаше за малкия и скромнен Олдъм." - казва Барлоу. - "Аз пазех Дейвид Рокасъл, а за тях напред играеше Алан Смит. По едно време един от техните играчи се провикна на останалите:

"Момчета, дават ни по телевизията, дайте да направим шоу!"
Започнах да се смея с глас. Погледнах го и му казах: "Пич, вие губите. Дори не сте играли с топката в последните 50 минути!" Те просто имаха такъв манталитет. Смятаха, че ние сме малкия стар Олдъм, но докато се усетят, че мачът бе започнал, той вече беше извън техния контрол."

Докато Джо Ройл ръководи операцията, подобно на генерал, който напътства армията си, неговата дясна ръка е бившият му съотборник в Манчестър Сити Уили Донахи, който пък има за задача да се грижи футболистите да са в добра форма по време на целия дълъг сезон. И двамата са възпитаници на така известния Малкъм Алисън, с чиято помощ Сити печели титлата на Англия в края на 60-те. В този ред на мисли тренировките на Олдъм са доста разнообразни и оригинални.

"Това бяха двама души, които правеха революция в английския футбол в този момент. Донахи бе играл в Америка, така че бе видял доста различни неща по света и се върна в Англия с много опит. Трябваше да правим медитация. Уили си падаше по такива неща, той вече правеше йога и се опита да я вкара в тренировките като метод за разтягане на мускулите." - спомня си Барлоу.

"Съпругата на клубния лекар пък беше инструктор по фитнес и гимнастика, така че с нея правехме аеробика. Влизахме в занятие, а тя носеше тънък прилепнал клин. Представете си израженията на момчетата, жената беше като модел. Иан Маршал постоянно се оплакваше, но всичките тези неща много му помагаша."

С настъпването на пролетта на 1990г. всички вече знаят, че Олдъм не са случайни. Освен че вървят добре във Втора дивизия, Атлетик успяват да добавят към колекцията си от скалпове Евертън и Астън Вила за ФА Къп, както и Саутхямптън и Уест Хям за Купата за Лига, което пък им гарантира поява на "Уембли" във финала на надпреварата.

В началото на април Олдъм трябва да се справи с най-голямото предизвикателство по пътя към втори финал за сезона - мач срещу Манчестър Юнайтед в полуфиналите от ФА къп. По правило, в тази фаза двубоите вече се играят на неутрален терен, но пък за арена на сблъсъка е посочен "Мейн Роуд", който отново се намира в Манчестър.

Въпреки това, двата тима стигат до зрелищното 3:3, което налага преиграване, отново на "Мейн Роуд" само 3 дни по-късно. В него момчетата на Джо Ройл губят с 1:2 и се прощават с мечтите си за втори мач на "Уембли".

"Ето до къде стигнахме. Малкият Олдъм мереше сили с Манчестър Юнайтед, но това 3:3 ни натежа (2:2 е в редовното време, след което се играят продължения, където се стига до 3:3, дузпи не се бият), трябваше да спечелим този мач. Когато ме питаха дали съм очаквал да победим, отговорих, че съм искал да се представим по такъв начин, че хората да ни се възхищават и да ни хвалят. Играхме толкова добре." - спомня си Ройл.

"Юнайтед ни уважаваха също толкова, колкото и ние ги уважавахме. Това беше разликата. За нас това беше голямо дерби срещу един от най-силните отбори в света, но те подходиша към мача по същия начин, както и ние. И двата отбора не изпитваха страх. Може и индивидуално да не бяхме на тяхното ниво, но бяхме много уверени в нашите възможности." - добавя Барлоу.

Само 18 дни след това разочарование, Олдъм правят тяхната първа поява на "Уембли" в цялата им история, за да мерят сили във финала в турнира за Купата на Лигата срещу Нотингам Форест на великия Брайън Клъф. Това е и техният 61-ви мач за сезона, а хиляди фенове на "латикс" хващат магистралата М6, която свързва северния Олдъм с английската столица.

Под яркото слънце, Атлетик претърпяват второто си голямо фиаско за кампанията. Найджъл Джемсън вкарва гол в началото на втората част, за да даде победата на Нотингам с 1:0. Олдъм остава с празни ръце, а телевизионният коментатор Брайън Мур заявява: "Това попадение задуши мечтите и надеждите на един превъзходен отбор от Втора дивизия."

"Играх във Форест по време на ученическите ми години, но те ме освободиха през сезон 1981/82, когато Клъф бе мениджър. Когато стигнахме до този мач срещу тях, аз усещах, че трябва да се докажа, за да видят, че са направили голяма грешка спрямо мен." - спомня си Барлоу. - "Синът на Джо Ройл, Дарън, работеше във софтуерна фирма, която разработваше програма за анализи. Той направи симулация на този финален мач срещу Нотингам и ни

каза: "Уау, трябва да видите статистиката, превъзхождаме ги по всеки показател!" Да, но не успяхме да вкараме гол."

"Това беше огромно разочарование. Това беше първият път през сезона, в който седяхме в събелаклнята и наистина бяхме напълно разбити. Всички бяхме замаяни, а Джо обикаляше и се опитваше да ни вдигне, защото все още имахме своите шансове за промоция. Проблемът беше, че графикът бе доста сгъстен и трябваше да играем на всеки два дни."

В битката за влизане в елита, шансовете са против Олдъм. Те играят толкова много мачове за двете купи, тъй като преиграват цели 5 от тях и това най-сетне натежава. Финалът за Купата на Лигата се играе на 29 април, а последният кръг от сезона във Втора дивизия на 7 май. Между тези две дати Олдъм трябва да изиграе цели 4 мача. В крайна сметка те пропускат плейофите само с три точки по-малко от Съндърланд, Блекбърн и Суиндън.

"Играехме на всеки два дни. Трябваше да играя като централен защитник* срещу Съндърланд и срещу Брадфорд. Бяхме останали без никакви сили. Сякаш нямах крака, всичките ми сили ме бяха напуснали. Изиграхме 65 мача и не спечелихме нищо. Ядрото от играчи искаше да поправим това през следващия сезон и ние наистина успяхме." - завършва Барлоу.

Добрата работа на Ройл успява да запази голяма част от състава и за следващата кампания, когато Олдъм не прави такива легендарни пробиви в различните турнири за купите, а в края на

сезона става шампион на Втора дивизия и си осигурява директна промоция в елита, за пръв път от почти 70 години.

През декември 1990-та година пък, Атлетик играят приятелски мач на малки вратички срещу тима на Балтимор Бласт. На него присъства и капитанът на Нотингам Форест - точно този, който е вдигнал Купата на лигата под носовете на играчите на "латикс". Неговото име е Стюърт Пиърс, по-известен с прякора си "Психото". Виждайки момчетата на Ройл да се появяват, Пиърс извиква подигравателно: "Ето ги, вижте, това са Олдъм - шампиона на народа."

Това определение остава нарицателно за клуба и въпреки че от онази пролет на 1990-та изминаха вече повече от 30 години, футболните хора в Англия помнят интригуващия и симпатичен отбор на Олдъм, който бе толкова близо до това да влезе в историята.

*титулярната позиция на Анди Барлоу е ляв защитник.

Глава 35

Златните години на най-малкия професионален селски отбор

Една популярна моравска приказка гласи, че “най-добрите идеи в Чехия се зараждат в кръчмите.” Е, в случая на ФК Хмел Бълшани този пословичен израз приляга напълно не само на произхода и девиза, но и на бирения характер на клуба, чиито бази се намират в самия епицентър на най-голямата провинция за отглеждане на декари реколта с хмел отвъд Прага. Скътан тъкмо там, в едно почти пусто село без автогара, но с измазана с вар самотна църква, калдъръмени улички, сгъваеми пластмасови маси пред единствената пивница и няколко старовремски трактора - някъде там все още витае споменът за 7-те изкачени дивизии за 20 години, 8-те години прекарани сред най-добрите отбори в Чехия, 2-та полуфинала за Купата Интертото и дебютните години на най-добрия чешки вратар Петър Чех.

Отвъд обраслите полета в село Бълшани, наброяващо до 2000 година скромните 389 жители, днес можете да чуете само откъслечния шум на единствената работеща косачка за трева - в малкото дни от месеца, в които теренът все пак се подравнява от останалия самотен настоятел на дълбоко-провинциалния клуб Робърт Янек. Негов безмълвен събеседник са няколко порутени бетонни тераси, изветрели синьо-жълти шарки на начупените седалки и зелени от мъх стълбища. Насред стадион, тлеещ в собствените си руини. Ето, че дори и Янек вече не намира нотка носталгичен чар в “Домът на хмеловете” - едновременноното прозвище на съоръжението. Пред очите му бавно изчезват

олющената мазилка, захвърлените стари маркучи за напояване и мухлясала резервна скамейка с избелял стикер на елитната Гамбринус Лига (б.а. Чешка първа лига). Последните подвизи на Хмел Бълшани вече са останали само в чешките футболни регистри, километри далеч от пределите на техния собствен стадион и години след последния им футболен мач.

“Тук е доста тъжно и самотно. Извинявам се, че тревата е толкова буйна сега,” споделя Янек. “Винаги съм тук, още от времето когато бях нает да поддържам игрищата. Така станах и част от клуба. Бълшани е като моя любовница.”

Един от малкото други хора, които също пазят най-топли спомени за това място, дало посока на бъдещата му възхитителна кариера, е Петър Чех. Ето какво разказва той в един от своите автобиографични мемоари, озаглавен “Моето село”:

“Просто си го представете: бавно заспиваш, като малък ангел - момче с детска мечта и 16-годишни приятели. Събуждаш се като професионален играч, готов да влезеш в съблекалня, пълна с бивши национални футболисти в 30-те им години като Петър Врабец и Гюнтер Битенгел. Беше си стряскащо.

Изведнъж вече бях играч на Бълшани. Бълшани не беше нищо повече от село. Но беше моето село. Село, което един ден щеше да ми позволи да играя в лигата.”

Това е и първият сблъсък на юношата Чех с професионалния футбол, едва месеци след отличните му изяви на Европейското първенство за играчи до 16 години, в което Чехия заема 4-то място на домашна сцена.

“Вече си се представях под рамката на вратата: Петър Чех, номер 1. Щях да бъда наблюдаван от 3 хиляди души, а не от онези 50 хиляди в младежкия турнир.”

Около половин век преди този момент, обаче, самият клуб ще положи по сходен начин основите на своето собствено бъдеще. Няколко месеца след края на Втората световна война това правят 9 мъже, събрали се около маса в кръчмата “У Коварше” в Бълшани. Тяхното село се нуждае от футболен отбор, а точно те са дейците, които влагат 2,700 чешки крони (равняващи се на 3,000 евро по това време) за учредяването на техния тим. Купуват се жълти тениски, сини шорти и чорапи, а един от тях - Ото Хайнц, се назначава за първи президент.

В следващите около 3 десетилетия Хмел Бълшани резонно се лутат из междуселските шампионати. Липсата на сносни за по-качествен футбол играчи и добър брой победи са естествен таван за амбициите на отбора, който намира утеха в задружния колектив от работливи фермери и местни млади момчета. Съдбата им би следвало да продължи в тази скромна посока и занапред, но ето че местен бизнесмен и по-същественото - бивш многогодишен вратар на Хмел Бълшани, трайно променя тяхната орисия.

Името на тази най-влиятелна фигура в историята на скромните “хмелове” е Франтишек Хваловски. Постепенно издигнал се от младежите на отбора до първия състав през 80-те години на миналия век, местният патриот окачва ръкавиците си през 1993 година. С течение на времето добрите познанства и смелите му бизнес решения го изкачват до най-високите етажи на Чешкоморавската футболна асоциация. Неговият ръководен нюх е решаващ. Едва няколко години по-късно вече можем да го видим издигнат за негов председател. След разделянето на Чехословакия през 1993 година Хваловски е с основна заслуга за издигането на националния тим от 34-то място в ранклистата на ФИФА до 5-тата позиция само 2 години по-късно, допълнено и с финал на Евро 96.

Междувременно Хваловски вече е заможна личност, благодарение също така на производството на хмелови култури и няколко свои месокомбината. Откупуването на собствеността на Хмел Бълшани пък е предпоследна стъпка към заветната му мечта тимът да продължи изкачването на дивизии и да се класира за елитната Гамбринус лига. Така, както през 1991 година отборът се класира за трета чешка лига, а две години по-късно преминава във второто ниво, ръководният стимул и финансовата подкрепа в крайна сметка носят със себе си най-сладкия плод на неговите усилия. През пролетта на 1998 година наброяващото по-малко от 400 души селце се класира за пръв път сред най-добрите 16 на страната.

“Това постижение принадлежи на книгата с рекордите на Гинес - фактът, че нещо подобно изобщо може да се осъществи в толкова малко село,” не пести хвалебствия треньорът по това време

Мирослав Беранек. “Този сезон завинаги ще остане в съзнанието ми, защото беше толкова щастлив период.”

С приближаването на първия си официален домакински мач започват и празничните приготовления. Над стадиона лети дрон, паркингите не побират върволицата от коли, на стадиона ехти тържествена музика, а на входовете цвърчат апетитни наденици и месо на грил. На мача дори идват 12 мажоретки, които всъщност се оказват 12 баби от старческия дом в съседното село Подборани. “Ние подкрепяме синьо-жълтите и приветстваме техните съперници,” викат с цяло гърло възрастните дами.

Още в първия си сезон през 1998/99 година “хмеловете” сътворяват още един, та дори по-голям подвиг, завършвайки 6-ти. В края на кампанията зад тях остават традиционно силни отбори като Бърно, Яблонец и Слован Либерец. Дори шампионът Спарта Прага се задоволява само с 1:1 в гостуването си в Бълшани. Позицията пък отрежда нов исторически момент - първо участие в турнира за Купата Интертото.

Някъде по това време собственикът Хваловски, ощастливен от небивалите достижения на отбора си, решава на щедро сърце да инвестира в клубната база. Само за година Бълшани разполагат с невиждан и до днес в кое да е друго село спортен комплекс. В съседство на стадиона, чиято главна трибуна е подновена, са построени общо 7 тренировъчни игрища, няколко тенис кортове, игрище за плажен волейбол (б.а. Село Бълшани е на над 380км от най-близкото море), алеи за джогинг, както и кичозен хотел със съвременен фитнес и рехабилитационен център. В следващите

години от тези удобства в своите летни лагери ще се възползват клубове като Байерн Мюнхен, Марсилия, Динамо Москва, Зенит и Евертън.

Обратно на зеления терен, първата кампания в евротурнирите е много повече от просто паметна. Две години след като се класира за елита на Чехия, Хмел Бълшани вече громи отбори като беларуския Днепър Могилев и гръцкия Каламата, за да отпадне все пак от сънародниците си от Сигма Оломуц на полуфинал. Успехите през следващата година в турнира сензационно са повторени, а на полуфинал 16 минути и само един гол не достигат за участие във финалите на Интертото за сметка на италианския Бреша.

В домашното първенство пък Хмел надминават очакванията дори на собствения си благодетел.

“Разбира се, че от самото начало планирахме да се задържим поне една година в първия ешелон,” споделя Хваловски. “Нямахме ни най-малка представа колко скъпо ще ни струва това. В крайна сметка тази една година се превърна в осем години.”

Един от най-незабравимите резултати за провинциалния тим идва през есента на 2001 година, когато у дома са сразени с гръмкото 3:0 действащите шампиони Спарта Прага.

“Когато победихме Спарта Прага с 3:0, техните фенове почти разрушиха някои от бараките в селото ни от гняв,” разказва друг бивш служител Йосиф Пешек.

И ако дълговете на клуба постепенно се натрупват, то счетоводните книги отчитат също толкова голям обратен приход от продажба на играчи. В контекста на постепенно увеличаващия се ресурс на всички останали чешки отбори, годишният бюджет на Хмел Бълшани никога не надминава един милион евро. От жизненоважна помощ идват и изходящите трансфери на играчи като Вацлав Дробни (преминал в Страсбург за 1 милион евро), Ян Шимаек (трансфер в Ханوفر за 1,25 милиона евро), както и Петър Чех (трансфер в Спарта Прага за 735 хиляди евро и още 500 хиляди евро от допълнителни клаузи след преминаването му във френския Рен). За сравнение Чех пристига в Хмел Бълшани 2 години по-рано за едва 13 хиляди евро от академията на Виктория Пилзен.

Но докато успехите са така сладки и сякаш дълготрайни, те неминуемо се осланят на Хваловски. Без него клубът би се сринал финансово само за няколко месеца, а масовото изселване на играчи би било неотложно. Ето че през 2001 година се случва именно това - Хваловски е задържан и обвинен за кредитни измами на стойност 1,5 милиона евро. В рамките на следващите 10 месеца той ще окуражава своя клуб единствено от своята килия.

“Никой не доказва нищо. Говореше се, че го бяха натопили,” говори с огорчение Пешек. “Очаквахме футболната асоциация да

поеме временен контрол над клуба, но след ареста на Франтишек всичко приключи.”

След години на съдебни процеси идва и финалната присъда - 10 години затвор за Хваловски за кредитни измами към една от най-големите чешки финансови институции, Комерчни банк. Повечето му активи също са иззети, в това число и футболните му вложения. Така пропадането на Хмел Бълшани става неминуемо, а злощастната дата настъпва през 2006 година, когато тимът изпада обратно във втора дивизия. В следващите 5 години участието на “хмеловите” е да изпаднат още цели 4 пъти, а в началото на сезон 2016/2017 година липсата на достатъчно играчи води до преустановяване на историята на 70-годишния клуб.

Няколко години след освобождаването си от затвора, бившият собственик Хваловски все още си спомня с умиление за онзи 8-дивизионен селски отбор, който 20 години по-късно завърши като 6-тия най-добър в Чехия. Неговият най-топъл спомен обаче не са нито победата над Спарта Прага, нито полуфиналите в Купата Интертото.

“Доскоро бях на почивка и показвах видео клипове на внука ми от някои пролетни мачове на Хмел през 2004 година. След първия полусезон Бълшани бяха на самото дъно в поддръждането с едва 2 победи от 16 мача. Но въпреки това оцеляха. Всеки пролетен мач беше като последен. Какъв спомен само...”

Глава 36

Най-кратката кариера на футболист във Висшата лига: 8 секунди

Преди да ви разкажем историята на Ник Кълкин от град Йорк, бихме искали да се извиним за подвеждащото заглавие. Казваме това, не защото написаното по-горе не е истина, а защото ни бе изключително трудно да преценим колко точно е продължила кариерата на младия вратар в Манчестър Юнайтед. И преди да се опитаме да установим възможно най-точната дължина на неговото игровото време, ще разкажем накратко как се стигна до там, че той въобще да играе за “червените дяволи”.

Мнозина от вас навярно знаят, че един от най-силните трансфери на сър Алекс Фъргюсън като треньор на Манчестър Юнайтед е Питър Шмайхел. Датчанинът е в основата на грандиозните успехи, които клубът има през 90-те и изявите му на вратата на “дяволите” се помнят и до днес. Апогеят на този период е спечелването на требъл от трофеи през 1999г. След края на сезона, Шмайхел напуска Юнайтед, а Фъргюсън е оставен с трудната задача да намери негов заместник.

Това, което следва, е поредица от комични трансфери, които дори великият сър Алекс не може да си обясни и до днес (а сме сигурни, че се е опитвал). И кой е играчът, с който замества най-добрия вратар в света? Марк Боснич! Да, това е човекът, на когото Фърги и щабът му решават да гласуват доверие. Боснич обаче се оказва твърде мързелив и несериозен и изиграва малко над 20 мача за

сезона. Алтернативата в лицето на Реймънд ван дер Гоу не е много по-добра. По-късно през сезона от ръководството са толкова отчаяни, че панически купуват Масимо Таиби (от ФК Венеция), който пък от своя страна се оказва покъртително бездарен и дори един английски спортен вестник му лепва прякора “Слепия венецианец”.

И именно тук някъде за първи път феновете на Юнайтед чуват за Ник Кълкин. Ник е талантлив вратар, който пристига от Йорк Сити през 1995г. Разбира се, за него никога не е било планирано да е титуляр в отбора, а по-скоро да изпълнява ролята на трети вратар, в случай, че някаква грандиозна несполука сполети титулярните вратари.

Само че през август 1999г. звездите се нареждат така, че младежът (едва на 20 г. по това време) да получи своя шанс и да играе за Манчестър Юнайтед. Ситуацията е следната: “червените дяволи” трябва да гостуват на Арсенал на стария им стадион “Хайбъри”. Боснич все още не е във форма, за да е титуляр и сър Алекс решава да стартира с Ван дер Гоу на врата и Кълкин на резервната скамейка.

Мачът е от голямо значение и за двата отбора. Враждата между Фърюгсън и Венгер е в разгара си и всеки сблъсък между тези два съперника в онези години е истинска война от емоции и насилие. Остри влизания, яростни спречквания и непрестанни пререкания са честа гледка и, разбира се, настоящият двубой не е по-различен. Тогава за Арсенал играят и далеч по-корави и заплашителни

футболисти в лицето на Патрик Виера, Мартин Киоун и Тони Адамс.

Самият двубой не разочарова зрителите на трибуните и пред телевизорите. Люнбберг дава преднина на лондончани, а Рой Кийн бележи на два пъти, за да доведе резултата до 1:2 за гостите. Вторият гол е вкаран в 88-ата минута. “Топчиите” не искат да се примирят със загубата и опитват всичко, за да стигнат до изравнително попадение. Така те печелят пряк свободен удар дълбоко в добавеното време от двубоя и изсипаната топка намира Матю Тпсън, който с глава я праща в ръцете на Ван дер Гоу. Вратарят спира топката точно преди тя да мине гол линията, но това, което не успява да спре, е летящият към него като товарен влак Мартин Киоун, който изритва кълбото от ръцете му и го удря със зловещо коляно в лицето. Киоун с впечатляващите си 186 см., изпраща стража на Юнайтед в нокаут и в следващите няколко минути лекарите се опитват да го свестят. В последствие, Ван дер Гоу е изнесен на носилка, а големият момент, който Ник Кълкин очаква търпеливо, най-после пристига.

“Бях толкова щастлив, все едно сме спечелили Световното, когато треньорът се обърна към мен и ми каза ”Ник, подготви се да влезеш в игра!“”, заявява Кълкин в интервю след много години.

Ник се появява на терена в официалния си дебют за Юнайтед и всичко, което трябва да направи, е да изпълни отсъдения наказателен удар от собственото си вратарско поле. Младежът поставя топката и я изритва с все сила в посока вратата на

Арсенал. Преди тя да се е приземила дори, главният съдия дава сигнал за край на двубоя и играчите на Юнайтед се поздравяват за победата. С този сигнал приключва и кариерата на младия вратар като футболист на “червените дяволи”.

Тук изпитваме затруднение да определим колко точно трае кариерата на Ник за клуба. Ако броим времето, в което той изритва топката, до сигнала на съдията, то тогава дължината е под две секунди. Ние обаче ще сме щедри и ще кажем, че по-скоро ще гледаме момента, когато реферът му разшава да заложит топката и да изпълни удара, тъй като все пак часовникът не е спрял и Ник има разрешение да играе с коженото кълбо. По наши сметки, това са около 8 секунди. Ако приемем, че наличните минути, в които даден играч има възможност да участва за един сезон във Висшата лига, са 3420 (90 по 38), то тогава Ник Кълкин е взел участие в скромните 0.003% минути от сезон 1999/2000 за Манчестър Юнайтед.

След три дни Ван дер Гоу се завръща на вратата на Юнайтед, а Кълкин повече не играе за отбора. Той е отдаден под наем в следващите сезони и в последствие продаден. За негово нещастие, единственото постижение, с което може да се похвали като играч на Манчестър Юнайтед е, че държи рекорда за най-кратък дебют в историята.

Абсурдността на ситуацията е подсладена и от факта, че когато Ник е привлечен в Юнайтед, от Йорк добавят клауза, че ако Кълкин се появи в игра за “червените дяволи”, те трябва да играят приятелски мач със Сити на техния стадион “Буутъм Кресънт”.

Няколкото секунди игрово време активират тази клауза. Двубоят се състои на 29 юли 2000 година и докато Юнайтед си тръгват с победа, Йорк запазват приходите от препълнените трибуни от фенове, дошли да видят звездите на “червените дяволи”.

Глава 37

Най-елементарният хеттрик, който Мартин Палермо така и не реализира

Помните ли бившия аржентински нападател Мартин Палермо, който дълги години защитаваеше цветовете на гранда Бока Хуниорс? "Лудият" (El Loco), както го наричаха в родината му, бе пример за спортно дълголетие, след като окачи бутонките на преломната възраст от 38 години. До ден днешен, той продължава да е най-резултатният футболист в историята на Бока, а феновете на "Ла Бомбонера" го боготворят.

За негово огромно съжаление, не всеки мач в кариерата на Палермо е минавал като по ноти. Най-перфектният пример за това е онази безумна юлска вечер през 1999г. в Парагвай, когато Мартин и съотборниците му трябваше да спечелят втория си мач от турнира Копа Америка срещу Колумбия.

Представете си най-ужасния ден, който някога сте имали. Сега го умножете по 10 и вероятно ще придобиете някаква представа през какво мина нападателят в онзи паметен ден. Ако можем да търсим нещо положително от цялата работа, това би било, че Палермо успя да запише името си в Книгата с рекордите на Гинес. С какво ли? Предстои да разберем.

През лятото на 1999г. се проведе 39-тото издание на любопитния турнир Копа Америка. Всички страни от южноамериканския континент, заедно с гостите от Япония, се впуснаха в яростна надпревара за спечелването на най-старата международна награда в света на футбола. Домакин на събитието бе Парагвай, а по стара традиция се очакваше главните фаворити да са големите врагове Бразилия и Аржентина.

По това време селекционер на "албиселесте" бе един друг човек, който също е известен с прозвището си "Лудия" - Марсело Биелса.

Той внимателно бе селектирал състава си, а в него попадна и топ голмайсторът на Бока Мартин Палермо. По това време на 25 години, стрелецът бе в пика на кариерата си.

Снажният голаджия бе в основата на успеха в първия мач на своите в турнира, вкарвайки 2 гола на Еквадор за крайното 3:1. Добрият старт на Палермо обаче бе пресечен в следващата среща с коравия тим на Колумбия, който се превърна в същински кошмар за всеки един, който гордо се нарича син на Аржентина.

Пет минути след началото на срещата, "гаучосите" организират атака отляво и топката е центрирана в наказателното поле на техните опоненти. Палермо скача и се приготвя да стреля от воле. Ъгълът не е идеален, така че е малко вероятно нападателят да успее да пронизва колумбийската врата. Въпреки това, бранителят на "трикольорите" Александър Виверос се паникьосва и избива топката с ръка. ДУЗПА ЗА АРЖЕНТИНА!

Палермо спокойно взима топката и я поставя на точката, отстояща точно на 11 метра от голлинията. Белите му обувки правят бързи крачки, а левият му крак пронизва кълбото със страшна сила. Нападателят вдига поглед и вижда, че шутът му се забива в напречната греда и топката излиза в аут. Е и? Всеки може да пропусне дузпа. Палермо енергично се връща в центъра на терена, хвърляйки бърз поглед към треньора Биелса, който прави недоволна гримаса. Мачът едва сега започва, ще има и още шансове.

Оказва се, че въпросната юлска вечер е една от най-натоварените в живота на парагвайския съдия Убалдо Акино. Пет минути по-късно, колумбиецът Арлей Бетанкурт нахлува мощно в наказателното поле на Аржентина, а бранителят на английския Арсенал Нелсон Вивас застава на пътя му. Бетанкурт пада като посечен - ДУЗПА ЗА КОЛУМБИЯ!

След кратък спор, защитникът на Интер Иван Кордоба си наглася топката и се готви да стреля. Титулярният изпълнител Хамилтън

Рикард, който години след този мач ще играе и за софийския ЦСКА, не е щастлив, но в крайна сметка Кордоба е по-настоятелен. Той се засилва, а аржентинският страж Херман Бургос танцува по голлинията. Той обаче избира грешната страна и Колумбия повежда в резултата, а Кордоба е в прегръдките на съотборниците си. Бургос определено не е перфектният вратар, но Биелса се вижда принуден да го извика, тъй като титулярът Карлос Роа ненадейно прекратява кариерата си и се укрива, тъй като вярва, че идва краят на света.

След първите 45 минути таблото показва следния резултат:
Аржентина 0-1 Колумбия

Втората част започва вихрено. Едва две минути след неговото начало, същият този Хамилтън Рикард скача за една висока топка в наказателното поле на "албиселесте" и се строполява на тревата. Най-близко до него е аржентинският капитан Роберто Аяла, но той не го е покрил добре и се налага да го фаулира. ДУЗПА ЗА КОЛУМБИЯ!

Камерите показват изражението на Марсело Биелса. Той продължава да гледа гневно, но все още сдържа яда си. Този път потърпевшият застава зад топката, но шутът му е спасен лесно от Бургос.

20 минути преди края на срещата колумбийците продължават да водят, но никой не предполага, че шоуто е запазено за последните минути. Аржентина е и с човек по-малко, тъй като Хавиер Санети в рядък изблик на неточност удря с лакът противников футболист в лицето и е отстранен с директен червен картон. "Трактора" навежда глава и спортсменски стиска ръката на съдията на път към съблекалните.

15 минути до края. Друг млад футболист на Бока, Хуан Роман Рикелме, продължава да опитва всячески да помогне на своите да избегнат поражението. Той отправя високо центриране към

Палермо на далечната греда. Таранът играе с глава, а кълбото попада... отново в ръката на Виверос! ДУЗПА ЗА АРЖЕНТИНА!

Едва ли някой може да каже какво точно си е мислел Виверос в онзи момент, но двубоят се играе едва няколко дни преди петгодишнината от смъртта на Андрес Ескобар. За незапознатите, този колумбийски футболист си вкарва автогол по време на Световното първенство в САЩ през 1994г. и след това е застрелян заради постъпката си.

Решен да изкупи винага си, Палермо грабва топката и отново я поставя на бялата точка. Той прави дълга засилка, а аржентинският коментатор на срещата Марсело Араухо шепне в очакване: *"Vamos Martin, vamos..."*

Ударът на нападателя обаче е по-лош и от първия и топката прелита над вратата. Той вече не е толкова спокоен и опъва гашетата си от яд, докато по аржентинската телевизия продължава да кънти гласът на Араухо: *"Не, мили Боже, как може това да се случи?"*

Биелса не може да понесе повече. Той побеснява и съдията Акино го праща на трибуните, от където той продължава да крещи като обезумял.

В последвалата атака колумбийците печелят ъглов удар. Палермо, който все още не може да преживее втория си пропуск, застава да пази близката греда. Кълбото е отправено към него, но той пропуска да го изчисти. Центрирането попада право на пътя на влезлия като резерва колумбийски нападател Едвин Конго, а от там спира в мрежата на Бургос за втори път в мача - 2:0 за "трикольорите".

Двубоят върви към своя край, а минутите безжалостно се нижат една след друга. Всички очакват най-сетне да падне гол в колумбийската врата, но той отново идва на отсрещния край. Друга резерва - Жониер Монтаньо, прави резултата класически с

хубав прехвърлящ удар от дистанция. Аржентина е разбита. "Гаучосите" търпят неочаквано поражение, което поставя под въпрос класирането им за четвъртфиналите.

И все пак съдбата не е казала последната си дума. Тя дава на Палермо нов шанс поне да отбележи почетен гол за своите. Той пресича една топка и се впуска към наказателното поле на Колумбия, където е повален от голмайстора Кордоба. ДУЗПА ЗА АРЖЕНТИНА!

Невероятно, но отново нападателят на Бока застава зад топката. 99 от 100 мениджъра биха разпоредили някой друг да стреля от 11-метровия наказателен удар, но Биелса е в прекалено голям амок, за да разсъждава трезво. Палермо добре си спомня за тази ситуация:

"Бях близо до това да експлодирам. Концентрацията ми беше почти нулева. Чувствах се сам, като зло куче."

Логично, исполинът пропуска и при третия си опит да вкара от бялата точка, като този път ударът му е спасен от вратаря Мигел Калеро.

Край на мача. Аржентина 0-3 Колумбия

"Албиселесте" все пак успяват да победят Уругвай в третия мач от групата, а Палермо се връща в правия път с гол през второто полувреме. Така Аржентина остава на второ място и се класира за четвъртфиналите, където обаче отпада безславно от големия фаворит Бразилия. "Кариоките" печелят с 2:1 с голове на Ривалдо и Роналдо, а в края на турнира триумфират с купата.

След края на Копа Америка през 1999г., Мартин Палермо не получава повиквателна за националния отбор в продължение на 10 години. В края на световните квалификации за Мондиала в Южна Африка през 2010г., тогавашният наставник на Аржентина Диего Марадона отново кани нападателя на Бока да бъде част от тима. Тогава той е вече на 35 години, но "албиселесте" са на прага

на това да не се класират за турнира въобще. Тъкмо Палермо вкарва решаващ гол срещу Перу в последната минута, за да подпечата билетите на Меси и компания за Африка.

Аржентинците куфееят, а Диего Марадона обезумява от радост и се хвърля на плонж в една огромна локва. Възмездие! Чакано в продължение на 10 години, но най-сетне Мартин Палермо стига до своето така желано възмездие...

Глава 38

Да загубиш с 0:149

Съвсем наскоро бях на куиз, където водещият зададе въпроса: Коя е най-голямата загуба/победа в историята на футбола?

Неколкцина смело предположиха, че става дума за онова 31:0, с което Австралия размазва Американска Самоа в световна квалификация за Мондиал 2002 в Япония и Южна Корея.

Да, ама не! Това е доста далеч от най-голямата победа/загуба в историята. Тя идва на датата 31 октомври 2002г. и е в мач от мадагаскарското първенство между съставите на Адема и СОЕ. Как обаче е физически възможно да паднат 149 гола за 90 минути? Нима някой може да вкара почти по 2 гола на минута? Ето я и цялата история:

Играят се последните мачове от шампионата в Мадагаскар за сезон 2002. В един от тях става ясно, че отборът на СОЕ (Стад Олимпик де Емирн, Мадагаскар е бивша френска колония) губи титлата, която е завоювал през 2001г. за сметка на АС Адема. Това се случва, тъй като Адема прави равенство с тима на ДСА Антананариво, като в заключителните минути на срещата реферът отсъжда спорна дузпа и Адема се добира до равенството 2:2, което ги прави недостижими на върха.

Бесни от този развой, играчите на СОЕ решават да протестират срещу това решение на съдията в прекия мач между тях и Адема, който по програма се играе непосредствено след гореописания. Те

няма как да се преборят за титлата, за това решават да си вкарват автоголове. Някои източници твърдят, че има договорка между рефера и отбора двубоят да не бъде прекратяван. Явно времето е стигнало за точно 149 попадения в собствената врата. Гледката е толкова отблъскваща, че хората по трибуните отиват в клубния офис и искат да им бъдат върнати парите за билети.

В резултат на това, мадагаскарската футболна федерация раздава обилно количество наказания. Треньорът на СОЕ Зака Бе, обвинен, че е главният инициатор на цялата тази работа, е със спрени права за 3 години, а освен това му е забранено въобще да посещава футболни срещи за този период. Играчите на тима Мамисоа Разафиндракото (капитан на националния отбор), Манитранирина Андрианиаина (капитан на СОЕ), Николас Ракотоариманана и Доминик Ракотонандрасана също отнасят наказания да не играят до края на сезона, както и да не посещават мачове. Останалите футболисти и от двата отбора получават предупреждение от мадагаскарската федерация да се отнасят по-сериозно към официални футболни мачове и биват заплашени от сериозни санкции при бъдещи подобни прояви.

Самата федерация на островната страна е заплашена със закриване от спортното министерство на Мадагаскар, но решението в последствие е отменено. Загубата остава в историята като най-голямата откакто съществува играта, задминавайки двубоя за шотландската купа от 1885г. между отборите на Арброут и Бон Акорд, който завършва при резултат 36:0.

Глава 39

Лудият мач, в който вратарят Дейвид Джеймс бе пуснат в нападение, за да донесе победата

Историята на любимата ни игра е изпълнена с налудничави моменти, които ѝ придават чар, лудост и характер. Именно на такъв незабравим момент свидетели стават феновете на Мидълзбро и Манчестър Сити в един на пръв поглед нормален следобед. Всичко се променя, след като треньорът на “гражданите” Стюърт Пиърс решава да извади един от халфовете Клаудио Рейна и да го замени с резервния вратар Ники Уивър. Уивър застава между гредите, а мястото на Рейна на терена е заето от... Дейвид Джеймс - титулярният вратар на отбора. В края на тази статия ще ви споделим какви са разсъжденията на наставника, за да стигне до извода, че играещият вратар е човекът, който ще му спечели мача, но преди това нека разгледаме тази курioзна случка.

Значението на двубоя

В месеците преди края на сезона в Англия, двата отбора се намират в яростна битка за място, което ще им даде право да участват в Купата на УЕФА и именно изходът на този финален двубой ще реши съдбата им. За “гражданите” победата е задължителна, тъй като те изостават на две точки от Боро.

За тяхно нещастие, срещата не започва по най-добрия начин. По онова време Сити в никакъв случай не са силата, която познаваме

днес и дори отбори като Мидълзбро са голям залък за тях. Именно гостите откриват резултата в 23-ата минута чрез Джими Флорйд Хаселбанк, но в края на полувремето Кике Мусампа връща надеждите на “гражданите”, като изравнява за 1:1.

След почивката следват доста тегави минути, като никой от двата отбора не успява да намери правилен път към вратата на съперника. С оставащи 5 минути, мениджърът на “небесносините” Стюърт Пиърс решава да направи неочаквана тактическа рокада, за която никой от играчите му не подозира. Той пуска вратаря Дейвид Джеймс в нападение, като на вратата поставя резервния си страж Ники Уивър, появил се на мястото на Клаудио Рейна. Това, което следва, са пет от най-комичните минути футбол, играли се някога.

Дейвид Джеймс: ядрената опция

Самият вратар първоначално решава, че бива заменен, но виждайки да му подават полеви екип на отбора с името си разбира, че Пиърс му възлага надеждите за победата. Самият Дейвид знае, че идеята е налудничава, но все пак е професионалист и заема позицията си в атаката на Манчестър Сити.

Стражът е висок цели 194 см. и естествено, типично по британски, планът е всяко едно следващо центриране да е насочено именно към него. За нещастие (на съперниковите играчи) Джеймс е толкова нескопосан в отиграванията си, че почти всеки негов

замах към топката приключва с посечен футболист на Боро. Вратарят е като огромна резачка, която унищожава всичко по пътя си.

Разрухата на Джеймс

Първото отиграване на Дейвид с топката го намира в наказателно поле на гостите и въпреки че тя е в негово владение, последвалите му финтове някак завършват с негов фаул срещу съперник. Стражът усилено се опитва да пробие през бранителите в червено, но когато кълбото му се изплъзва, той решава да се вреже в краката на защитник.

Както може да се очаква, англичанинът печели няколко единоборства с глава, но безсорно най-големият му принос в двубоя е, че той участва в атака, която води до дузпа. И под “участва” имаме предвид, че присъства в наказателното поле, когато Франк Кедрю играе с ръка в опит да пресече центриране от дясно, насочено именно към Дейвид Джеймс. Разбира се, можем да направим аргумента, че присъствието на грамадния футболист предизвиква паника в дефанса на Боро и благодарение на това дузпата е спечелена.

Роби Фаулър се нагърбва с изпълнението от бялата точка и той... пропуска.

Домакините са разбити от това стечение на обстоятелствата и най-вече Стюърт Пиърс, чиято тактическа рокада можеше да се запомни като нещо гениално. Уви, не е било писано!

Все пак Дейвид Джеймс продължава в опитите си да поразии вратата на съперниците, което води до още едно клане. В последните секунди от двубоя, той намира начин да съсече цели двама футболисти на Мидълзбро, след като още веднъж отчаяно се опитва да удари топката с воле. Подобно на Храбрия шивач, той поваля двамата с един замах!

Крайната статистика за неговата кратка, но легендарна изява като нападател, е следната: 7 докосвания, 4 паса, 2 фаула, 0 точни удара.

Ето какво споделя самият той години по-късно с усмивка:

“На почивката ми бе съобщено, че може да ме пуснат в атака. Не предишния ден, а минути преди това! Ако знаех, можеше да упражня първото си докосване. Все пак спечелих всяко единоборство във въздуха, но пък пропуснах топката при всеки свой замах. Мисля, че ранех всеки играч на Мидълзбро, освен вратаря Марк Шварцър!”

"Логиката" на Пиърс

И за финал ще ви споделим как точно Стюърт Пиърс достига до фрапантната тактическа рокада:

“Вечерта преди двубоя си бях у дома и мислено планирах подхода си за двубоя. Разсъждавах какво да сторя, ако се стигне до равенство в последните минути. Реших, че ще пусна Джеймс в нападение! Надявах се това да е моето скрито асо. Между другото, на пейката имах нападател на име Джонатан Макън, но той рядко бележеше и не играеше добре.”

Точно така, Пиърс дори е разполагал с професионален нападател в същия двубой, но въпреки това решава да се довери на Дейвид Джеймс.

“Наредих на домакиня да ми направи полеви екип с името на Джеймс, но му казах да не споделя за плана на никого. Дори и на самия Дейвид. Асистентът ми бе твърдо против. Когато преминахме 75-ата минута той ми прошепна “сам се оправяй, идиот такъв!” Джеймс помисли, че го заменям, но когато разбра какво се случва, му се хареса. Признавам, че дори не му дадох тактически инструкции. Мислех, че той ще застане на върха на атаката, но Джеймс заигра като “десетка”. Нищо не направи, освен да се спъне в топката на няколко пъти. Това се оказа най-ужасната смяна на всички времена!”

Никой не се изненадва, че в годините след Манчестър Сити, най-високото ниво, на което Стюърт Пиърс е назначен, е като мениджър на отбора на Англия до 21г.

Глава 40

Най-грубият мач в света

В началото на сезон 2020/21 френското дерби между съставите на ПСЖ и Олимпик Марсилия се превърна в истинска война. Сблъсъкът, спечелен от гостите с 1:0, завърши с общо 12 жълти и 5 червени картона. Дори голямата звезда на парижани Неймар не бе пожален. Той получи жълт картон през първата част, а след това в избухналото в последните минути меле бе отстранен с директен червен.

Това ни кара да се замислим: Кой е най-грубият мач в света? Кой мач държи рекорда по показани картони? За щастие, такива информации в киберпространството съществуват, така че ще ви разкажем историята на двубоя между младежките формации на парагвайските Тениете Фарина и Либертад.

Той се играе през месец октомври 2012г. и завършва с рекордните 36 червени картона! Какво се случва, та тази среща да излезе тотално извън контрол?

Пет минути преди края на двубоя, двама футболисти от двата тима се сбиват на игрището, което кара съдията Нелсон Гуилен да ги отстрани с директни червени картони. Вместо да напуснат терена обаче, играчите продължават да си разменят удари, което дава началото на масов бой, в който се включват всички футболисти от двата тима, дори и резервите и треньорите.

Разменят се юмруци, колена, карате-ритници и дори удари с глава. Отнема известно време, преди разбеснялата се тълпа да се укроти и да се прибере в съблекалните. В крайна сметка решението на съдийската бригада е всеки един футболист от двата отбора, без значение дали е бил на игрището или не, да бъде санкциониран с червен картон.

Двадесет и двамата на терена биват наказани, както и техните резерви. След края на въпросната среща, президентът на домакините от Тениете дава бясно интервю, в което не може да скрие гнева си:

"Съдиите изобщо не останаха на терена. Веднага щом боят се разрази, те избягаха и се скриха в съблекалнята си. Спринтираха директно в тунела. Изобщо не видяха какво се случи. Само че в доклада си бяха измили ръцете, наказвайки всички 36 футболисти."

Президентът на гостите от Либертад подкрепя своя колега, обвинявайки реферите в некомпетентност.

"Съдията трябваше да се погрижи по-добре за момчетата. Трябваше да направи така, че двамата изгонени да напуснат терена веднага и отделно един от друг. Вместо това, той ги упъти заедно към съблекалните и така боят започна отново."

В крайна сметка решението на съдията е подкрепено от властите и в следващите няколко мача Тениете и Либертад изпитват сериозни затруднения да съберат отбори, с които да продължат да се състезават в младежката лига на парагвайската столица Асунсион.

Глава 41

Абсурдни футболни правила, които не просъществуваха дълго

През последните години в световния футбол усилено се налага технологията ВАР. Мненията за него са крайно разнопосочни - някои твърдят, че елиминира грешките и човешкия фактор, а противниците му негодуват. Според тях технологията накъсва излишно играта, отнема емоцията от вкараното попадение, както и отсъжда спорни ситуации, върху които иначе не бихме се фокусирали, като милиметрови засади и докосвания с ръка в изграждането на атаката. В настоящата статия ще ви предложим списък от седем странни футболни правила, които не просъществуваха дълго.

Две точки за домакинска победа, три за успех на госта

През 1981 година английската лига е първата в света, която въвежда три точки за победа. При три точки отборите имат мотивация да търсят победата по-усилено. През 1983 година обаче "Алианс Премиър лийг", позната днес като Конференциите променя правилото и въвежда свое собствено: за домакинска победа се присъждат 2 точки, а за такава на госта - 3.

На теория звучи отлично: гостуващите отбори няма да се окопават и това ще доведе до много голове в срещите. През следващите години Лигата на Конференциите опровергава тезата, че класирането не лъже. При нормални правила Бат Сити щяха да са

шампиони през сезон 1984/85, но завършват 4-ти. След като не се подобряват резултатите на гостуващите тимове, правилото е отхвърлено през 1986/87.

Без засади от фалове

След провала с горното правило от Конференцията се чудят как да подобрят футбола в дивизията и мачовете да станат по-резултатни. През сезон 1987/88 се ражда нова гениална идея - да няма засади при фаулове.

Липсата на голове озадачава управата - шампионът от предния сезон Скарбъро вкарва едва 64 гола в 42 мача. Така идеята е при директно изпълнение на пряк свободен удар да няма засади.

На практика какво се получава: всеки пряк свободен удар праща топката в наказателното поле, където се получава меле, прилягащо повече на ръгбисти. Вместо да доведе до повече голове, правилото прави мачовете ужасяващи за гледане и отпада едва след няколко седмици.

Дузпи от 32 метра

В опит да угодят на публиката в САЩ, организаторите на Северно Американската Футболна Лига излизат с "гениална" идея: всеки

мач, завършил наравно, отива в продължения, където важи правилото на "внезапната смърт".

Ако и в следващите 30 минути не падне попадение, срещата минава в иновативно изпълнение на дузпи: топката се залага на 32 метра (35 ярда) от голлинията и играчите имат 5 секунди, за да я пратят в мрежата.

Вдъхновено от наказателните удари в хокея, правилото опитва да е американската алтернатива на европейските дузпи. В повечето случаи обаче "дузпите" представляват удари от голямо разстояние или изтекло време, преди да се е стигнало до изстрел.

Правилото изчезва заедно с НАСЛ през 1982 година, но е възродено със създаването на МЛС през 1996 година. Слава Богу, през 1999г. най-после отпада.

Преместването на топката с 10 метра

През 2000-та година реферите във Висшата лига имаха правото да наказват защитаващите се при пряк свободни удари отбори, местейки точката на изпълнение с около 10 метра по-близо до вратата. Правилото е въведено, за да се ограничат стари номера като местене на стената или изритване на топката.

Правилото върши работа и мръсните номера се ограничават до минимум. От друга страна, хитрите играчи почнаха да спорят със съдията, за да премести топката по-близо до вратата им. Така за атакуващите играчи става по-трудно да прехвърлят стената и да пратят топката в мрежата от близко разстояние.

ФИФА реши да премахне правилото чак през 2005 година.

Тъч с крак

Конференциите отново се оказват тестова зона за абсурдни правила във футбола. През сезон 1994/95 в тогавашната "Диадора лига", настояща Южна Конференция, се въвежда правилото, според което тъчове се изпълняват с крак.

Нововъведението е пробвано на младежкото Световно през 1993 година, като се смята, че то е по-натурално за играта. Няма нужда играчите да се навеждат, за да хванат топката с ръце и могат да изпълняват бързо тъчове, което да изненадва отбраните. От ФИФА очакват къси пасове, които да направят играта по-красива и атрактивна.

Получава се обаче друго: голяма част от отборите използват ситуациите като фаулове и пращат центрирания дълбоко в наказателното поле. Голяма част от треньорите недоволстват от нововъведението. Мениджърът на Сейнт Албанс Сити Алан Кокрам дори заплашва играчите си, че ще уволни всеки един,

който изпълни тъч с крак. Правилото е отменено след само един сезон.

Златен гол

Въведено през 1993 година, правилото за Златен гол е футболният еквивалент на внезапната смърт в НХЛ. Правилото е просто: който вкара в продълженията, печели моментално срещата.

ФИФА смята, че правилото ще прати отборите в атака, знаейки че един гол ще им донесе победа и ще избегнат рулетката на дузпите. Познайте какво става: в повечето мачове и двата отбора паркират автобустите и играят свръх предпазливо, знаейки че най-малката грешка може да е фатална. Сред най-запомнящите се златни голове е финалът за Купата на УЕФА през 2001 година. Тогава Ливърпул побеждава Алавес с 5:4, като златен автогол си отбелязва Делфи Гели. Правилото отпадна през 2002 година.

Сребърен гол

Целяща да надгради над Златния гол, УЕФА въвежда Сребърен гол през 2003 година. Въведено е, за да ограничи дузпите след редовно време. Правилото гласи, че ако даден отбор вкара през първото продължение, то опонентът му може да се върне в мача само до края на първото продължение. Ако не успее - двубоят свършва в 105-та минута.

Получава се същата ситуация като със Златния гол - предпазлива игра и паркиране на автобуси. Един от най-запомнящите се мачове е 1/2-финала на Евро 04, когато Гърция елиминира силния състав на Чехия със сребърен гол, дело на Траянос Делас. Скоро след това сребърният гол е премахнат.

Българският пример

Разбира се, и България има с какво да се похвали, що се отнася до абсурдни футболни правила. И не, няма да говорим за формата на Ефбет Лига през последните години. Става въпрос за периода между 1984 и 1987 година. Тогава за нулево равенство не се дават точки на нито един от двата отбора. Целта е тривиална - по-атакуващ футбол, повече голове и повече радост за феновете. И познайте какво става - в голяма част от мачовете, които са 0:0 малко преди края, двата отбора си разменят по едно попадение и печелят по една другарска точка.

Глава 42

Почти шампиони: отбори, които са на минути от титлата, но я губят

Ливърпул - Арсенал, 1988/89

Започваме с история от английските терени. Сякаш там е родината не само на футбола, но и на драматичните развръзки, късните победи и инфарктните обрати. В този случай в битката за титлата са се вплели два от грандовете на английския футбол - Ливърпул и Арсенал. Кръг преди края нещата изглеждат по следния начин: "мърсисайдци" водят в класирането със 76 точки и голова разлика +39, а лондончани са на втора позиция с три точки по-малко и голова разлика +35. По принцип прекият мач между двата тима трябва да се изиграе по-рано през кампанията, но трагедията на "Хилзбъро" кара ФА да го отложи за края на месец май. Така Ливърпул и Арсенал излизат един срещу друг на Анфийлд на 26 май 1989г. "Артилеристите" водят през по-голямата част от сезона, но в края биват изпреварени. Ливърпул пък печели финала на ФА къп няколко дни преди този сблъсък и е устремен към дубъл на родната футболна сцена. На Арсенал им трябва чиста победа с 2 гола разлика, което се счита за невъзможно - отборът от града на Бийтълс не е губил с повече от 1 гол разлика на собствения си стадион от над 4 години... Нещата не изглеждат много оптимистично за Арсенал, тъй като след 45 минути игра таблото показва резултат 0:0. Още в началото на втората част обаче Алан Смит открива резултата в полза на гостите, след като засича с глава центриране от фаул на Найджъл Уинтърбърн. Хората на Джордж Греъм обаче не успяват да се

възползват от тази инерция и до последните минути не вкарват нов гол. Редовното време изтича и се очаква всеки момент да бъде сложен край на мача. Топката попада у халфа на Арсенал Майкъл Томас, който нахлува мощно през центъра на защитата на Ливърпул и останал очи в очи с вратаря Брус Гробелаар майсторски го прехвърля за 2:0. "Артилеристите" печелят титлата, тъй като точките и головата разлика на двата тима са еднакви, но лондончани са отбелязали по-голям брой попадения, което е третият показател, който определя класирането. Феновете на Ливърпул са попарени, докато гостуващата агитка изпада в див екстаз!

Бейтар Йерусалим - Апоел Тел Авив, 2009/10

Пренасяме се в една доста различна част от футболна Европа, или по-точно в Азия. Израелската премиер лига винаги е била оспорвана и непредвидима, но през сезон 2009/10 привържениците на най-великата игра в тази страна трябваше да чакат до последната минута, за да научат името на новия си шампион. Форматът на еврейското първенство е силно подобен на нашия и позволява да се стигне до тази нечувана до тогава драма. След края на редовния сезон, Макаби Хайфа води убедително със 77 спечелени точки, а преследвачът Апоел Тел Авив има 71. По правилник, точките на тимове се разделят на две и закръглят. Отборите от топ 6 изиграват по 5 мача, като кръг преди края Макаби водят с 48 точки срещу 46 за Апоел. На Тел Авивския клуб му предстои гостуване на Бейтар Йерусалим, който му е кръвен враг заради събития от преди над 60 години. Макаби пък домакинства на Бней Йехуда. Тимът от Хайфа може да си гарантира титлата

само чрез победа, тъй като главата му разлика е по-лоша от тази на преследвача Апоел. Минута преди края и в двата мача, които се играят по едно и също време, резултатът е 1:1. Апоел Тел Авив също се нуждае от задължителна победа и трябва да чака грешка от Макаби. Така в 92-рата минута, играчът на Апоел Еран Захави бележи красив гол за 2:1, докато другата среща е завършила при резултат 1:1. Титлата се изплъзва от ръцете на Макаби Хайфа и отива при "червените демони".

Мъдървел - Селтик, 2004/05

Навремето един от класните български играчи даде интересно интервю, в което загатна за "трите коня, които дърпат каруцата", визирайки липсата на качество в националния отбор. Такъв е случаят и в шотландската Премиър Лийг, където "двата коня" Селтик и Рейнджърс не позволяват на цялата дивизия да изпадне в посредствеността, теглейки я нагоре във вечната ранглиста на УЕФА. Съперничеството между двата Глазгоуски клуба може да бъде ползвано като пример в учебници по футбол или в книги, описващи защо футболът е много повече от просто игра. Враждуващите тимове от "Старата Фирма" отново са се вплели в яростна борба за титлата за сезон 2004/05, като "детелините" имат предимство кръг преди края. Те водят с 92 точки, с 2 повече от вечния си съперник. В последния кръг те имат на пръв поглед лесно гостуване на посредствения Мъдървел, но място за грешки няма. Рейнджърс взимат мача си срещу Хибърниън, а главата им разлика е по-добра от тази на Селтик, така че пред възпитанците на Мартин О'Нийл няма друга алтернатива освен победа. Крис Сътън дава ранна преднина на "детелините" и нещата изглеждат

сигурни: Рейнджърс ще се простят с амбициите си за титлата. Само че в 88-ата минута, мирният и празничен шотландски следобед в Мъдъруел се превръща в същински кошмар! Нападателят на домакините Скот МакДоналд вкарва превъзходен гол с удар през глава и хвърля в смут О'Нийл и момчетата му. Равенството не върши работа на "детелините", а те вече са пропуснали една дузина изгодни положения да вкарат втори гол и да затворят мача. Вместо това резултатът става 1:1. Отчаяни, играчите на Селтик се хвърлят в яростни атаки, но същия този Скот МакДоналд вкарва втори страхотен гол и прави обратна пълен. Минутата е 92-ра, време за повече драми няма, а някъде там отборът на Рейнджърс избухва от радост.

Персеполис - Сепакан, 2007/08

Този път ще отидем в Близкия изток, където футболът приема фанатични форми. Турнирът е Купата на Персийския залив, или по-конкретно първенството в елитната дивизия на Иран. Ситуацията е доста сходна както тази между Ливърпул и Арсенал от 1988/89, само че в техните роли са местните Персеполис и Сепакан. Исторически погледнато, това е едно от най-яроствните местни дербита, тъй като Персеполис е от столицата Техеран, където обикновено пристига титлата, но пък Сепакан произлиза от най-големия враг на град Техеран - този на Исфакан. Съперничеството е нещо сходно на това между Варна и Бургас. През сезон 2007/08 се получава така, че в последния кръг двата тима трябва да мерят сили помежду си, като изходът от този двубой решава титлата. Сепакан са на първо място, а Персеполис е на две точки назад. Така погледнато, на тимът от Исфакан му стига

и равенство за да бъде провъзгласен за шампион на Иран. Срещата се играе в Техеран, като след 90 минути игра резултатът е 1:1. Тогава съдията дава безумно 7-минутно продължение. Разбира се, страстите са нажежени до бяло. Двубоят е белязан от множество нерви, груби сблъсъци, припирни, физически стълкновения и провокации. Обобщено - персите не си играят когато трябва да постигнат целите си. В 96-ата минута домакините получават правото да изпълнят пряк свободен удар в непосредствена близост то вратата на Сепакхан. След продължително разбъркване, топката стига до защитника на Персеполис Сепер Хайдари, който от близо с глава вкарва за 2:1 и хвърля в див екстаз над 80 000 зрители, препълнили стадион "Азади". Това е и най-драматичният край на иранския шампионат в цялата му история!

ПСЖ - Бордо, 1998/99

За по-младите фенове на футбола - заглавието подвежда. Отборът на Пари Сен Жармен е много далеч от грандовете във френския футбол преди пристигането на арабските собственици. Всъщност по това време, "принцове" са печелили титлата едва 2 пъти в цялата си история! В края на сезон 1998/99 те не участват в борбата за титлата, но решават съдбата ѝ косвено. Трофеят се разиграва между тимове на Бордо и Олимпик Марсилия. Кръг преди края "жирондинците" водят във временното класиране с 69 точки, докато ОМ е с 68 и все още се съвзема от скандала с уредени мачове от 1993г. и това е първият шанс на тима да си върне френския футболен трон. Марсилци правят каквото трябва и взимат победата като гост на Нант с 1:0 в последния ден от сезона, изчаквайки да приключи срещата в Париж между местния ПСЖ и

Бордо. Домакините са на 9-та позиция и не играят за нищо, но все пак дават здрав отпор на претендента за титлата. След изтичане на редовното време, на таблото свети резултат 2:2. По този начин трофеят отива в Марсилия, където вече се стягат за здрави първенства. Не така обаче се стичат нещата. Голмайсторът на Лига 1 Силвен Вилтор вече е вкарал два гола, но Бруно Родригес и Адаилтон Мартинс са възстановили равенството. Секунди преди последния съдийски сигнал, нападателят на Бордо Паскал Феиндуно получава пас отляво и останал очи в очи с вратаря Бернар Лама го преодолява. 3:2 и Бордо е шампион, а за Марсилия остават сълзите.

Манчестър Сити - Куинс Парк Рейнджърс, 2011/12

Нещо от по-новата футболна история. Отново ще се пренесем на Острова, като отново битката за титлата се води не до последната минута, а направо до последната секунда на сезона! Двата основни претендента са манчестърските съперници Юнайтед и Сити. Сезонът е белязан от множество невероятни резултати, но може би най-шокиращият от тях е гръмката победа на "гражданите" на Олд Трафорд с 6:1 над момчетата на сър Алекс Фъргюсън. Двата тима си сменят водачеството солиден брой пъти, като кръг преди края те имат еднакъв брой точки - по 86. Силно вероятно е съдбата на титлата да се реши от головата разлика, която е в полза на Сити. "Гражданите" имат 8 гола преднина пред своя вечен враг, като в последния кръг приемат борецния се за оцеляване Кунс Парк Рейнджърс. Юнайтед пък гостуват на играещия за нищо Съндърланд. Въпреки множеството опити, "червените дяволи" поразяват вратата на домакините едва веднъж и двубоят завършва

при резултат 1:0 с гол на Уейн Рууни. По това време срещата на "Етихад Стейдиъм" се развива по крайно интересен начин и се играе добавеното време. Там Пабло Сабалета открива резултата още през първата част, но през второто полувреме гостите постигат пълен обрат след попадения на Джибрил Сисе и Джейми Маки, а Джоуи Бартън в типичен негов стил си е извадил червен картон. Развоят е шокиращ, като "обръчите" продължават да водят с човек по-малко до самия край. Тогава обаче дикторът на стадиона обявява, че основният опонент на КППР - Болтън, е изгубил мача си и лондончани са спасени. Това вдъхновява Манчестър Сити да сътвори един от най-запомнящите се обрати в историята на футбола. Два късни гола на Един Джеко и Серхио Агуеро все пак печелят титлата за "гражданите", като попадението на аржентинеца пада в 94-ата минута. Юнайтед, които очакват със затаен дъх края на мача на "Етихад", са крайно разочаровани. Те са шампиони за малко над 5 минути, но в крайна сметка титлата отива в синята част на Манчестър, а големият часовник на "Олд Трафорд", отброяващ годините без титла на Сити, е прибран.

Хамбургер - Байерн Мюнхен, 2000/01

Интересни времена от онази епоха в Бундеслигата, в която "баварците" не ставаха шампиони с лекота, а се бориха със зъби и нокти за Сребърната салатиера. Това е и може би най-драматичният финал на който и да е сезон в немското първенство. Кампанията е 2000/01 и не протича по най-добрия начин за Байерн Мюнхен. Те отпадат рано-рано от турнира за купата на Германия, а в шампионата са яростно доминирани от състава на Шалке 04. "Кралскосините", които за последно стават шампиони в

края на 50-те, разполагат с невероятен отбор и в даден момент изглеждат като фаворити за трофея. Няколко кръга преди края те надиграват Байерн с 3:1 наред Мюнхен, а играчи като Ебе Санд, Жералд Асамоа, Йорг Бьомер, Андреас Мюлер, Томаш Хайто и Нико ван Керхофен играят най-силния футбол в кариерите си. Само че в предпоследния кръг се случва нещо, заради което старши треньорът Хууб Стевенс дълги години ще си скубе косите. Супер-фаворитът Шалке губи като гост на борещия се за оцеляване Щутгарт с 0:1, а попадението за "швабите" бележи Красимир Балъков. В същото време Байерн печели срещу Кайзерслаутерн и кръг преди края води с три точки. В последния ден от сезона, Шалке посреща на стария си "Паркстадион" друг отбор от дъното - Унтерхахинг и го разбива с 5:3, след като до 70-тата минута губи с 2:3. Настроението в Гелзенкирхен е превъзходно, още повече че от "АОЛ Арена" долитат радостни новини. Там в 90-ата минута домакините от Хамбургер повеждат срещу Байерн с 1:0 и по този начин титлата е в ръцете на "кралскосините". Сергей Барбарез огорчава Оливер Кан с глава и "баварците" изглеждат сразени. Само че тук те демонстрират непримиримата немска воля, донесла им толкова много успехи през годините. А и късметът им се усмива! Чешкият защитник на Хамбургер Томас Уйфалуши връща топката назад към вратаря си и той... я улавя с ръце... Непряк свободен удар вътре в наказателното поле, а капитанът на Байерн Шефан Ефенберг отстъпва изпълнението на шведския защитник Патрик Андерсон. Той се засилва и със зверски шут изравнява резултата, а минутата е 93-та. По ирония на съдбата, вратарят на Хамбургер се казва Матияс Шобер и играе под наем там тъкмо от Шалке 04. Байерн печели титлата с точка преднина, но никой на "Паркстадион" не знае. Там се вихри як купон, като теренът е наводнен от бира и празнуващи хора. Цели 15 минути запаленковците са държани в

невидение, че реално тимът им изпуска титлата. Явно никой не иска да съобщи тягостната вест, но накрая се намира един видеооператор, който пуска на табло повторение от гола на Андерсон. Над 60 000 зрители гледат попарени как Отмар Хитцфелд и компания се радват и пият бира. Шалке са шампиони за точно 4 минути...

Глава 43

"На гости" на Копа Америка

Следящите турнира Копа Америка често се чудят защо отбори като Катар или Ямайка играят в надпреварата и не би ли трябвало континенталното първенство да включва само държави от Южна Америка. Практиката с поканени отбори е уникална в континенталните първенства и от 1993г. досега Копа Америка се играе в този формат. В предпоследното издание на турнира участваха Катар и Япония, които играха финал в Купата на Азия. Катарският отбор пък имаше възможността да стане шампион на два континента едновременно, но я пропусна.

Ето и кои тимове извън Южна Америка са участвали в турнира.

Мексико

Най-очевидният и географски близък гост, който да повдигне качеството на турнира. Копа Америка 2019 беше първият турнир от 1993г. насам без участието на „трикольорите“. Мексиканците са близо до титлата на два пъти, но губят финалните мачове. През 1993г. играят финал с Аржентина, но „гаучосите“ триумфират с два гола на Габриел Батистута във вратата на Хорхе Кампос. През 2001г. „трикольорите“ пък не успяват да надиграят домакините от Колумбия (0:1 във финалния мач, гол на Иван Кордоба). Освен това мексиканците завършват три пъти на трето място, а през последното си участие през 2016г. отпаднаха на 1/4-финал.

САЩ

Другият гост в първото издание на Копа Америка в новия ѝ формат е САЩ. През 1993г. професионалният футбол в страната е все още в зародиш и логично „янките“ отпадат в груповата фаза. Две години по-късно на турнира в Уругвай обаче САЩ достига 4-то място, а особено запомняща се е победата над Аржентина с 3:0 в груповата фаза.

След възникването на Мейджър Лийг Сокър през 1996г. и предвид формата в рамките на календарна година, САЩ отказват поканите за Копа Америка до 2007г., когато участват на турнира във Венецуела. Боб Брамбли вика голямо количество дебютанти и тимът записва 3 загуби, оставайки последен в групата. През 2016г. САЩ е домакин на юбилейното издание на Копа Америка и записва още едно 4-то място в турнира.

Коста Рика

Костариканският тим едва ли е от класата на Мексико и САЩ, когато е поканен за първи път през 1997г. На турнира в Боливия „Лос Тикос“ отпадат безславно в груповия етап. През 2001г. обаче костариканците печелят групата си, водени от голямата звезда Пауло Уанчоп, който вкарва 5 от 7-те гола на костариканците на турнира. В ¼-финалите обаче Коста Рика отпада от Уругвай, като „урусите“ се класират с късен гол на Пабло Лима.

Централноамериканската страна играе в елиминациите и през 2004г., когато е спряна от Колумбия. Коста Рика участва още два пъти – през 2011 и 2016г., но не успява да мине групата.

Япония

През 1999г. Япония става първата неамериканска държава, участвала в турнира. „Самураите“ обаче записват само една точка (равенство срещу Боливия), и завършват последни в групата си. Тимът е поканен да участва отново през 2011г., но след като страната е ударена от цунами през март същата година, участието е отменено. През 2015г. организаторите канят Япония и Китай, като и двете азиатски държави отказват. 20-години по-късно Япония отново играе в първенството на Южна Америка.

Хондурас

На турнира в Колумбия през 2001г. първоначално трябва да участва Канада, обаче две седмици преди състезанието се съобщава за отменянето му. Треньорът Холгер Осиек праща футболистите по домовете им. Пет дни преди заплануваното откриване на турнира се взема решение, че все пак Копа Америка ще има. В последния момент е поканен Хондурас, който въпреки че няма кой знае каква подготовка, сензационно стига до третото място. В 1/4-финалите централноамериканската страна отстранява Бразилия, побеждавайки с 2:0, а в мача за трето място печели срещу Уругвай след изпълнение на дузпи. Плеймейкърът на тима Амадо Гевара пък е избран за най-добър играч на турнира.

Ямайка

„Реге бойс“ са асоциирани най-често с участието си на Световното първенство през 1998г., а единствените им успехи на международно равнище са трето място в Златната купа на КОНКАКАФ същата година и шест титли в Карибската купа. Ямайка дебютира в Копа Америка през 2015г., но губи и трите си мача, без да вкара нито един гол. Вероятно островната страна е пазела силите си за шампионата на Северна Америка, където играе финал само месец по-късно. „Реге бойс“ участват за втори път в Копа Америка през 2016г., но отново отпадат с три загуби и нито един вкаран гол.

Хаити

За разлика от ямайските си колеги, отборът на Хаити успява да се разпише веднъж при единственото си участие през 2016г.. Е, вярно че допусна цели 12 гола, но в група с Бразилия, Перу и Еквадор едва ли някой е очаквал геройства от момчетата на Патрис Невеу.

Панама

„Лос Каналелос“ също участват за първи път на Копа Америка през 2016г. Тимът се представя традиционно силно в Златната купа на КОНКАКАФ, което им печели и покана за

южноамерикснакия шампионат. Панамците побеждават Боливия с 2:1, но класата на централноамериканците стига само за третата позиция в групата, след поражения от бъдещите финалисти Аржентина и Чили. Все пак международният опит на тима беше от полза предвид историческото класиране на Световно първенство 2 години по-късно.

Тенденцията с участие на гостуващи отбори бе планирана да продължи и на изданието през 2020г., но заради разразилата се пандемия турнирът бе отложен за 2021г. и се проведе в нов формат, без да има отбор от извън Южна Америка. Все още в Копа Америка не е имало участник от Европа, макар организаторите вече да са водили преговори с федерациите на Испания и Португалия.

Глава 44

Най-ужасните дебюти в историята

Помните ли как наскоро английският вратар Джо Харт тотално прецака отбора на Торино в официалния си дебют? Грешка при корнер и след това извършено нарушение за дупа. Безспорно това е един от най-ужасните дебюти в историята на футбола. Всъщност на Джо Харт не му потръгна още при пристигането му в Италия, като хората в клуба бяха объркали името му в отборния списък.

Работата е там, че всъщност има по-лоши дебютни мачове дори и от този. Всеки играч иска да впечатли новия си клуб и да си извоюва титулярно място, но понякога тези амбиции водят до апокалиптични резултати.

Това са десетте най-ужасни дебюта в историята:

Джонатан Уудгейт

Това трябваше да е абсолютният връх в кариерата му, но вместо това се превърна в същински кошмар. Когато правят биографичен филм за Джонатан Уудгейт, той със сигурност трябва да е в жанра с ужасите. Любимец на феновете на Нюкасъл Юнайтед по време на престоя си на "Сейнт Джеймсис Парк" и английски национал, защитникът достига апогея на кариерата си, когато колосът Реал Мадрид го привлича за 13,4 милиона паунда през 2004г. Още

повече, че по това време Джонатан е трайно контузен, което отлага дебюта му с повече от година. Когато все пак назрява моментът той да изиграе първия си мач с бялата фланелка, Уудгейт осъзнава, че щеше да е по-добре въобще да не се беше връщал на терена. В двубой между "белия балет" и Атлетик Билбао, англичанинът първо си отбелязва трагикомичен автогол, след което получава и червен картон за две безобразни нарушения. Самият Уудгейт коментира случилото се по следния брилянтно компетентен начин: "Очевидно е, че не исках да си вкарам автогол. Не мога пък да повярвам, че ме изгониха."

Али Диа

Този човек оглавява много антикласации. Каквито и други отрицателни списъци да се появят, той със сигурност ще присъства във всеки един от тях. Али Диа е един от примерите защо никога не бива да се доверяваш на агент, когато той говори за таланта на клиентите си. Историята е позната, но ще я разкажем още веднъж. В една прекрасна вечер мениджърът на Саутхямптън Греъм Сунес (който също присъства в не една и две антикласации) получава телефонно обаждане от човек, представящ се за мегазвездата на световния футбол по това време и играч на годината Джордж Уеа, който му предлага да вземе братовчед му Али Диа при "светците". Диа бил изиграл 13 мача за ПСЖ и бил национал на страната си Либерия. Сунес бърза да си осигури подписа на "таланта" преди някой друг да го изпревари без дори да провери истинността на тези твърдения, предлагайки месечен контракт на играча. След само една тренировка с първия отбор, Диа е записан като резерва в мач на Саутхямптън срещу Лийдс. Мат Льо Тисие казва на Сунес:

"Трениер, той не е много добър. По всяка вероятност няма да се справи", но думите му са игнорирани. Трагичното представяне на Дия в мач на резервите срещу Арсенал също не е взето под внимание - теренът бил наводнен. Когато той влиза като резерва на мястото на същия този Мат Лъо Тисие в двубоя срещу Лийдс, истината лъсва наяве. Легендата на "светците" обича да си спомня: "Неговото представяне беше комично. Той уж влезе на мое място, но така и не се разбра на каква позиция играе. Просто се скиташе из терена." Али Дия е изтърпял точно 53 минути преди да бъде изваден от мача и освободен от отбора броени дни след това. Джордж Уеа отрича изобщо да се е обаждал на Сунес и да има братовчед с такова име. Кой точно е Али Дия остава загадка и до днес.

Джейсън Кроу

Дори дебютът на Джонатан Уудгейт може да се окачестви като продължителен и успешен въпреки преждевременното му напускане на терена в сравнение с този тук. Джейсън Кроу е юноша на Арсенал и му се налага да дебютира за първия тим на "артилеристите" в мач от турнира за Купата на Лигата срещу Бирмингам през 1997г. Престоят му на игрището обаче продължава точно 33 секунди. След това Кроу извършва адски груб фал срещу съперник и моментално е изгонен от съдията Юрая Рейни. 33 секунди! Най-бързият червен картон в историята на английския футбол. Кроу никога повече не играе за Арсенал, но пък играе срещу тях цели 14 години по-късно в мач за купата на Футболната Асоциация, когато през 2011г. "топчиите" мерят сили с Лейтън Ориент на "Емирейтс". Този път играчът изкарва на терена

цели 65 минути и напуска не поради червен картон, а защото е заменен. Добра градация за 14 години.

Крис Ивелумо

Интересен факт около шотландския нападател е, че му се отваря възможност да дебютира в националния отбор на страната си, когато е вече на 30 години. Разбира се, има си причини за това, една от които ще опишем тук. Той никога през живота си не е играл елитен футбол, но в началото на сезон 2008/09 започва много силно и бележи гол след гол за клубния си Уулвърхамптън в Чемпиъншип. Това все пак води до повиквателната му за Шотландия за световната квалификация срещу Норвегия през октомври 2008г. Около 35 минути преди края на мача, Ивелумо се появява в игра и търси своя шанс да се превърне в герой на цяла една нация. Резултатът е 0:0 когато шотландците организират добра атака и прострелно центриране по земя преодолява вратаря на норвежците и намира Ивелумо сам пред опразнената врата. Вместо да отбележи, той някак си успява да стреля в страни и вместо герой да се превърне в грешник. Целият "Хемпдън Парк" издава някакъв странен звук, който ако се заслушаш внимателно може да разтълкуваш като "Тоя наистина ли пропусна това?" Самият Крис Ивелумо е много нещастен от своя пропуск. Той го гледа на запис в продължение на дни след края на срещата, решен повече да не го повтаря никога, заявявайки: "Аз съм горд шотландец, обичам страната си и винаги се старая да я прославям!" Е, Крис, тук не можем да не се съгласим с теб...

Стенли Милтън

Кой ли не мечтае да отбележи гол в дебюта си? Дори вратарите често си представят, че се vyplащават в киберфигурките на култовата игра ФИФА, правейки страхотен рейд през целия противников отбор и бележейки феноменално попадение. За съжаление дори и в кварталните мачлета, винаги има някой, който трябва да пази и да се лиши от тези си мечти. Такъв е случаят със Стенли Милтън. Името не ви е познато? Не се притеснявайте, не сте само вие. Стенли Милтън е млад вратар на английския Халифакс през 1934г. В мач срещу Стокпорт Каунти, той прави дебюта си, но той е доста неуспешен и на почивката неговият тим губи с 0:2. Решен да помогне за обрат, Милтън прави точно това, което не трябва. Той се впуска напред, опитвайки да върне някой от головете. За негово нещастие, Стокпорт не показват и капка разбиране и отбелязват още 11 попадения във вратата му. След последния съдийски сигнал, резултатът е 13:0, което остава в историята като най-тежката загуба в цялата история на Халифакс Таун. За щастие, през 2008г. клубът е реоснован и тези резултати са заличени.

Гаетано Берарди

Още едно слабо познато име, но набързо ще ви въведем. Това е играч, оставил ясна следа върху престоя си в Лийдс Юнайтед, най-вече в дебютния си мач през 2014г. срещу Акрингтън Стенли за Купата на лигата. Двубоят се играе на "Еланд Роуд" и йоркшърските фенове се приготвят за истинско футболно шоу. Гаетано Берарди им поднася точно това. Само 2 минути след началото на срещата, той решава да покаже, че освен във футбола,

е доста вещ и в бойните изкуства. По някаква незнайна причина, той прави летящ кунг-фу ритник с двата крака напред срещу свой нещастен съперник. Разбира се, Берарди моментално получава директен червен картон пред слияните погледи на всички на стадиона, включително и на собствените си съотборници. Забавен факт е, че той доскоро игра за Лийдс, въпреки че появяванията му в игра са доста откъслечни, но за 6 сезона на "Еланд Роуд", той е получил цели 7 червени картона. А после казват, че швейцарците били кротки хора.

Емануел Фримпонг

Ако някога решите да привлечете халфа в отбора си, не очаквайте от него да ви шашне по положителен начин в дебюта си. След като получава два жълти и респективно червен картон в дебютния си мач за Арсенал, Фримпонг играе едва в още 5 срещи за "артилеристите" преди да бъде "разкаран" през януари 2014г. "Щастливият" нов притежател на Емануел се казва Барнзли. Самият Фримпонг не се слави с това, че обича да си седи вкъщи в малките часове на нощта. Той първо излиза нацупен на отборните снимки на Барнзли преди началото на сезона, а след това туитва, че преминаването му в по-малко популярен тим ще му пречи на "забиването на мацки". И ако до момента привържениците на Барнзли не са го мразили, то след дебюта му това задължително се е променило. Той получава два жълти картона в рамките само на 7 минути след точно половин час игра за два много груби фала срещу един и същ играч и отново е изгонен. Поне е приключил по-навреме със задълженията си и е имал време да се приготви подобаващо за нощните си приключения в Барнзли след мача.

Хенрик Ларсон

Шведският нападател е един от най-великите в последните 30 години на поста си, но началото за него в Селтик е доста трудно. Преди да стане абсолютна легенда на "Паркхед", той е на прага да бъде заклеймен като "трансферна издънка" от феновете на "детелините". Ларсон пристига в Глазгоу от Фейеноорд за около 650 000 паунда, а мениджърът на Селтик Вим Янсен изказва своето задоволство от трансфера. Така шведът дебютира в мач срещу Хибърниън, появявайки се на терена като късна смяна при резултат 1:1. Едно от първите му действия като играч на "детелините" е да върне топката неадресирано назад, извеждайки противниковия нападател Крис Чарнли сам срещу собствения си вратар. Последният бележи и така Хибс печели с 2:1. Ако това не е достатъчно, в европейски си дебют срещу Тирол Инсбрук, Ларсон си бележи комичен автогол, но поне Селтик печели срещата с 6:3. Тъкмо когато всички на "Паркхед" са вдигнали ръце от него, той започва да показва страхотната си класа и става голмайстор на тима с 18 гола за сезона, а до края на престоя си в Глазгоу бележи 174 попадения в 221 мача.

Златан Ибрахимович

Разбира се, че той самият никога не би си признал, но дебютът на Златан с екипа на Милан се превръща в същинска трагедия. Шведът е известен с голямото си его и ужасно напопаното си самочувствие, подклаждано от феноменалните попадения, които

той постоянно бележи. Така когато през август 2010г. той пристига на "Сан Сиро" от Барселона, от него се очакват велики неща. Само че началото за Златан при "росонерите" е далеч от мечтано. В първия мач за сезона, "дявола" губи от новака Чезена с 0:2 на почивката. Това е и първият мач за Чезена в Серия "А" въобще - мечтан старт за тях. Въпреки това "росонерите" са убедени, че няма да излязат с празни ръце от срещата. Когато в 88-ата минута Милан получава правото да изпълни дузпа и зад топката застава тъкмо дебютиращият Златан, нещата сякаш си идват на мястото. Това е и неговият шанс да спечели публиката, давайки началото на знаменит обрат. Вместо това обаче той пропуска и неговият тим губи срещата. Също като своя сънародник Ларсон, Ибрахимович все пак става голмайстор на тима, а и на цялата Серия А с 28 гола за сезона, но можеше и да са 29.

Греъм Сунес

За мениджърските качества на този шотландец е ставало въпрос и преди. Легенда на Ливърпул, но краят на активната му футболна кариера не е никак грандиозен. В случая потърпевши от стила на Сунес са Глазгоу Рейнджърс. "Сините" го привличат от състава на Сампдория и го назначават за играещ мениджър. Нормално, играчите очакват от своя треньор да води тима с уважение, спокойствие и почитание. Нито едно от тези качества обаче не са присъщи на Сунес. През Август 1986г. той прави своя официален дебют за Рейнджърс в мач срещу Хибърниън на техния "Ийстър Роуд". Типично за мач от шотландската лига, първите 15-тина минути са изпълнение с твърди влизания и словесни пререкания преди самият Сунес да извиси срещата до нови нива на грубостта.

Той прави шокиращо влизане в краката на Джордж МакКлъски, което му печели директен червен картон и дава началото на масов бой. Неговият съотборник Колин Уест пък разбива лицето на свой противник с глава, но за щастие това остава незабелязано от съдията, въпреки че раните на играча на Хибс трябва да бъдат защити край тъчлинията. В крайна сметка 21 от 22-мата на терена получават картони, а Рейнджърс губи мача с 1:2. Само можем да гадаем какво е било настроението в съблекалнята на тима след края на срещата.

Глава 45

Най-краткият шампионат в света

Ние, европейците (или почти-европейците), сме свикнали да гледаме футбол през почти цялата година. Свикнали сме да гледаме мачове всеки уикенд, Шампионска лига през седмица във вторник и сряда, различни двубои за националните купи и т.н., а през лятото - Европейско или Световно първенство. Като цяло са доста кратки периодите, в които наистина няма футбол за гледане. Не така стоят обаче нещата в Гренландия, като тамошният шампионат е известен като най-краткия в света и продължава едва една седмица. Ето и малко повече подробности.

Както всички знаем, Гренландия е най-големият остров в света. Над 80% от територията му е покрита с вечен лед, като той е най-близката земя до Северния полюс. Гренландия е най-рядко населената страна в света, като едва 56 000 души я обитават. Дори гербът ѝ представлява една бяла мечка на син фон. Около 76% от населението са ескимоси, 20% са датчани (чието владение е островът), а останалите са американци, канадци и т.н. Може би най-ненормалното нещо на света е в тези сурови условия да има футбол, но О, ИЗНЕНАДА! Да, има футбол! Не само, че има футбол, а и местното първенство (по-известно като Кока-Кола гренландска лига) е основано през далечната 1954г.! Само за информация - Бундеслигата е основана в познатия ѝ вид през 1963г. Въпреки това, местните футболни ентусиасти срещат редица трудности при организацията и провеждането на първенството.

Както вече казахме, едва 20% от територията на страната е обитаема, въпреки че площта ѝ е колкото тези на Германия, Франция, Испания, Италия, Австрия, Швейцария и Белгия взети заедно. Останалите 80% са сковани от ледник, който е вторият най-голям в света след този в Антарктида. Освен това релефът е хълмисто-планински, което значи че липсват равнините, където да бъдат направени футболни игрища. Само няколко сорта треви виреят при такива условия, което пък допълнително затруднява отглеждането им и поддържането във вид и състояние, подходящи за футболен двубой. Да не говорим пък, че в 9 от 12 месеца тези терени са покрити с двуметрова снежна покривка. Дистанциите между "големите" градове също са невероятно огромни, което затруднява придвижването, като дори и през лятото си е рисковано да потеглиш на пътешествие на хиляди километри за някакъв си футболен двубой.

Въпреки тези ужасяващи условия, играта пленява сърцата на хората, като близо 10% от населението играе футбол професионално (доколкото може да се каже, че в Гренландия има професионален футбол). Доскоро мачовете се играеха на игрища от пясък и чакъл, което пък означава повече работа за лекарските щабове и кондиционните треньори на отборите. Счупените носове, строшените крака и ръце са нещо обичайно и дори очаквано във всеки мач. За да "смегчат" малко условията, играчите поливат обилно терена с вода преди началото на мача, за да могат поне да контролират топката. И все пак шоуто е гарантирано, защото никой никога не знае дали кълбото ще се приземи нормално, или ще отскочи от някоя бабуна и ще излезе в тъч. А за вратарите забавата е още по-голяма. Те носят по няколко ката дрехи, за да

могат да се приземяват безопасно върху твърдата земя. И все пак след всеки мач целите им тела са в синини и повърхностни рани.

За късмет на всички любители на футбола на ледения остров, наскоро Гренландия реши, че иска да става член на ФИФА. За това, съвместно с Датската футболна асоциация, местното ръководство на Гренландския съюз на игрите с топка (тяхната версия на БФС) започна да изгражда изкуствени игрища. Планът е бил да има построени шест игрища до 2021г., но реално темповете са доста по-бързи и на този етап вече има завършени 12 такива.

В първенството взимат участие 10 отбора. За тези 10 места се конкурират 40 тима от целия остров, като играят регионални квалификации. Районите са Северна Гренландия, Централна Гренландия, Южна Гренландия и Диско Залив. Квалификациите се провеждат през юли, а финалният кръг е през август. Десетте отбора се делят на две групи от по пет отбора, като се играе всеки срещу всеки по един път. Арена на цялата финална част на първенството е един стадион, който приема по два мача на ден. Първите два отбора от всяка група се класират за полуфиналите. Останалите 3 отбора от всяка група мерят сили с останалите 3 от другата група. Тоест - петия от група 1 играе срещу петия от група 2 в спор за Деветото място в крайното класиране. Четвъртия от група 1 играе срещу четвъртия от група 2 в спор за Седмото място и т.н. Загубилите полуфиналите играят за трето място, а победителите играят в големия финал. Цялата тази хамалогия се развива в рамките на 7 дни, в които всеки отбор изиграва по минимум 5 мача. Резултати от типа 3:5, 1:13, 0:10 и т.н. са често срещани. Шампион за 2019 е отборът на Нагдлунгуак-48, който се

подвизава в един от големите градове Илулисат (население 4900 души). Той побеждава на финала състава на Г-44 Кекертарсуак с 1:0. Шампионатите през 2020 и 2021г. са отменени заради пандемията. В-67 Нуук пък е най-доминантният тим в историята на гренландския футбол с цели 13 титли. Втори в тази класация е действащият първенец Нагдлунгуак-48 с 11, а трети е отбора на Кисавиарсук-33 с 8.

Като цяло не знаем какви са тези числа след имената на отборите, но предполагаме, че може би е нещо като средната температура на града, от който идват. Сега около 5000 играчи ще трябва да изчакат още близо 8 месеца, за да подновят спора за титлата на Гренландия. Все още не се знае кога точно ще започнат квалификациите за финалния турнир, но едно е сигурно - докато дойде време за това, всички в Гренландия вече изживяват тежката зима, а температурите навън вече са от порядъка на -5 до -17 граудса...

Глава 46

От Байерн до Бароу: Стремглавото пропадане на Болтън Уондърърс

Преди едва 14 години отборът на Болтън хвърли една от големите бомби в европейския футбол, завършвайки наравно 2:2 с Байерн Мюнхен наред "Алианц Арена" в мач от турнира за Купата на УЕФА. Хора като Мирослав Клозе, Лукас Подолски и Франк Рибери бяха шокирани от представянето на скромния английски тим, като дори им се наложи да обръщат резултата след ранен гол на Рикардо Гарднър. Какви луди времена, а?

С огромно съжаление превъртаме лентата до лятото на 2020г., когато решението на Футболната Асоциация да прекрати сезоните в Лига 1 и Лига 2 запрати Болтън, 4-кратен носител на ФА Къп и един от редовните участници във Висшата лига в продължение на цяло десетилетие в началото на века, в четвъртото ниво на английския футбол.

Вместо да направят крачка нагоре, "тротърс" продължиха стремглаво да пропадат надолу във футболната йерархия на Острова след години на невероятен упадък, ужасна управленческа криза и финансов колапс. Това вероятно е и една от най-тъжните истории на модерния футбол.

Уондърърс уверено следват стъпките на отбори като Брадфорд, Олдъм, Портсмут и Суиндън, които също извървяха тежкия и низходящ път от Висшата лига до Лига 2. Повечето от тях успяха

да си стъпят на краката и да спрат потъването си, но никой от тях все още не е успял да достигне до старите си славни дни.

Решението на ФА да използва интересна формула, за да разпредели местата за крайното класиране, навя тъга в сърцата на феновете на Болтън, но в същото време, това бе едно милостиво спасение за клуба. "Тротърс" започнаха сезона с пасив от 12 точки, наложен заради административната бъркотия, а в същото време тимът разполагаше с едва трима футболисти на професионален договор.

Единствената причина, поради която Уондърърс не завършиха на последното 24-то място в Лига 1 бе, защото отборът на Бъри не успя да избегне фалита и преустанови съществуването си през август. За един дълъг и болезнен момент изглеждаше, че съдбата на Болтън ще е същата, но тимът успя да избегне забвението, благодарение на новите собственици, които се появиха изневиделица в последните секунди от поставените срокове. Сезон 2020/21 бе е едва вторият в четвъртото ниво на английския футбол за "тротърс" в цялата им 146-годишна история, но поне сега те ще имат възможност да започнат да изграждат всичко наново.

Болтън никога не са били известни с някаква неவிждана финансова мощ, дори и по време на престоя си във Висшата лига. Когато Сам Алардайс пристигна на тогавашния "Рийбокс Стейдиъм" и успя да спечели финалния плейоф за влизане в елита през 2001г. срещу Престън Норт Енд, "тротърс" трябваше сериозно да се съобразяват с харчовете си и за разлика от тимовете от

дъното на класирането, Големият Сам бе принуден да привлича предимно на играчи под наем или такива без трансферна сума.

Това не му попречи да доведе в Голям Манчестър футболисти като Юри Джоркаеф, Иван Кампо, Фернандо Йеро, Никола Анелка и Джей-Джей Окоча - играчи от световна класа, които бяха печелили световни и европейски купи, но пък бяха позагубили посока и не знаеха как да продължат кариерите си. Кампо бе двукратен носител на КЕШ и директно от Реал Мадрид премина в Болтън. Окоча пък замени шеметния Париж за Ланкашърско градче, известно със своите мелници и остана там цели 4 сезона. И двамата бяха на по 28 години, което се счита за пика в кариерата на всеки един футболист.

Под ръководството на Алардайс, отборът придоби славата на труден и упорит тим, който често успяваше да пребори дори претендентите за титлата. Директният и физически доминиращ футбол бе истински кошмар за всеки, който гостуваше на "Рийбокс", но пък осигури на "тротърс" три поредни класирания в топ 10 на Висшата лига, 2 от които дори в зоната на Европейските клубни турнири. Въпросният сезон с равенството с Байерн далеч не е най-големият успех на Уондърърс. Тогава те успяха да елиминират Атлетико Мадрид в 1/16-финалите от турнира за Купата на УЕФА.

Обикновено методиките на Големия Сам карат хората да го свързват по негативен начин с футбола, но по време на управлението му на Болтън, той бе същински иноватор. През 1983г., когато все още бе активен футболист, Алардайс изкара

известно време в американската МЛС с екипа на Тампа Бей Роудийс - тим, който споделяше стадиона си с отбора по американски футбол от същия град във Флорида.

Точно там Алардайс бе въведен в това как може да се управлява един отбор - масажисти, диетолози, анализиране на статистики и видеозаписи на стари мачове на опонента са само част от нещата, направили сериозно впечатление на англичанина. Дори в началото на 21-ви век подобни похвати не бяха често срещани в английския футбол. Алардайс, който влезе в любимата си роля на аутсайдер, поемайки Болтън, представи всичко това на "тротърс", което позволи на тима сериозно да надхвърли собствените си възможности.

Когато Големият Сам напусна в посока Нюкасл през 2007г., Болтън вече не бе страшилището, което стряскаше сънищата на топ мениджърите в лигата. Тимът започна все по-често да завършва в долната половина на таблицата и логично през сезон 2011/12 изпадна от Висшата лига. Дори тогава едва ли някой изобщо е можел да даде толкова мрачна прогноза за бъдещето на клуба.

След като Уондърърс не успяха бързо да си подсигурят завръщане в елита, тяхното финансово състояние се влоши. Натрупаха се дългове и Болтън загази. Дългогодишният собственик Еди Дейвис, който бе направил цяло състояние от рекламата на елементи за електрически кани и термостати, бе инвестирал в клуба около 180 милиона паунда през годините, но с оглед на задаващите се тежки времена, той също желаше да се оттегли.

Дълговете на тима наброяваха близо 173 милиона паунда, а в същото време "тротърс" се намираха в дъното на Чемпиъншип през декември 2015г., което означаваше само едно - съобщение от данъчните с предупреждение от ликвидация, ако не се направи бързо плащане в размер на 600 000 паунда.

Плащането бе отлагано и отлагано в съда, докато през март 2016г. най-сетне се появи лъч светлина в тунела. Бившият футболист на тима Дийн Холдсуърт и неговата компания купиха контролния пакет акции в клуба и изтеглиха заем в размер на 4 милиона, който да покрие поне временно плащанията.

Въпреки че Болтън изпаднаха в Лига 1, още през следващия сезон те успяха да се изкачат обратно в Чемпиъншип под ръководството на мениджъра Фил Паркинсън. Това бе доста впечатляващо, тъй като по това време на клуба бе наложено ембарго да прави трансфери.

Тогава обаче се случи нещо, което щеше да се окаже пагубно за Уондърърс. На президентското място седна човек на име Кен Андерсън. Той бе изкупил компанията на Холдсуърт и така 95% от акциите на клуба се оказаха в ръцете му. Футболисти като Роб Холдинг и Зак Клъф бяха продадени в опит да се свържат двата края, но загубите на тима продължиха да нарастват.

Сезон 2018/19 се превърна в кистински кошмар. Болтън изпадна обратно в Лига 1, като още през септември получи поредното съобщение от данъчните - общо четвъртото в последните 14 месеца. Цирковете продължиха, когато Андерсън влезе в сериозна обществена полемика с президента на Форест Грийн Роувърс Дейл Винс. Обект на спора бе футболистът Кристиан Дойдж, който бе преминал под наем при Уондърърс тъкмо от Роувърс, но не бе получавал заплатата си в продължение на няколко месеца.

Това провокира Винс да нарече Андерсън "ненадежден и несигурен мошеник". В отговор на това пък Андерсън обвини Винс в "липса на уважение и извъртане на истината". Независимо от намеренията на президента, през февруари 2019 започна търсенето на нов собственик, който да вкара тима в правия път. През април пък и футболистите се вдигнаха на стачка преди мач срещу Брентфорд, защото дълго време не бяха получавали заплатите си.

Най-срамният момент през сезона не бе изпадането, а фактът, че Болтън трябваше да затвори тренировъчния си център, защото не можеше да си позволи да плати тока и водата. По трибуните на "Рийбок", който вече се казваше "Болтън Юнивърсити Стейдиъм", започнаха да се появяват плакати с надписи "Андерсън въл" и "Андерсън - убиец на клубове". Феновете дори изразиха недоволството си от състоянието на тима по време на мача срещу Уест Бромич през януари, хвърляйки десетки тенис топки на терена, което наложи двубоят да бъде прекъснат.

Издаването на тима от Чампиъншип вкара клуба в администрация, а неплатените данъци в размер на 1,2 милиона паунда означаваха, че Болтън ще започне новия сезон с актив от минус 12 точки. През лятото пък играчите заявиха, че не са получавали възнагражденията си за последните 20 седмици, така че по време на старта на сезон 2019/20, клубът все още бе собственост на Андерсън, а в състава бяха останали едва трима футболисти. Другите бяха разтрогнали договорите си по вина на Болтън.

"Тротърс" се обърнаха към академията в търсене на играчи, които да запълнят дупките. Младежите бяха хвърлени в безкомпромисния футбол, който предлага животът в Лига 1 и тежките поражения не закъсняха. Уондърърс заредиха загуби с по 0:5 от Транмиър, Ипсуич и Джилингъм, последвани от унижение и от Родъръм с 1:6.

В същото време съществуването на клуба бе сериозно заплашено, тъй като сделката с консорциума Football Ventures не се осъществи. Изглеждаше все по-вероятно един от отборите, основатели на Футболната лига преди над 140 години, да изчезне от футболната карта.

И докато с Бъри се случи точно това, то Болтън изкара късмет и в последния възможен момент, в последния ден от зададения срок 28 август, клубът се сдоба с нов собственик, въпреки опитите на Андерсън по всеки възможен начин да провали сделката. Администраторът Пол Апълтън, който бе назначен да съблюдава процеса, заяви: "За съжаление господин Андерсън използва

позициите си, за да затрудни и осуети всяка оферта, която не задоволяваше него или неговите цели."

Привържениците на "тротърс", които се бяха събрали пред стадиона, очакваха с нетърпение новини, тъй като крайният срок, даден от футболната лига изтичаше. В последния момент те научиха, че може да дишат спокойно.

Така или иначе, новото управление на Болтън има сериозна работа, която трябва да свърши, за да започне възраждането на този славен някога клуб. Ниската посещаемост, която през сезона бе от порядъка на 6000 души средно на мач, както и наложените ограничения заради пандемията от коронавирус, които ще продължат поне още няколко месеца, ще лишат тима от приходи от билети, а това е един от основните източници на средства за тимове от по-ниските дивизии.

Все пак Болтън успя да се спаси от сигурно заличаване, така че може бавно и полека да започне своето изграждане. След години на разруха и отчаяние, феновете на Уондърърс най-сетне могат да погледнат оптимистично на живота и да зачакат с нетърпение бъдещето, което евентуално да доведе още славни дни за "тротърс", като онази легендарна вечер в Мюнхен преди 14 години...

Глава 47

Батистута: титанът, дарил щастие на милиони и обречен на вечни страдания

В митологията много често героите, които се опитват да помогнат на човечеството, са наказани от боговете. В преданията, които достигат до нас от древните гърци, такава фигура е титанът Прометей, който отмъква огъня и го дарява на човечеството, за да даде начало на цивилизацията им. За този дързък ход, героят е наказан от Зевс: Прометей бива прикован на скала в Кавказ от Хефест. Той забива железен кол в гърдите на титана и го оковава с неразкъсваеми вериги. Така започнали безкрайните мъки на Прометей – всеки ден долитал орел и разкъсвал черния му дроб, който заздравявал през нощта. Героят бил обречен да живее във вечни страдания.

За жалост, съдбата на един по-модерен герой, който също е донесъл щастие на милиони души по цял свят, е сходна. Габриел Батистута, обичан от феновете на всички отбори, в които е играл, но най-вече тези на Фиорентина, е отбелязал 238 гола на клубно ниво и цели 54 за родината си Аржентина. Никой, освен Лионел Меси, няма повече попадения с екипа на “албиселесте”. И при това, асът на Барселона задмина сънародника си едва през 2016г.

Бляскава кариера

Тези от нас, които помнят Батигол, както е прякорът му във футболни среди, ще ви кажат, че в разцвета на силите си, той бе

сред елита на световните нападатели през 90-те години на миналия век. Дори само споменаването на името му веднага предизвиква емблематични картини в съзнанието на всеки, който е бил свидетел на величието му, които представят Батистута, носещ пурпурните краски на Фиорентина, като безкомпромисен голов хищник.

Именно с клуба от Флоренция той постига световна слава и се превръща в идол за милиони почитатели по цял свят. За 9 години той вкарва невероятните 203 гола във 331 мача и дори извежда “ла виола” до финал за Купата на Италия през 1995/96, който е спечелен след две победи с общ резултат 3:0. Разбира се, Батигол вкарва на два пъти и е ключов за триумфа. По пътя към финала той бележи и хеттрик срещу Интер Милано.

Следващата година е спечелена и Суперкупата на страната. Батистута дори успява да стане два пъти голмайстор на Серия “А” и при това в конкуренцията на именити футболисти от калибъра на Джанфранко Зола, Оливър Биерхоф, Филипо Индзаги и Абел Балбо. През сезон 2000/01 със своите 20 гола той помага на Рома да спечели Серия “А”.

Не по-малко плодовит е Батистута с екипа на Аржентина. Той играе за първи път на Копа Америка през 1991г., когато е едва на 22 г. и бързо се превръща в една от звездите на турнира. Младежът бележи впечатляващите 6 пъти, включително и в драматична победа с 3:2 над Бразилия, за да се превърне в голмайстор, а в края на състезанието аржентинците триумфират с трофея. В

следващото десетилетие головете на Батистута ще донесат още три международни трофея на Аржентина.

Габриел определено бе играч за големите моменти, като той има и 10 попадения на три Световни първенства - свидетелство за класата и магията, която обладава златните му ходила. Батистута се превърна в идол на милиони, както в своята родна държава, така и по света. Той никога не бе скандаджия, не присъстваше в страниците на жълтите вестници и бе уважаван дори и от съперниците си. Именно за това съдбата му след като спря с футбола кара всеки, който разбира за нея, да бъде обзет от чувство на несломима тъга и непреодолима несправедливост. Голямата ирония идва от това, че всичките му страдания идват именно от ходилата - точно тези негови оръжия, които го издигнаха до статута на легенда.

Дългът, който плаща тялото му

За да е считан за един от най-добрите, Габриел Батистута дава всичко от себе си не само на терена по време на мач, но и на тренировъчното игрище. А бруталните тренировки и твърдостта на италианските защитници неизменно се отразяват тежко на здравето на аржентинската легенда.

В последните му години, преди да се оттегли от футбола (през 2005г.) той започва да изпитва сериозни болки в глезените си и се налага често да играе под действието на болкоуспокояващи. Медикаментите му дават сили да надхвърли възможностите на

тялото си, но когато ефектът им изчезне, болката се завръща и всеки път е по-силна от преди. В последствие разбира, че хрущялите в глезените му са до толкова износени, че асът изпитва силни затруднения дори при бавно и внимателно ходене. Болката е непосилна. Ето какво споделя Габриел преди време:

“Цялото ми тегло се държи само на костите ми. Хрущялите и сухожилията ми са напълно износени, което ми причиняваше огромни страдания. Едвам ходех. Понякога дори ми беше трудно да стана от леглото и да отида до тоалетна.”

Болките са толкова силни, че влудяват легендата:

“Отидох да видя д-р Аванси (специалист по ортопедия) и му казах да ми отреже краката. Той ме погледна все едно съм луд, но повече не можех да търпя. Трудно ми е да опиша с думи колко ме болеше. Бях гледал Оскар Писториус с неговите протези и си казах, че това е решението за мен.”

За щастие, д-р Аванси намира далеч по-елегантно решение, което включва сложна операция, чиято цел е да облекчи болките на Батистута. Процедурата е успешна и за известно време Батигол може да води нормален начин на живот.

Но както и Прометей, Батистута е обречен от съдбата да страда. Не след дълго болките и проблемите се завръщат и преди време

аржентинецът обяви, че е взел решение да отреже част от левия си глезен и да си сложи протеза:

“Най-после реших да си направя операция за слагане на протеза. За сега ще е само на левия глезен, но ще видим какво ще стане в бъдеще. Процедурата е насрочена за 17 септември. Целта ми е да спра да изпитвам болка докато ходя и докато седя.”

За щастие, процедурата бе успешна и една легенда, икона и идол, донесла толкова много хубави моменти на милиони хора по света, най-после намери спокойствието и щастливия живот, който заслужава.

Глава 48

Пет случая на политическо вмешателство във футбола

Политическите режими по целия свят влияят на всички сфери на живота, и футболът не остава по-назад. В този материал ще разгледаме пет случая в историята, когато политиките са повлияли на хода на събитията в най-популярната игра.

Под егидата на краля

Десетки испански отбори носят името "Реал". Произходът на тази традиция носи началото си от времената на крал Алфонсо XIII. Монархът се славя като покровител на футбола в своята страна, като през 1903г. в негова чест е стартирана националната купа. Обявяването на клубовете за "кралски" и добавянето на Реал към името е своеобразна "награда". Обикновено практиката е била такава, че даденият клуб обявява краля за свой почетен президент, в резултат на което Алфонсо удостоява отбора с честта да се нарича "кралски" и да използва короната като символ на своята емблема. Така през 1920г. ФК Мадрид добива познатото на всички ни име Реал Мадрид. След като през 1931г. Испания е обявена за република, обаче всички монархически символи са забранени и до началото на 40-те години тази традиция се прекъсва, докато режимът на Франко не разрешава да се върнат предишните названия и емблеми.

Еврейският Байерн

Когато през 1933г. нацистите идват на власт в Германия, то отношението към футболните клубове бързо става част от антисемитската идеология. Вкаран е в употреба терминът "Judenclub", който категоризира отборите, чиито ръководители имат еврейски произход. Такъв е и шампионът за 1932г. Байерн Мюнхен, който печели титлата, благодарение на усилията на президента Курт Ландауер и треньора Рихард Домби (и двамата евреи). Скоро обаче е въведен закон евреите да не могат да заемат ръководни постове, в резултат на което тандемът е принуден да напусне. Домби поема Барселона, а Ландауер прекарва известно време в концлагера Дахау. Поради участието си в Първата световна война обаче, Ландауер е освободен и емигрира в Швейцария, където остава до 1945г. През 1943г., когато Байерн играе контрола в Цюрих, след края на срещата футболистите аплодират бившия си ръководител, който присъства на трибуните. След края на Втората световна война Ландауер отново става президент на Байерн и остава на този пост до 1951г.

Шампиони на всяка цена

Бенито Мусолини се е славил като страстен привърженик на футбола и често е посещавал мачове от Серия "А". Дучето е виждал във футбола отличен пропаганден инструмент и когато Италия получава правото да е домакин на второто световно първенство през 1934г., фашистката власт прави всичко възможно да подсили "скуадрата". В състава се натурализират чужденци, които не са живяли 3 години в страната и по тогавашните правила на ФИФА нямат право да играят за националния отбор. В баражите за

класиране на турнира, в които Италия играе с Гърция, са използвани смени, което също е било забранено в официални мачове. По време на самия турнир пък се твърди, че самият Мусолини е определял съдиите за дадени срещи. Така в полуфинала с Австрия съдията Иван Екланд зачита гол на Италия при фал в нападение и пропуска още две тежки нарушения на италианците. Полузащитникът Луис Монти пък твърди, че играчите са били заплашани със затвор, ако не спечелят титлата. Все пак на финала Италия триумфира срещу Чехословакия с 2:1, така че никога няма да разберем дали наистина властта е щяла да приложи това строго наказание.

"Сборная" се проваля, разформировваме клубове

На Олимпиадата в Хелзинки през 1952г. СССР отпада от Югославия на 1/8-финалите. По това време основата на отбора са футболистите на московския ЦДСА (тогавашното име на ЦСКА Москва), а треньорът на "армейците" Борис Аркадиев е начело на олимпийския тим. Поражението на "съветите" едва ли щеше да предизвика такъв отзвук, ако по това време двете страни не са идеологически врагове. След разрива между Сталин и Тито през 1948г. поражението от "неприятелска" страна се счита за позорно. За главни виновници са определени седмината футболисти на ЦДСА и треньорът Аркадиев, който след връщането си в Москва дава показания пред НКВД в продължение на няколко часа. Така на 18 август 1952г. тогавашният Спортен комитет решава да разформирова клуба, Аркадиев е лишен от званието "Заслужил майстор на спорта", а различни наказания получават футболистите Анатолий Башашкин, Валентин Николаев и

Александър Петров. И до днес феновете на московските армейци смятат, че тъй като самият Сталин не се е интересувал от футбол, членове на партийната върхушка са му "подказали" кой е виновен и така са отстранили най-успешния по това време отбор от първенството. Все пак през 1954г. министърът на отбраната Николай Булганин възстановява тима.

Репатрация в случай на интервю

Севернокорейските футболисти в чужбина са голяма рядкост. Условието да бъдат пуснати зад граница е с тях през цялото време да бъде агент, който да следи за тяхната лоялност към действащия в страната режим. Един от севернокорейските футболисти в Европа е Хан Кван Сон, който изкара известно време във втория тим на Ювентус. По време на престоя си в Перуджа нападателят се представя стабилно, като има серия от пет поредни мача, в които вкарва гол. Така през септември 2017г. италианската телевизия RAI кани нападателя да даде интервю на живо. Всичко това изглежда най-нормалното нещо на света. Не така мислят обаче в кабинета на Ким Чен Ун. След като Хван е поканен, в щаба на Перуджа получават обаждане от севернокорейското външно министерство, в което се казва, че ако играчът се появи в национален ефир, то ще бъде върнат обратно в родината си. От клуба заявяват, че Сон се е уплашил не на шега и е отказал да даде интервюто. За последно нападателят се подвизаваше в катарския Ал-Духаил.

Глава 49

В търсене на 7:7 - най-странните футболни резултати в историята

Дарби Каунти - Съндърланд (1894)

Съндърланд гостуват за първия си двубой от сезон 1894/95 в старата Първа дивизия на Англия. Но преди мача се оказва, че главният съдия Том Къркхам закъснява и неговите функции за иззети от резервен рефер.

На почивката резултатът е 3:0 в ползва на гостите и изглежда, че победата им е сигурна. Именно тогава Къркхам най-после пристига и поема контрол над двубоя. Изненадващо за Съндърланд, той предлага на Дарби срещата да започне отначало при резултат 0:0. Домакините приемат с голям задоволство и двата отбора излизат за нови 90 минути пред невярващите погледи на хилядите запалнянковци. Все пак импровизираната стратегия на Дарби Каунти не им помага особено и те допускат 8 безответни гола.

Резултат: 8:0 за Съндърланд

Дулуич Хамлет - Сейнт Албанс Сити (1922)

Този двубой е преиграване за Купата на Ф.А. след като първият мач между двата тима завършва при скучноватото 1:1. Обстоятелствата около реванша са изключително подозрителни и дори абсурдни.

Първо вратарят на Сити мистериозно изчезва от стадиона и тъй като отборът е нямал резервен страж, един от защитниците застава между гредите. За Сейнт Албанс през онзи сезон се състезава големият Уилфред Милър, който е английски национал. Милър се разписва 7 пъти, но въпреки геройствата му, отборът му някак допуска цели 8 попадения и губи преиграването.

Резултат: 8:7 за Дулуич Хамлет

Ноерагер - Ебелтофт (1960)

Следният мач приключва със 7 вкарани гола, но не това е най-вълнуващото. Срещата завършва с инцидент, който само Боговете на комедията могат да сътворят.

Сблъсъкът протича зрелищно и секунди преди края домакините водят с 4:3. Тяхната единствена цел е да запазят преднината си още минута и те геройски отбиват отчаяните набези на Ебелтофт. Домакините чакат финалния сигнал като удавници, озовали се сред океана и дочули приближаващ кораб.

Най-после редовното време изтича и главният съдия Хенинг Ерикstrup посяга към свирката си, за да сигнализира края на двубоя. Ерикstrup обаче носи зъбни протези и когато се засилва да свири, те изхвърчат от устата му и той губи физическата възможност да издава звуци. Разбира се, докато човекът в черно се опитва да си върне изкуствените зъби, Ебелтофт бележат гол и изравняват резултата.

Хенинг Ерикstrup проявата колегиалност и в последствие решава да отмени гола, въпреки яростните протести на гостите.

Резултат: 4:3 за Ноерагер

Барбадос - Гренада (1994)

Мачът е част от квалификациите за Карибската купа, а домакините от Барбадос се нуждаят от победа с два гола разлика за да се класират. Те постигат именно това до края на първото полувреме и просто трябва да бранят преднината си в оставащите 45 минути. Но за тях най-лошото се случва, когато Гренада бележи гол 7 минути преди края на срещата, за да направи резултата 2:1. Барбадос осъзнават, че ако си вкарат автогол мачът ще отиде в продължения, където ще имат шанс да спечелят с нужния резултат. Преди двубоя Гренада имат 3 т. преднина и именно голвата разлика е решаваща в крайното класиране.

Тук е моментът да обясним чудатия регламент на турнира. В изданието на Карибската купа от 1994г. организаторите решават, че всеки двубой трябва да има победител и победен. Така те въвеждат задължително провеждане на продължения от по 30 минути, в които не само, че всеки следващ гол печели двубоя, ами се брои и като два.

Така Барбадос отбелязват изравнителното “попадение” при следващата си атака за 2:2. Съперниците им обаче бързо разбират какво се случва и осъзнават, че гол в коя да е от двете врати ще обърка главата разлика на домакините и ще позволи на Гренада да грабне първо място в групата. Следват сцени, които повече приличат на гледка от двора на някоя лудница, отколкото на официален двубой. Играчите на Барбадос бранят и двете врати, а тези на Гренада отчаяно се опитват да вкарат.

Някак домакините удържат равенството в редовното време и бележат своя “Златен гол”, за да се класират за Карибската купа.

Резултат: 4:2 за Барбадос

Адема - СОЕ (2002)

Двата отбора са претенденти за титлата на Мадагаскар, но в предпоследния кръг СОЕ допускат равенство срещу ДСА Антананариво. През по-голямата част от мача те водят с 2:1, но спорна дузпа в последната минута ги лишава от трите точки.

Това значи, че Адема ще е шампион и последният сблъсък между двата конкурента ще е протоколен. Като протест срещу “скандалната” дузпа, играчите на СОЕ решават да предизвикат най-голямата загуба в историята. Със старта на двубоя, те започват да ният автогол след автогол пред погледите на слияните футболисти на Адема.

Резултат: 149:0 за Адема

Дулуич Хамлет - Уелдстоун

Ето какво открихме в нашето търсене за официален двубой, който завършва 7:7. След сериозно проучване в мрежата научихме, че сравнително голям брой мачове са завършили при резултат 5:5 и дори открихме няколко, които достигат 12-голови равенства. Примери за такива двубои са Мъдъруел - Хибърниън (2010г.), Генк - Вестерло (1999г.) и Лестър - Арсенал (1930г.). А единственият професионален мач в историята, завършил 7:6, е този между Чарлтън Атлетик и Хъдърсфийлд. В един момент домакините губят с 1:5, но сътворяват истинско чудо за да грабнат гръмката победа.

Единственият случай, който открихме, където се получава равенство 7:7 (в официален турнир) е между отборите на Дулуич и Уелдстоун. Но тук меко казано източниците ни са оскъдни. Срещата се играе през ноември 1929 година и е част от четвърти

преквалификационен кръг на Купата на Футболната Асоциация. И двата отбора са със статут на аматьори. Липсва информация как се е развил двубоят и кои са героите, достигнали до този резултат, ако въобще е истински.

Това, което знаем със сигурност е, че в първи кръг (First round proper) от елиминациите на турнира, Дулуич се появяват за среща с Плимут Аргайл (от втора дивизия) и са сразени с 0:3. На този етап е невъзможно да намерим резултатите от двубоите от предишните елиминационни фази.

Резултат: Дулуич Хамлет - Уелдстоун 7:7 (?)

АС Мохамедия и Радес

Изглежда, че нашето търсене най-после приключва с невероятното равенство на два отбора от Втора лига на Тунис. На 27.03.2021 АС Мохамедия и Радес си спретват едно от най-лудите полувремена в историята на красивата игра.

На почивката резултатът е 1:2 за гостите, но през втората част ставаме свидетели на истински метеоритен дъжд от попадения. Общо 11 гола са отбелязани за малко над 45 минути, като два от тях идват след края на редовното време. Интересно от статистиката на тези два тима е, че преди тази среща головата разлика на Мохамедия е била 7:7, а на гостите 7:12. Може би това е било ясен знак от футболните богове, че в сблъсъка между тях ще

се получи нещо историческо. В предишните 8 срещи двата клуба вкарват по 7 гола, а сега успяват да постигнат същото едва за 90 минути.

Сагата обаче претърпява нов обрат само няколко часа след мача, след като става ясно, че срещата ще бъде разследвана от властите за възможно уговаряне на резултата, тъй като обстоятелствата са изключително съмнителни.

На първо място е важно да се отбележи, че два кръга преди края замесените клубове са заплашени от изпадане. Мохамедия е с актив от 10 т., Радес с 8 т., а последният Касерин с 5 т. Равенството на практика гарантира оцеляване. В седмиците след срещата започват да витаят и слухове, че играчите са избрали именно 7:7 заради високия му коефициент и всеки от тях е заложил (чрез познати) на точен резултат. По този начин те си гарантират и сносна финансова печалба от аферата.

В последствие мачът е даден за разследване на етичната комисия - част от Тунизийската футболна федерация, но няма информация какво е доказано и какво не. Това, което знаем със сигурност обаче е, че и Мохамедия и Радес запазват участието си в Лига 2 през следващия сезон.

Резултат: АС Мохамедия 7:7 Радес

Глава 50

Защо футболът е много повече от просто игра

Точно преди последния мач на Валенсия за сезон 2018/19, на стадион "Местая" се появи един монумент, който отдава почит на миналото, настоящето и бъдещето на тима. През тази година "прилепите" празнуват своята 100-годишнина и решиха да уважат своите верни привърженици, подкрепяли ги неуморно през този един век, поставяйки бронзова статуя на един сляп човек на място 164, ред 15 от централната трибуна.

Кой е той? Името му е Висенте Наваро Апарисио, а историята му е меко казано емоционална. Привърженикът на тима посещава всеки един домакински мач на своите любимци и също така често пътува и за гостуванията. Гледа на живо финалът за Купата на Краля през 1967г., където "прилепите" побеждават Атлетик Билбао, за да грабнат първо отличие след 13-годишна пауза. Изумителното в случая е, че Висенте губи зрението си на 54-годишна възраст заради разлепена ретина, но това не го спира да продължава да ходи на "Местая", защото той чувства обстановката, слуша песните на феновете, зарежда се от рева на тълпата. Той бива придружаван от сина си, който му разказва какво се случва на терена и така възприема действията по различен начин от обичайното. Висенте присъства на всеки мач през сезон 2003/04, завършил с дубъл за Валенсия, описвайки го като най-щастливата година в живота си.

Големият привърженик на "прилепите" не е измежду живите вече от 4 години, но клубът показва своята признателност към него,

както и към много други фенове на тима, отишли си от този свят. Висенте Наваро Апарисио ще живее вечно на "Местая", скрепяйки специалната връзка между Валенсия и привържениците на този отбор.

Още книги от същите автори:

„5000 Към 1: Как Лестър Сити Превзе Лигата“

„Аутсайдери“ (Част I)

„Аутсайдери“ (Част II)

„Наставници: a football manager story“

Авторите биха желали да благодарят за доверието, показано от вас – читателите! Надяваме се, че четенето на тази книга ви достави такова удоволствие, каквото ни достави писането ѝ! Подкрепата ви значи много за нас!

Посетете ни на:

<https://www.facebook.com/OtZasada>
<https://otzasada.com>

**© Ивайло Вачев, Иван Александров
[2021]
Всички права запазени.**